

vergadering **C91**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 22 december 2022

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de beschikbaarheid van pedagogische begeleiding in het onderwijs – 877 (2022-2023)	5
VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het lerarentekort in het kleuteronderwijs en de oneigenlijke inzet van kinderverzorgers als kleuterleiders – 535 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het inzetten van kinderverzorgers in het kleuteronderwijs – 544 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over kinderverzorgers in het onderwijs en de kinderopvang – 545 (2022-2023)	9
VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het verband van niet-inge vulde lestijden en leerlingenkenmerken naar aanleiding van onderzoek in 1500 basisscholen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen – 706 (2022-2023)	21
VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de stijging van het aandeel problematische afwezigheden in het onderwijs – 898 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de stijging van het aantal problematische afwezigheden in het onderwijs – 911 (2022-2023)	26
VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het rapport over de bevraging door de onderwijsinspectie van scholen over hun samenwerking met CLB's – 849 (2022-2023)	34
VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het inschrijvingsrecht in het buitengewoon onderwijs – 851 (2022-2023)	38

VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de uitstroom van beginnende leerkrachten

– 857 (2022-2023)

44

VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de stijgende kosten voor studenten hoger onderwijs en hun ouders

– 882 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het verhogen van het inschrijvingsgeld in het hoger onderwijs

– 900 (2022-2023)

48

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de resultaten van het peilingsonderzoek naar de eindtermen wiskunde en Nederlands in de eerste graad secundair onderwijs

– 883 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de resultaten van de peilingproeven Nederlands en wiskunde in de eerste graad van het secundair onderwijs

– 910 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de resultaten van de peilingsproeven in het tweede jaar van het secundair onderwijs

– 914 (2022-2023)

57

**VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de beschikbaarheid van pedagogische begeleiding in het onderwijs
– 877 (2022-2023)**

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Minister, u wilt de ondersteuning en externe kwaliteitscontrole van scholen versterken. Het ontwerp van decreet over leersteun van 18 november 2022 heeft onder meer tot doelstelling voor het gewoon onderwijs dat de pedagogische begeleidingsdiensten en centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's) versterkt inzetten op leerlingenbegeleiding met effect op de klasvloer. Ze geven verhoogde aandacht aan scholen die achterblijven. De pedagogische begeleidingsdiensten worden ingezet voor de versterking van de brede basiszorg en verhoogde zorg, met specifieke aandacht voor die scholen die er niet in slagen voldoende leerwinst te genereren bij de leerlingen.

Het decreet zou dus gepaard gaan met een hervorming van de pedagogische begeleidingsdienst. Concreet zou werk gemaakt worden van een verankering van pedagogische begeleiders binnen projecten, gekleurde enveloppes en specifieke opdrachten. Hierdoor kan men gericht inzetten op begeleiding op maat die meer op de klasvloer gebeurt. Bijkomend wordt het contingent voor reguliere pedagogische begeleiders afgebouwd tot 2024.

Het gaat met andere woorden over ondersteuning in de klas en de school, waar we het natuurlijk ook graag hebben. Maar laat het net dat zijn dat een aantal scholen niet zo ervaren. Zo zijn er scholen die vragen om extra ondersteuning van de pedagogische begeleiding bij de ondersteuning van anderstalige nieuwkomers. Deze scholen krijgen vaak niet of laattijdig hulp, waardoor ze niet meer nodig is. Dit is omdat de begeleiders belast worden met andere taken vanuit hun structuren, die afwijken van de kerntaak waarvoor ze, volgens ons, aangesteld worden. Nu wil ik daar tussen haakjes ook wel bij aangeven dat er verschillende pedagogische begeleidingsdiensten zijn, net zoals we ook verschillende netten en koepels in ons onderwijs hebben. Er is wel een heel sterk verschil tussen die verschillende pedagogische begeleidingsdiensten, wat er dan misschien voor pleit om de oefening te maken om ze allemaal bij elkaar te zetten, maar dat terzijde.

Het zorgt er in ieder geval wel voor dat scholen in de kou blijven staan op het moment dat ze hulp nodig hebben. Scholen die dit aankaarten en er vragen over stellen, krijgen geen duidelijkheid over de taken die de pedagogische begeleiding dan wel rechtstreeks voor de scholen doet.

Minister, bent u op de hoogte van de verzuchtingen van scholen met betrekking tot de pedagogische begeleiding?

Hoever staat de hervorming van de pedagogische begeleidingsdiensten? Ik heb begrepen dat er toch al verschillende begeleidingsplannen zijn opgemaakt door de verschillende pedagogische begeleidingsdiensten.

Hoe gaan onderwijsnetten en -koepels om met de hervorming van die pedagogische begeleidingsdiensten?

Op welke manier wordt er gecontroleerd of ingegrepen bij de oneigenlijke invulling van de uren die specifiek zijn toegekend voor pedagogische begeleiding?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: We hebben de hervorming van de pedagogische begeleidingsdiensten vervat in het programmadecreet bij de begroting 2022, en dat wil zeggen dat we verduidelijkt hebben dat sinds 1 september 2022 de pedagogische begeleidingsdiensten vier decretale opdrachten hebben.

Ten eerste, het versterken van de beroepsbekwaamheid van de personeelsleden van onderwijsinstellingen en de CLB's in kwestie, in rechtstreeks contact, met aandacht voor het versterken van hun pedagogisch en didactisch handelen en met het oog op de ontwikkeling van alle lerenden.

Ten tweede, het versterken van de onderwijsinstellingen en CLB's in kwestie als professionele lerende organisaties. De pedagogische begeleidingsdiensten geven hierbij voorrang aan de onderwijsinstellingen of CLB's waar zich de grootste noden op die vlakken situeren.

Ten derde, het ondersteunen van de onderwijsinstellingen in kwestie bij de realisatie van hun eigen pedagogisch, artistiek-pedagogisch of agogisch project en het ondersteunen van de CLB's in kwestie bij de realisatie van hun eigen missie en hun eigen begeleidingsproject.

Ten vierde, het begeleiden van de implementatie van bepaalde beleidsprioriteiten van de Vlaamse Regering bij de onderwijsinstellingen en de CLB's in kwestie. De beleidsprioriteiten voor deze legislatuur zijn: het versterken van de brede basiszorg en verhoogde zorg, effectieve didactiek, datageletterdheid en de voorbereiding van de operationalisering van de stichting Leerpunt.

Dat is allemaal decretale taal, die ik zal concretiseren. Het gaat om vier kernopdrachten namelijk: creëren van sterke leraren, samen met die leraren, ten tweede, creëren van professionele scholen met aandacht voor de zwakke broertjes, ten derde, vanuit de verwachtingen, het project van de school zelf, ten vierde, in een duidelijke link met het huidige onderwijsbeleid. Die vierde pijler is misschien iets nieuws, waarmee we willen zeggen dat die pedagogische begeleidingsdienst effectief moet aansluiten bij de beleidsprioriteiten van de Vlaamse Regering.

Dat wil dus ook wel zeggen dat het Leersteundecreet geen bijkomende hervorming van de pedagogische begeleidingsdiensten impliceert. Wel is het zo dat het decreet de leersteuncentra als doelgroep heeft toegevoegd aan die opdrachten.

Bij het vastleggen van de nieuwe opdrachten is rekening gehouden met de bemerkingen en suggesties die uit de twee decretale evaluaties van de pedagogische begeleidingsdiensten naar voren zijn gekomen. U weet dat daar ook heel wat focusgesprekken ten grondslag lagen, gesprekken met leraren en directies. Ik denk dat op die manier ook de verzueringen van de scholen een vertaling hebben gekregen in die hervorming. Meer dan vroeger ligt daarom de nadruk op het rechtstreeks contact met de schoolteams en op het begeleiden van onderwijsinstellingen die grote tekorten hebben op vlak van kwaliteitsontwikkeling.

De pedagogische begeleidingsdiensten krijgen sinds deze hervorming ook aanvullende werkmiddelen rond bepaalde beleidsprioriteiten, zoals gezegd vervat in die vierde opdracht, waarbij wij bijvoorbeeld rond het versterken van de brede basiszorg en verhoogde zorg van onderwijsinstellingen 3,5 miljoen euro aan aanvullende middelen hebben voorzien. Maar dat zijn duidelijk gekleurde middelen, met een heel concrete doelstelling. Wat niet betekent dat er met aparte contingenten van begeleiders wordt gewerkt. In de arbeidsorganisatie is men autonoom, natuurlijk. Die opdracht moet verwezenlijkt worden. Hoe die dan geoperationaaliseerd wordt, dat is dan de autonomie van de betrokken diensten.

We hebben op 16 december als Vlaamse Regering ook beslist om extra te investeren – dat is een nieuwtje misschien – in de basiszorg en verhoogde zorg, namelijk

door een extra bedrag te voorzien van 6 miljoen euro aan de stichting Leerpunt. De pedagogische begeleidingsdiensten zijn een prioritaire partner bij de operationalisering. Trouwens, de pedagogische begeleidingsdiensten zijn via de vertegenwoordiging van de koepels in de raad van bestuur van Leerpunt betrokken partij. Nog een nieuwtje: net vandaag mag ik u de geboorte aankondigen van het Leerpunt, want de akte is geregistreerd, ook aangemeld bij de Kruispuntbank. Dus het Leerpunt heeft vandaag officieel het licht gezien.

De concretisering van de doelen van de pedagogische begeleidingsdiensten en de mate waarin ze al dan niet worden gerealiseerd, wordt opgevolgd door mijn administratie. De procedure is vastgelegd bij besluit, en de pedagogische begeleidingsdiensten hebben ook op 30 september van dit jaar nieuwe begeleidingsplannen ingediend met de concretisering van de opdrachten die ik vermeld heb. De begeleidingsplannen van alle pedagogische begeleidingsdiensten zijn positief beoordeeld. De eerste beoordeling van de jaarlijkse rapporten volgens de procedure is voorzien voor het najaar van volgend jaar.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Dank u wel, minister, voor uw uitgebreid antwoord, en de nieuwtjes die daar dan mooi tussen fietsten. Ik zei het ook al in mijn vraagstelling: we hebben inderdaad verschillende pedagogische begeleidingsdiensten, en er is echt wat verschil tussen hun werkingen. Nu, ik hoor dat iedereen zijn begeleidingsplannen heeft voorgelegd, en dat die positief beoordeeld werden. Daar zal natuurlijk die opdracht van de brede basiszorg, die u zelf ook hebt aangegeven in uw antwoord, wel in zitten.

Ik ben echt wel blij dat dat gekleurde middelen zijn, dat de middelen gekoppeld zijn aan het versterken van de scholen op dat vlak. Misschien is daar een beetje een vraag. Het zal een opdracht zijn voor de pedagogische begeleidingsdiensten. We weten dat de pedagogische begeleidingsdiensten tot nu toe altijd vraaggestuurd werkten, en dat de school dus de vraag moet stellen om ondersteund te worden. In het kader van het hele decreet Leersteun, waarin de leerzorg echt een superbelangrijk element is, is mijn vraag of dit iets vraaggestuurd blijft. Of zullen de pedagogische begeleidingsdiensten via bijvoorbeeld de CLB's toch proactief kunnen inspringen, daar waar het op sommige scholen toch echt moeilijk blijft lopen?

En de ondersteuners van nu, die dan de leersteuners worden, hebben vaak ook een goed inzicht in hoe de brede basiszorg van een school georganiseerd wordt. Hoe mogen we dat in de toekomst verwachten? Als een school zegt dat het allemaal goed gaat, maar er vanuit verschillende hoeken blijkt dat dat niet het geval is, mag of moet die school dan niet de ondersteuning vanuit de pedagogische begeleiding ondergaan? Op welke manier zullen we dat concreet opvolgen?

Ik wil nog even ingaan op uw nieuwspunt over het Leerpunt. Ik ben uiteraard heel blij met die extra 6 miljoen euro die, zoals ik begrepen heb, aan het Leerpunt gegeven zal worden. Dat zal in nauwe samenwerking met de pedagogische begeleidingsdiensten vormgegeven worden voor de professionalisering van brede basiszorg en verhoogde zorg. Ik heb nog een concretere vraag, die samenhangt met mijn vorige bedenking: hoe ziet u de rol van de pedagogische begeleidingsdiensten aldaar?

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Ik pik graag in, minister, op uw nieuwtje rond het Leerpunt. Ik heb al een paar keer gezegd dat daar zeker veel potentieel in zit. Ik heb ook gezien dat het punt voor de oprichting van een private stichting vorige vrijdag goedgekeurd werd door de regering. Ik heb evenwel ook gezien dat alle

documenten die met dat punt te maken hebben, vertrouwelijk zijn en in Kaleidos zitten. Dat vind ik een beetje vreemd. Ik snap niet goed waarom die vertrouwelijk zijn. Want natuurlijk tasten wij als oppositie op dit moment volledig in het duister over het hoe en waarom van heel dat Leerpunt. Ik herhaal dat er absoluut potentieel in zit. Maar ik vind het toch spijtig dat we over zulke belangrijke beslissingen, die inderdaad hopelijk de kwaliteit van ons onderwijs, de ondersteuning van onze scholen en hun pedagogische visie ten goede zullen komen, geen debat hebben kunnen voeren in dit parlement, dat we totaal niet weten wat daarvan de bedoeling is en wie daarbij betrokken is, met uitzondering van Pedro De Bruyckere, waarvoor ik in het verleden al mijn appreciatie uitgedrukt hebt. Minister, kunnen al die documenten toch niet ten minste aan het parlement worden overgemaakt?

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, we zijn aan de feestdagen begonnen, en u somt een aantal extra redenen op om feest te vieren, namelijk het Leerpunt dat het levenslicht zag. Ik wil u proficiat wensen met deze geboorte, want ik geloof echt dat we op zoek moeten gaan naar manieren om wat er bestaat aan onderwijskundig onderzoek naar de klasvloer te brengen. Ik heb dezelfde vraag als collega Krekels omtrent de betrokkenheid van de pedagogische begeleidingsdiensten.

Ik wil er nog een extra feestje aan toevoegen, minister, namelijk de positieve beoordeling van de begeleidingsplannen van de pedagogische begeleidingsdiensten. Ik denk dat het feit dat die positief beoordeeld worden, ook een feestje verdient en in de kijker gezet mag worden.

Waarmee ik niet akkoord ga, collega Krekels, is uw pleidooi voor kleuren. U weet dat ik daar geen voorstander van ben, want uw vraag is gericht naar de anders-talige nieuwkomers. Heel veel mensen kloppen bij mij aan met specifieke vragen. Ik merk daarin veel verscheidenheid – dé school bestaat niet. Ik denk dat het heel belangrijk is dat de school kan kiezen op welke prioriteiten ze wil inzetten op basis van data, die nu gelukkig gemakkelijker beschikbaar zijn via de inspectie. Als we dan vanuit Vlaanderen of vanuit Brussel expliciet verschillende zaken opleggen en heel sterk gaan kleuren, dan maken we het de schoolbesturen natuurlijk heel moeilijk. Ik denk dat het – en dat hebben we vanmorgen ook gehoord – heel belangrijk is dat we inzetten op kwaliteitszorg, dat scholen aangeven waarop ze specifiek willen inzetten en gerichte keuzes kunnen maken, en dat we hen daarop beoordelen, eerder dan vanuit het keurslijf dat we hen vanuit Vlaanderen of vanuit Brussel opleggen. Minister, ik denk dat het heel belangrijk is om de pedagogische begeleidingsdiensten ook een plek te geven in dat Leerpunt en om ze de vrijheid te geven om in te gaan op de noden die ze aanvoelen bij hun scholen door ook aanwezig te zijn op de werkvloer.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik wil toch kort verduidelijken wat de opdracht is van de pedagogische begeleidingsdiensten. Dat is ook wel een nieuwtje, in die zin dat hun opdrachten niet enkel vraaggestuurd zijn – wat uiteraard het meest cruciale is – maar ook aanbodgestuurd, in die zin dat men onder andere via datageletterdheid ook zelf scholen kan aanspreken. Men kan dus ook wel veel proactiever te werk gaan, en dat is goed.

Wat het Leerpunt betreft, wordt de weg bewandeld die blijkbaar gebruikelijk is bij de oprichting van zo'n stichting. Nu is alles formeel in orde en is die informatie dus, zowel betreffende de samenstelling als betreffende de statuten, publiek beschikbaar. Maar blijkbaar is dat de geëigende weg die gevolgd wordt bij zulke statuten: zolang die nog niet formeel het levenslicht gezien hebben, blijven ze in een gesloten constellatie.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Dank u wel, minister, voor uw antwoorden. Ik wil nog even ingaan op de reactie van collega Vandromme. (*Opmerkingen van Loes Vandromme*)

Het is natuurlijk zo dat de pedagogische begeleidingsdiensten hun kerntaken hebben. Ze zijn echt wel de ondersteuners van scholen op verschillende vlakken, dat weten we allemaal. Maar ik denk dat we ook niet mogen onderschatten hoeveel er start in die brede basiszorg. U spreekt over de anderstalige kinderen, u spreekt over de kwaliteitszorg. Dat zijn natuurlijk allemaal zaken die ook belangrijk zijn om aan te pakken in die brede zorg, in die verhoogde zorg. Ik zie die versterking van de scholen op het vlak van die brede basiszorg en die verhoogde zorg, ook zo breed. Alle problematieken komen eerst bij hen terecht: bij die leerkrachten in de klas, bij de zorgleerkrachten op de school. Van daaruit wordt dan een visie, een plan, een beleid uitgewerkt om de kwaliteit van de scholen te garanderen. Ik geloof dus echt wel dat daar heel veel grond in zit op die twee niveaus en dat de pedagogische begeleidingsdiensten al die middelen sowieso nodig zullen hebben om te bieden wat die scholen nodig hebben. Dus, nogmaals: ik ben inderdaad op dat vlak wel een voorstander van het aanhouden van die gekleurde middelen. Ik ben daar dan ook tevreden mee.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het lerarentekort in het kleuteronderwijs en de oneigenlijke inzet van kinderverzorgers als kleuterleiders
– 535 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het inzetten van kinderverzorgers in het kleuteronderwijs
– 544 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over kinderverzorgers in het onderwijs en de kinderopvang
– 545 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Het lerarentekort teistert ook ons kleuteronderwijs. Recent werd op basis van cijfers, opgevraagd door collega Goeman, bekendgemaakt dat alsmaar meer kinderverzorgers noodgedwongen alleen voor de klas moeten staan en de rol van kleuterleider op zich nemen. Indien een kleuterschool geen leerkracht vindt, mogen de ongebruikte uren immers aangewend worden om een kinderverzorger aan te stellen als compensatie. In het schooljaar 2017-2018 gebeurde dat in bijna 16 procent van de scholen, vorig schooljaar was dat al opgelopen tot bijna 28 procent. Dat betekent niet dat het gaat over klassen die helemaal geen leerkracht hebben. Soms staat een kleuterjuf maar deeltijds voor de klas en valt een kinderverzorgster één of twee dagen per week in.

Minister, het voorbije schooljaar maakte u 23 miljoen euro vrij om extra kinderverzorgers in te zetten in de kleuterklas. We zien dat door die extra middelen meer kinderverzorgers de stap naar het kleuteronderwijs hebben gezet. Dat is in zekere zin positief indien die kinderverzorgers effectief gebruikt zouden worden voor hetgeen waar ze toe opgeleid zijn. De bedoeling was dat zij de kleuteronderwijzers zouden ondersteunen, niet dat ze hen zouden vervangen. Zij hebben daartoe ook niet het vereiste diploma. Hen gebruiken als reservelegertje voor kleuterleerkrachten is uit den boze. Dat is hier al meer dan een keer in de commissievergaderingen aan bod gekomen.

De genoemde regelgeving inzake het aanstellen van kinderverzorgers als compensatie is eigenlijk opgemaakt als een noodmaatregel, maar met het alsmaar aanhoudende lerarentekort in het kleuteronderwijs ziet het ernaar uit dat die wel eens permanent zou kunnen worden. Grote boosdoener is dus het tekort bij en de onaantrekkelijkheid van het beroep van kleuterleerkracht door de alsmaar lastigere werkomstandigheden in de kleuterklassen. Eentje daarvan is dat kinderen thuis steeds minder zindelijk worden gemaakt. Daarnaast is er ook de taalachterstand, waar de kleuterleidsters toch ook niet echt voor opgeleid zijn.

In een eerste reactie stelde u dat de meerderheid van de kinderverzorgers die via deze middelen worden aangesteld, op de correcte manier worden ingezet. Het inzetten van een kinderverzorger in plaats van een kleuteronderwijzer gebeurt slechts bij een minderheid, volgens u. Dat klopt: een kwart is een minderheid, maar dat is toch geen onbeduidend aandeel. En de evolutie is vrij duidelijk. Kunt u de tekorten in het kleuteronderwijs en de noodgedwongen inzet van kinderverzorgers als vervanger verder uitklaren, uitgedrukt in voltijdequivalenten (vte's), en dus niet in gewone absolute cijfers?

U stelde in de media ook al dat de initiatieven tegen het lerarentekort hun eerste vruchten beginnen af te werpen. Er is een historisch hoog aantal zijinstromers en ook in de lerarenopleidingen zien we meer inschrijvingen. Kunt u hier de recente ontwikkelingen schetsen met betrekking tot de kandidaten voor het kleuteronderwijs?

In een vorige vraag om uitleg haalde ik het nog onderbenutte potentieel aan van de LIO-trajecten (leraar in opleiding) voor geïnteresseerden in het beroep van kleuterleider. Is daar dit schooljaar ook een enigszins positieve evolutie in te merken?

In de knelpuntberoepenlijst van VDAB, editie 2022, staat het beroep van kleuterleraar niet ingeschreven als knelpuntberoep, in tegenstelling tot leraar lager en leraar secundair onderwijs. Nochtans zijn de tekorten hier ook duidelijk aanwezig. Zult u er werk van maken om deze functie toe te voegen aan de volgende editie van deze lijst?

U haalde bij een vorige bespreking ook het engagement aan om ouders meer aan te zetten om tijdig en duurzaam te werken aan zindelijkheidstraining. U zou hiertoe samenwerken met de ouderkoepelverenigingen en de welzijnsactoren: Kind en Gezin en de crèches. Wat is hier de stand van zaken? Welke concrete acties worden hier op touw gezet?

Inzake de taalbarrières bij anderstalige leerlingen wordt sterk ingezet op taalremediëring in het kader van de KOALA-taalscreening (Kleuteronderwijs Luistervaardigheid) in de derde kleuterklas. Maar ook in de eerste en de tweede kleuterklas is de nood vaak al erg groot, zo niet groter. Moeten er ook daar niet meer initiatieven komen die zowel ondersteunend werken richting de kleuterleiders als responsabiliserend richting de ouders?

U hebt nieuwe maatregelen en initiatieven die nog opgemaakt dienen te worden buiten het bestek van de conceptnota 'Herwaardering van de leraar' uitbesteed aan de fameuze Commissie van Wijzen. In hoeverre behandelen zij in hun denkoefeningen het tekort in het kleuteronderwijs als een apart gegeven, gezien de specificiteit van de functie ten opzichte van andere lerarenfuncties? Wat is momenteel de stand van zaken rond die besprekingen binnen die Commissie van Wijzen? Of is daar helemaal nog geen duidelijkheid over?

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): De heer Laeremans zei het al en uit cijfers die ik opvroeg, blijkt inderdaad dat in een op de vier kleuterscholen soms een kinderverzorgster alleen voor de klas staat omdat er geen kleuteronderwijzer gevonden wordt.

Minister, we hebben altijd gezegd dat uw initiatieven om ervoor te zorgen dat er extra kindbegeleiders in het kleuteronderwijs kunnen staan om kleuteronderwijzers te ondersteunen, absoluut een goede zaak zijn, anders staan die er ook maar alleen voor. Het is natuurlijk niet de bedoeling dat ze de kleuteronderwijzers gaan vervangen. Bovendien is er vandaag zelfs een pervers effect, want uw collega-minister Crevits vindt geen kinderverzorgers meer, wat door haar trouwens vaak als reden aangehaald wordt waarom het op dit moment niet te doen is om de kindnorm te verlagen, hoewel we allemaal weten dat dat zou moeten, omdat een op acht echt waanzinnig is als je goed voor kinderen wilt zorgen en geen bandwerk wilt leveren. Dat zeggen ook alle kinderbegeleiders waar ik mee spreek.

Het hoeft niet te verbazen dat veel kinderbegeleiders de overstap maken naar het kleuteronderwijs, want dat statuut is gewoon beter, de uren zijn interessanter en ze hebben meer vakantiedagen. Uit mijn cijfers blijkt dat vorig schooljaar alleen al zeshonderd kinderbegeleiders de overstap naar het kleuteronderwijs gemaakt hebben. Dat is natuurlijk een andere discussie die ik ook in de commissie Welzijn ga voeren, maar vandaag gaat het me over het feit dat de kinderbegeleiders dan ook nog eens alleen voor de klas komen te staan.

U hebt het over de kwaliteit van ons onderwijs. Alle partijen delen hier de ambitie dat die beter moet, maar we dreigen in een vicieuze cirkel te geraken. Kwaliteit begint met een leerkracht voor de klas. In het kleuteronderwijs is er een acuut tekort. Daar worden nu kinderbegeleiders voor de klas gezet zonder de gepaste opleiding. In het lager onderwijs worden er ondertussen kleuteronderwijzers voor de klas gezet, terwijl die ook niet de juiste opleiding hebben om voor een eerste en een tweede leerjaar te staan. De tekorten schuiven op. Het probleem schuift op.

Ik geef toe dat er niet direct een soort van wondermiddel is, een kant-en-klare oplossing om dit specifieke probleem van kinderbegeleiders voor de klas op te lossen. Dat zegt u ook altijd. Maar een eerste stap zou wel in ieder geval moeten zijn dat Welzijn en Onderwijs elkaar hier niet moeten beconcurreren, dat er kinderbegeleiders bijna weggehaald worden in crèches om in het kleuteronderwijs te gaan staan en om daar dan alleen voor de klas te staan. Wij geloven dat er veel meer nagedacht moet worden over hoe kinderopvang en kleuteronderwijs veel beter op elkaar kunnen aansluiten als een soort van doorgaande lijn, waar natuurlijk altijd zorg is, maar waar er ook heel erg nagedacht wordt over didactische en motorische ontwikkeling en taalontwikkeling. Dat kan volgens ons perfect al spelend en lerend. Werk inderdaad voor de kinderen van 0 tot 4 jaar met een team waarbij een aantal mensen zitten die de opleiding kleuteronderwijs gevolgd hebben en ook pedagogische vaardigheden hebben, aangevuld met mensen die de opleiding kindbegeleiding gevolgd hebben, die samen voor een goede leerlijn kunnen zorgen.

Collega's, dat is ook in het belang van onze kinderen, want die overgangsmomenten zorgen altijd voor spanning, zeker voor jonge kinderen. Het verhaal over zindelijkheid hebben we hier ook al een paar keren gehoord. Ik vind dat er erg veel druk gelegd wordt op kinderen. Waarom moet elk kind plots op 2,5 jaar zindelijk zijn? Kinderen zijn anders. Elk kind leert op zijn eigen tempo. In Nederland wordt helemaal niet verwacht dat alle kinderen zindelijk zijn op 2,5 jaar. Natuurlijk hebben ouders daar een verantwoordelijkheid, maar voor sommige kinderen lukt dat gewoon niet. Is dat nu echt een probleem? Het moet toch nog niet gaan over de structuren, het moet gaan over het belang van het kind. Laat ons de structuren herdenken in plaats van alles in de schoenen van ouders en kinderen te schuiven.

Voor ons is heel de denkoefening over hoe we gaan zorgen voor een betere aansluiting tussen crèches en kleuteronderwijs, heel belangrijk en ook deel van de oplossing van het probleem dat ik hier vandaag wil aankaarten.

Minister, hebt u al eens samengezeten met de minister van Welzijn om samen te kijken hoe u kunt zoeken naar oplossingen om het tekort aan kinderverzorgers aan te pakken en hoe beide sectoren elkaar kunnen versterken in plaats van te beconcurreren?

Natuurlijk, u gaat ernaar verwijzen: we hebben het al gehad over de proefprojecten inzake de Doorgaande Lijn. Ik heb altijd gezegd dat dat een positieve zaak is, maar ik maak van de gelegenheid gebruik om eens te horen hoe het daarmee staat. Kunt u ons daar al resultaten van meegeven? Wat zijn de vervolgtrajecten?

Tot slot, heel cruciaal: kunt u nog eens opsommen welke inspanningen u plant om het beroep van kleuteronderwijzer aantrekkelijk te maken? Want zoals de heer Laeremans terecht aangeeft, is daar natuurlijk ook een lerarentekort. Ook daar moeten we ervoor zorgen dat we gewoon voldoende goed opgeleide leerkrachten vinden.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Vorig jaar werd er 23 miljoen euro vrijgemaakt om meer kinderverzorgers naar het kleuteronderwijs te halen. En daardoor stroomden het voorbije schooljaar zeshonderd mensen met dat profiel bijkomend het onderwijs binnen. Kinderverzorgers kunnen – zoals al gezegd – zorgtaken overnemen van kleuteronderwijzers, zodat zij meer tijd vrijhouden voor hun kerntaken. Dat betekent in de praktijk bijvoorbeeld het toiletbezoek mee begeleiden, kleuters helpen met handen wassen en netjes eten, zodat de kleuteronderwijzer ook tijd overhoudt voor het spelend leren met kleuters en bijvoorbeeld voor te lezen. Alle helpende handen zijn goed om het kwalitatief kleuteronderwijs te ondersteunen.

Maar een voorwaarde is natuurlijk, zoals collega's ook al schetsen, dat voldoende geschoold personeel de ontwikkelingsdoelen en leertrajecten van de kleuters bewaakt. Gezien het lerarentekort, is het noodzakelijk om na te gaan hoe de leerladder om tot een pedagogisch diploma te komen kan worden vormgegeven en goede kwaliteit van onderwijs altijd gegarandeerd kan zijn.

Met de Doorgaande Lijn, waar we al sinds het begin van deze legislatuur, ook in het regeerakkoord, heel hard op gedrukt hebben, wil men de doorgaande ontwikkelingslijn van 0 en 6 jaar tussen zorg en onderwijs nog meer op elkaar afstemmen. Kinderopvang en onderwijs zijn nog veel te gescheiden van elkaar. Het huidige 'split system' zorgt voor meer overgangsmomenten en zorgt er ook voor dat het welbevinden en het leren van kinderen bemoeilijkt wordt. Een Doorgaande Lijn staat voor een praktijk van zorgen, spelen, leren en opvoeden die meer geïntegreerd is. Om dit mogelijk te maken, moeten we zowel de pedagogische visie en de praktijk als het beleid en de regelgeving meer op elkaar afstemmen.

Wanneer we echter de vergelijking maken tussen het statuut van de kinderverzorgers in welzijn en onderwijs, dan zien we heel wat verschillen. Onderwijs is aantrekkelijker qua statuut dan het statuut van de kinderverzorgers in de welzijnssector. Willen we die doorgaande lijn echt vormgeven, dan moeten we ook werk maken van afstemming van die statuten op elkaar.

Vandaar volgende vragen, minister.

Hoeveel kinderverzorgers zijn er al vanaf dag een van het schooljaar tewerkgesteld in het ambt van kleuteronderwijzer? Hoeveel ad interim? Voor hoelang dan gemiddeld?

Wat is de stand van zaken inzake de Doorgaande Lijn?

Welke stappen zijn er al gezet om het statuut van de kinderverzorgers in onderwijs en welzijn op elkaar af te stemmen?

Hoeveel kinderverzorgers in het basisonderwijs volgen een opleiding bachelor Kleuteronderwijs en ZALM'en (Zichtbaar Anders Leren Motiveert) op die manier? Voor mij is dat heel belangrijk, minister, om die leerladder in de opleiding ook waar te maken en ook werk te maken van dat ZALM'en.

Welke andere stappen zijn er nog genomen in het vormgeven van de leerladder om tot een pedagogisch diploma te komen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Dank u voor de heel veel verschillende, uiteenlopende vragen.

Ik start met de vragen omtrent de opname op de lijst met knelpuntberoepen. Die keuze wordt gemaakt op basis van de data van VDAB, en dus het aantal vacatures. Jaarlijks bepaalt de studiedienst van VDAB de lijst van knelpuntberoepen op basis van hun analyse van de vacaturendatabank. Het is vanzelfsprekend op verschillende plaatsen ook moeilijk om invulling te krijgen van vacatures voor kleuteronderwijzers, maar we stellen vast dat de noden in het lager onderwijs groter zijn. We zagen de afgelopen jaren dat een toenemend aantal kleuteronderwijzers in het lager onderwijs werd ingezet. Een belangrijke indicator op dat vlak is dat het aandeel kleuteronderwijzers met een vereist bekwaamheidsbewijs in het schooljaar 2021-2022 97 procent bedroeg, terwijl dat voor het lager onderwijs 86 procent is. Een belangrijke indicator dus.

Een tweede element is het aantrekken van zijinstromers. We doen vanzelfsprekend heel veel inspanningen – volgens sommigen te veel – om mensen aan te trekken voor het kleuteronderwijs. Er zijn verschillende initiatieven die kinderverzorgers, en ook andere zijinstromers trouwens, stimuleren om een Educatieve Bachelor in het Kleuteronderwijs te behalen. Ik som er u enkele op.

Een eerste regeling die bij mijn weten ook exclusief geldt voor het kleuteronderwijs, is dat wie werkt in het ambt van kleuteronderwijzer op basis van een ander bekwaamheidsbewijs, onmiddellijk recht heeft op een hogere salarisschaal, vanaf het moment dat men de educatieve bachelor Kleuteronderwijs volgt.

Twee, als het gaat over de LIO-trajecten: wie de opleiding combineert met een aanstelling als leraar, kan dat doen via een LIO-baan. Hierbij wordt de leraar in kwestie deels of zelfs volledig vrijgesteld van de praktijkcomponent van de lerarenopleiding. Naar volgend schooljaar toe, wil ik de LIO-baan mogelijk maken in het ambt van kleuteronderwijzer algemene sociale vorming (ASV) en onderwijzer ASV,

zodat zijinstromers ook in het buitengewoon basisonderwijs kunnen genieten van de voordelen van de LIO-baan.

Maar, drie, daarnaast is er uiteraard ook de lerarenbonus, waarbij personeelsleden die een lerarenopleiding volgen, recht hebben op een wekelijkse vermindering van hun opdracht met behoud van 100 procent van hun salaris. En deze inspanningen leveren resultaat op. Wat de zij-instromers betreft, beschik ik nu over cijfers voor het kleuteronderwijs, en dat is nieuw. Voorheen werden de cijfers in globo gerapporteerd voor het volledige basisonderwijs. Daarin was al duidelijk dat het aantal zijinstromers in het basisonderwijs tussen de schooljaren 2019-2020 en 2021-2022 meer dan verdubbeld is, van 452 naar 984, een stijging met 120 procent. Nu wordt duidelijk dat een groot aandeel daarvan in het kleuteronderwijs ligt, met een stijging van 218 naar 578 zijinstromers vorig jaar in het kleuteronderwijs. Dat is een stijging met 165 procent.

Ik kom daar in de volgende vraagstelling ook op terug. Je ziet dat de inspanningen die we leveren – niettegenstaande ‘too little, too late’ – wel vruchten beginnen af te werpen. Precieze cijfers over het aantal kinderverzorgers in de educatieve bachelor kleuteronderwijs kan ik niet geven, omdat het beroep van de student niet wordt geregistreerd in de databank hoger onderwijs.

Voor de precieze cijfergegevens over het aantal kinderverzorgers aangesteld als kleuteronderwijzer: ik weet ook wel dat u daar in de media een punt van gemaakt hebt, verwijzend naar de 7000 uren, 7096 uren om precies te zijn, kinderverzorgers die werden omgezet, maar dat is natuurlijk, in verhouding met het totaal aantal uren in het kleuteronderwijs, uitermate minimaal. Maar het is ook goed dat we daarop kunnen rekenen, dat we als het ware dat ventiel hebben, dat we van die mogelijkheid gebruik kunnen maken, of dat ons kleuteronderwijs van die mogelijkheid gebruik kan maken. Dus gelukkig maar dat we ook dat nog hebben.

Het aantrekkelijker maken van het beroep, daar werken we natuurlijk voluit aan. Ik heb die maatregelen al tot vervelens toe gehighlight, maar als het gaat om de Commissie van Wijzen, waar de heer Laeremans naar verwees: zij zal vanuit een analyse van de beginsituatie komen tot een blauwdruk voor een modern personeels-, humanresources-, professionaliserings- en schoolorganisatiebeleid binnen onderwijs. Ook daar kan ik u misschien een nieuwtje meegeven. Het is de week der geboortes, want het Leerpunt is dus van start gegaan, maar dinsdag heb ik ook de installatievergadering mogen volgen van de Commissie der Wijzen. Het tekort aan leraren in het kleuteronderwijs zal hier ook wel een aandachtspunt zijn. Het gaat hier om de totaliteit van het onderwijs. Ik laat het aan de voorzitter om te bepalen in welke mate het nuttig is om dat als een apart gegeven te behandelen.

Vier, zindelijkheid. Ik vind het uitermate belangrijk om die boodschap te blijven herhalen: we verwachten van ouders dat men de maximale inspanningen doet om ervoor te zorgen dat, vanaf het moment dat de kinderen naar de kleuterschool worden gestuurd, de betrokken kinderen zindelijk zijn. Ik verabsoluteer dat niet. We weten dat dat voor sommige kinderen inderdaad niet mogelijk is. Maar er moet wel een inspanning worden gedaan. En als we vaststellen dat de cijfers regionaal zo uiteenlopend zijn. Ik zeg het even van buiten: in Leuven was het beste cijfer met 15 procent van de kinderen die niet zindelijk waren, terwijl je in een gemeente als Beringen, dacht ik, op 50 procent zat. Sorry, maar dat ligt niet aan het rioolwater ... (*Opmerkingen*)

Aan het drinkwater, sorry. (*Gelach*)

Dus dat wil wel zeggen dat het ook afhankelijk is van menselijke beslissingen, en van motivatie. Dus het kan. Op dat vlak heb ik ook een initiatief genomen richting de ouderkoepels, en gevraagd om op dat vlak echt te sensibiliseren in hun werking. Dat is een van de taken die we zijn overeengekomen in de beheersovereenkomst

die we hebben afgesloten. Maar ook werken we met de kabinetten en administraties van Welzijn en Onderwijs aan een nieuw initiatief inzake zindelijkheid, om dat toch ook eens communicatief duidelijk te maken. Ik wil ook die ruis wegwerken die er soms misschien wat op zat, omdat er vanuit Welzijn mogelijk een andere communicatie was met betrekking tot zindelijkheid.

Ten vijfde, taal. We hebben in het kader van Het Leesoffensief (LOF) heel wat initiatieven genomen die inzetten op taalsensibilisering en beginnende geletterdheid. Die initiatieven zetten ook in op de verantwoordelijkheid van de brede samenleving en zijn dus ook sterk gelinkt met de ouders. We stemmen bijvoorbeeld ook regelmatig af met de VRT, die we betrekken bij Het Leesoffensief. Dat gaat dan meer specifiek over Ketnettrajecten die focussen op klankherkenning en op de 'Voorleesclub on Tour'.

In samenwerking met Iedereen Leest loopt ook het initiatief 'Interactief voorlezen in de kleuterklas' in veertig kleuterscholen. Verder biedt het Agentschap Op-groeien, dat ook deel uitmaakt van Het Leesoffensief, een inspiratiekader aan dat inzet op het belang van voorlezen, lezen en leesstimulering als belangrijke activiteiten binnen een geïntegreerd aanbod van buitenschoolse activiteiten. Daarnaast blijft het initiatief 'Boekstart' doorlopen. Met een pilootproject dit jaar en volgend jaar wordt het Boekstartprogramma uitgebreid richting het kleuteronderwijs om ook daar op jonge leeftijd kinderen zo veel mogelijk warm te maken voor boeken, en het lezen te stimuleren.

Verder is er uiteraard ook de praktijkgids voor taalondersteuning in het kleuter-, lager en secundair onderwijs, met bouwstenen voor effectieve taaltrajecten ontwikkeld door de Universiteit Antwerpen, door Thomas More en Odisee, en ook van de impactmeting van de taalintegratiemiddelen en -trajecten, na de afname van KOALA-testen, uitgevoerd door Thomas More, Odisee en de UGent. Er lopen ook vier projecten rond taalintegratietrajecten vanuit hogescholen en universiteiten die scholen ondersteunen in het uitwerken van taalintegratietrajecten voor kinderen die zwak scoren op het Nederlands. We zien daarbij dat de scholen zich niet enkel richten op de 3de kleuterklas en het 1ste leerjaar, maar breder, met de hele kleuterschool tot en met het 2de leerjaar, aan de slag gaan.

Tot slot is er de Doorgaande Lijn, waarbinnen inderdaad twaalf projecten opgestart. Deze zetten in op een doorgaande lijn tussen kinderopvang van baby's en peuters, kleuteronderwijs en kleuteropvang. Ze zijn van start gegaan op 1 januari dit jaar en lopen nog tot december 2024. In de eerste fase, die loopt tot het einde van de zomer van volgend jaar, hebben de lokale samenwerkingsverbanden onder meer als opdracht om de drempels en essentiële voorwaarden te detecteren en te analyseren om te kunnen komen tot een concept voor de realisatie van een doorgaande lijn tussen kinderopvang, kleuteronderwijs en kleuteropvang. De resultaten van die projecten zijn natuurlijk belangrijk, maar dan moeten we ook proberen om die regelgeving wat op elkaar af te stemmen in de wetenschap dat die nogal verschillend zijn in onderwijs en welzijn. Het gaat nu eenmaal om twee totaal verschillende contexten.

Als ik dan eens terug kijk naar de essentie, en het verwijt dat gemaakt wordt over het feit dat er concurrentie is, kan ik dat alleen beamen. Natuurlijk is er concurrentie. Heel de samenleving, alle sectoren zijn met elkaar in concurrentie, en ja, dan neem ik ook initiatieven. En ja, dan probeer ik mijn best te doen om mijn eigen winkel te verdedigen en heb ik 535 voltijdequivalenten, kinderverzorgers, aangetrokken voor het kleuteronderwijs. Shoot me! Ik weet dat dat ten dele ten koste gaat van het beleidsdomein Welzijn.

Maar dan komen we tot de essentie. Het waterbedeffect is net ons probleem, omdat de vijver te klein is. We hebben een werkzaamheidsgraad in Vlaanderen – en we

doen het dan nog beter dan al de rest – van nog geen 76 procent. Maar we hebben enkel een wortel en geen stok. We kunnen enkel beleid voeren met stimuli en een beetje via VDAB, maar dat is een hele zachte stok. Zolang de beperking van de werkloosheid in de tijd een taboe blijft, zal die vijver van dezelfde omvang blijven en zullen wij elkaar moeten blijven beconcurreren. En ja, dat heeft soms gekke effecten. Dat is dan maar zo. Maar je kunt ons niet verwijten dat we elk onze job doen en proberen elkaar maximaal vliegen af te vangen als we daartoe door de bevoegdheidsverdeling in dit land gedwongen zijn.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Dank, minister, voor uw uitgebreid antwoord. Ik heb geprobeerd te noteren. Mijn eerste vraag heb ik niet gehoord, of misschien hebt u het niet gezegd – dat wil ik in het midden laten. Over hoeveel voltijdse eenheden gaat het, die daar worden ingezet? U zegt dat het aantal uren dat in totaal wordt omgezet, minimaal is. Dat zou wel kunnen. Misschien kunt u dat nog even aangeven.

Het is zeker een positieve zaak dat het aantal zijinstromers ook in de kleuterklassen is toegenomen. Ik hoop dat die trend zich doorzet, want dat zal nodig zijn in de komende jaren. Het probleem is nog niet van de baan. Ik hoop dat de Commissie van Wijzen dit aandachtig wil bekijken, zodat we daar beter zicht op krijgen. Misschien kunnen we de voorzitter eens naar de commissie laten komen om dat wat duidelijker te maken.

Wat de zindelijkheid betreft, geeft u aan dat de cijfers uiteenlopen. Daar kan ik me in inleven. Het aantal kinderen die niet zindelijk zijn, ligt tussen de 15 en de 50 procent. Dat is zeer hoog. Dat moet zeker worden aangepakt. Ik vraag me af of dat systematisch wordt gemeten, of gebeurt dat met hier en daar eens een steekproef? Hoe komt men aan die cijfers? U hebt gezegd dat de ouderkoepels zouden sensibiliseren. Hebt u van hen al een reactie gekregen of zij er al iets mee hebben gedaan? U zegt dat er een nieuw initiatief op komst is. We leven op hoop dan. Het is belangrijk dat er echt eens iets concreets mee gedaan wordt.

Dan hebt u nog een aantal voorbeelden gegeven van de taaltrajecten. Dat is uiteraard positief. Hebt u er zicht op of dat ook wordt meegenomen in de lerarenopleiding voor kleuterleiders? Want het is natuurlijk wel belangrijk dat het overal gebeurt, en niet dat het in de ene opleiding wel aan bod zou komen en dat men er in de andere niets mee zou doen.

Hiermee heb ik de meeste zaken overlopen. Dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Minister, de basis moet worden gelegd in het basisonderwijs. Dat geldt zeker als het over de kennis van het Nederlands gaat. Daar kunnen we niet vroeg genoeg mee beginnen. Dat is in het belang van gelijke kansen voor elk kind. Maar dat vraagt natuurlijk een sterke leerkracht voor de klas, ook in het kleuteronderwijs. Er moet tijd en ruimte zijn om in te zetten op taalontwikkeling, en een leerkracht met de juiste opleiding. In die zin kunt u het probleem niet minimaliseren dat er in sommige scholen geen leerkracht met de juiste opleiding voor de klas staat. In alle eerlijkheid, de cijfers rond zijinstromers klinken veelbelovend. Dat is absoluut een goede zaak. Ik ben benieuwd of u me ook concrete cijfers kunt geven over wat dat betekent voor de LIO-trajecten. Hoeveel zijn er ingestapt in het kleuteronderwijs?

Het is zeer goed dat er veel leerkrachten instromen, maar we weten allemaal dat het onderwijs ook een probleem heeft van leerkrachten die snel weer uitstromen. We kijken allemaal uit naar de conclusies omtrent het statuut van leerkrachten en

de modernisering van het hr-beleid. Want daar ligt een heel groot probleem, los van planlast. Het is een beetje gemakkelijk om daar nu nog een commissie voor in te schakelen. Dat had al veel eerder moeten gebeuren.

Over de Doorgaande Lijn: goed dat het project er is. Zoals ik het nu hoor, zal het ook pas landen tegen het einde van de legislatuur. Is het uw ambitie om de statuten binnen crèche en kleuteronderwijs beter op elkaar af te stemmen? Voor mij is de essentie dat we de concurrentie uit het model halen. Die statuten moeten beter op elkaar worden afgestemd, zodat men niet alleen naar doorgaande leerlijnen kan gaan van 0 tot 4, maar ook naar teamwerk, waarbij mensen met een pedagogisch diploma en eerder een zorgdiploma samen kunnen werken aan een gemeenschappelijk project. Zo komt er synergie. Een team kan meer dan mensen die elk in hun hoekje apart dingen zitten te doen. Dat zou een echte oplossing zijn in plaats van – sorry, minister, opnieuw – simplistische en populistische pistes te komen poneren over de werklozen. Wat u eigenlijk zegt ...

Minister Ben Weyts: Dat zou pas simplistisch zijn.

Hannelore Goeman (Vooruit): Laat me uitspreken. Als we werklozen minder geld gaan geven, dan is het plots oké dat kinderbegeleiders voor 1400 euro, 1500 euro gaan werken. En dan gaat het probleem zichzelf oplossen. Vindt u ook niet dat de aantrekkelijkheid van de job vooral gaat over het loon van de kinderbegeleiders?

Wat u zegt is: pak ze gewoon hun werkloosheidsuitkering af en dan zwepen we iedereen voor dat loon naar kinderbegeleiding. Dat vind ik niet de juiste manier om mensen in zo'n essentiële sector te motiveren om aan de slag te gaan.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Ik was een klein vraagje vergeten. U zei over de knelpuntberoepen dat bepaald wordt door VDAB of kleuterleidsters daar al dan niet op staan. Ik wil best aannemen dat er meer mensen op de lijst staan voor de lagere school. Maar kleuteronderwijzers, dat is maar drie jaar, het is normaal dat er daar een stuk minder opstaan. Wordt dat ook procentueel bekeken of hebt u enige impact op de lijst van VDAB?

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Ik heb ook niet op al mijn vragen een antwoord gehoord, maar ik ben in elk geval blij met de cijfers die u gaf over de zijinstromers en het kleuteronderwijs, maar ik ben zeker ook benieuwd, minister, naar de uitstroom. Volgens wat ik hoor, starten er heel veel mensen als zijinstromer in het onderwijs, maar men voelt ook aan dat er heel veel aangeven dat het toch niet is wat ze ervan verwacht hadden, dat ze zich het wat rooskleuriger hadden voorgesteld. Ik hoor toch op het terrein dat van de 4500 zijinstromers die er gekomen zijn, er heel veel weer afscheid genomen hebben van de school, omdat ze aanvoelen dat het toch niet is wat ze ervan verwacht hadden of omdat de mensen ook de opleiding niet hebben genoten om voor de klas te staan. Dus daar is de vraag hoe we die opleiding en het onderwijs zelf nog meer op elkaar kunnen afstemmen. En als het dan gaat over kinderverzorgers in welzijn en onderwijs, kan ik aangeven dat ik heel tevreden ben dat er mensen zijn die kiezen voor onderwijs.

Het is toch ook wel belangrijk dat al wie in het onderwijs staat, met een gerust hart zijn kind kan afgeven in de crèche bij goede kinderverzorgers. Dat zijn misschien communicerende vaten, maar het is ook belangrijk voor mensen die fulltime willen werken, dat ze hun kinderen op een veilige manier in goede handen kunnen geven.

Ik heb de cijfers van de mensen die aan het ZALM'en zijn als kinderverzorgers, die als kinderverzorger een opleiding bachelor kleuteronderwijs gevolgd hebben of aan het volgen zijn, niet gehoord, maar misschien heb ik ze gemist. Ik weet niet of daar cijfers over zijn. Zijn er concrete acties rond de leerladder? Is er een tijdspad van mensen die bijvoorbeeld doorstromen van kinderverzorger naar bachelor? Hoe kunnen we binnen onderwijs ook dat hoger beroepsonderwijs 5 (hbo5) waar maken? De 'gap' is natuurlijk wel groot om te ZALM'en. Ik geloof ook heel sterk in die hbo5-opleiding. Zijn daaromtrent binnen onderwijs al stappen gezet?

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Ik ben het eens gaan opzoeken en het was in 2019 dat ik via een actuele vraag gewaarschuwd heb voor het inzetten van onderwijs-assistenten in de lagere school. We hebben daarvoor gewaarschuwd, omdat we in Nederland zagen dat die onderwijsassistenten ook vaak ingezet werden voor de klas, omdat er daar toen ook een lerarentekort was. In plaats van de leerkracht te assisteren, kwamen ze ook soms individueel voor die klassen te staan en werden daar ook vragen gesteld over kwaliteit.

Dat was voor de lagere school en nu zien we eigenlijk een beetje hetzelfde gebeuren in ons kleuteronderwijs, namelijk dat kinderverzorgsters af en toe alleen in die kleuterklassen staan. Ik ga eerlijk zeggen dat ik het dan eigenlijk spijtig vind dat er zo veel geld van ons onderwijsbudget gaat naar kinderverzorgsters in het kleuteronderwijs. Waarom zijn die er gekomen? Ten eerste, omdat de kleuterleidsters meer en meer voelden dat ze zorgende taken moesten opnemen in plaats van hun educatieve en vormende taken. We hebben dat proberen op te lossen met dat evenwicht tussen die kinderverzorgsters en die kleuterleerkrachten. Ik zou liever hebben dat we al die middelen kunnen inzetten voor kleuterleidsters in plaats van voor kinderverzorgsters. Ik treed u toch wel een beetje bij, minister, als u zegt dat we moeten kijken naar de verantwoordelijkheid van de ouders om onze kinderen zindelijk naar school te brengen. U hebt de verschillen tussen de verschillende gemeenten gegeven, minister. Het klopt inderdaad niet. Het ligt inderdaad niet aan het drinkwater dat je op de ene plaats gemakkelijker zindelijk wordt dan op de andere. Collega Goeman, elk kind heeft zijn eigen ontwikkelingstempo en niet iedereen wordt inderdaad stipt op 2,5 jaar zindelijk – er is een periode die we nodig hebben om zindelijk te worden, maar we moeten er natuurlijk wel op inzetten.

Ik wil even ingaan op die Doorgaande Lijn waarvan u zegt dat ze loopt van 0 tot 4 jaar. De overheid ziet dat op een tijdspanne van 0 tot 6 jaar en stimuleert nu lokale besturen om voorschoolse kinderopvang en kleuterscholen te organiseren op dezelfde sites waardoor er een logica kan komen in die doorgaande lijn. We moeten misschien eens wat breder denken. Met meer zulke sites moeten we ons afvragen of we de kinderen die niet zindelijk zijn op 2,5 jaar, misschien wat langer in de kinderverzorging houden en pas naar school laten gaan op het moment dat ze zindelijk zijn, meer naar de leeftijd van 3 jaar. De eerste kleuterklas start op 3 jaar. We hebben dan een periode van de leeftijd van 2 tot 3 jaar waarin het kind dan zindelijk kan worden. We starten met de eerste kleuterklas en we houden de zomerklasjes voor de kinderen die vanaf 2,5 jaar zindelijk zijn. Misschien moeten we daar met een open mind over nadenken.

En dan nog een laatste ding, minister. Het is heel belangrijk dat u hebt gezegd dat die LIO-banen ook worden doorgetrokken naar de kleuteronderwijzers. Welke impact denkt u dat dat zal hebben? Ik hoor u de cijfers vermelden van de zijinstromers die er nu al zijn bij gekomen. Ik denk dat die impact er dus wel degelijk zal zijn omdat we het dan aangenamer maken.

Ik denk dat we dat beter kunnen opvolgen door middel van schriftelijke vragen. Ik heb dus geen bijkomende vraag.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik begin bij het factuele. De omzetting naar vte's leidt tot 221 vte's, op een totaliteit van 25.000 vte's in het kleuteronderwijs. Dat is 0,8 procent en dat heeft dus een beperkte omvang. Maar die 0,8 procent maakt soms wel het verschil in de realiteit. Het maakt de organisatie van het kleuteronderwijs behapbaar voor de huidige kleuteronderwijzers. Het is dus goed dat we die mogelijkheid hebben, maar ik ben het ermee eens dat dat geen wetmatigheid moet worden. De praxis bewijst vandaag dat het een uitzondering is, en gelukkig hebben we die uitzonderingsmogelijkheid.

De discussie gaat dan over de Doorgaande Lijn. Ik zou dat toch ook niet verabsoluteren. Dat zou praktisch en organisatorisch enkele voordelen moeten kunnen opleveren. Maar ik wil dat onze kleuteronderwijzers onderwijzers blijven. Hun taakstelling is van een fundamenteel andere aard dan die van de kinderverzorgers. We zouden zelfs nog veel meer moeten benadrukken hoe belangrijk het kleuteronderwijs is in termen van onderwijs – maar dat is een moeilijke boodschap in het kader van de discussie over de Doorgaande Lijn. We moeten het verschil maken met opvang. Dat is de subtiliteit van de oefening: je kunt beter goed samenwerken, maar eigenlijk zouden we de cesuur nog duidelijker willen maken. Vanaf het moment dat je intreedt in het kleuteronderwijs, is de doelstelling wel fundamenteel anders. Ik vind, omgekeerd, dat men in de kinderopvang beter moet kunnen voorbereiden op onderwijs. Dat is mijn insteek. Dat moet de fundamentele doelstelling zijn, naast de mogelijke praktische en organisatorische voordelen die zouden kunnen voortvloeien uit bijvoorbeeld de schaaffecten.

Daar houd ik misschien een slag om de arm. Maar misschien, finaal, in heel de discussie over het waterbedeffect: die Doorgaande Lijn zal er, gezien de krapte op de arbeidsmarkt, op dat vlak niet veel aan verhelpen. U verwijt mij simplisme op dat vlak. Neen, dat is geen simplisme. Momenteel hebben wij een waterbedeffect. Studies van het Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving (HIVA) wijzen uit dat een beperking van de werkloosheid in de tijd grosso modo een effect heeft in die zin dat een derde van diegenen die de werkloosheidsvergoeding genieten, afhaakt en geen beroep meer doet op wat dan ook, een derde een beroep doet op het OCMW, en een derde aan de slag gaat, geactiveerd wordt. Mochten we daarin slagen, dat een derde kan worden ingezet op de arbeidsmarkt ... Die gaan niet allemaal naar het kleuteronderwijs. Daar gaat het volgens mij niet over. Dat effect zal worden gedempt omdat het waterbed groter wordt. De putjes die je overal veroorzaakt, worden kleiner. Dat is, om het simpel uit te drukken, het effect dat je mogelijk zou kunnen sorteren. Dat is geen rechtstreekse inflow. Die gaan niet allemaal naar het kleuteronderwijs lopen. Zij zullen hier en daar andere gaten opvullen, die dan weer zorgen – zoals in een waterbed – voor het verlichten van de druk elders. That's it. Zo werkt een arbeidsmarkt.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Minister, dank u wel voor de bijkomende antwoorden.

Ik ga eventjes in op wat mevrouw Krekels zonet stelde: "Misschien moeten we de kinderen dan wat langer in de kinderopvang houden, tot ze 3 jaar zijn en dan pas naar school laten gaan, als ze zindelijk zijn." (*Opmerkingen van Kathleen Krekels*)

Dat geeft me een beetje de indruk om het eerste kleuterklasje te laten vallen, tenzij er nog een zomerklasje is. Ik ben het daar niet mee eens. Wat ik vaststel bij mijn echtgenote, die daarin staat, is dat zij een grote rol speelt in het taalbeleid. Voor de kinderen is dat echt een taalbad. Zelfs in Grimbergen en in Humbeek hebben we echt te maken met zeer veel anderstalige kinderen. Hoe vroeger die daarin komen, hoe beter die gewapend zijn om mee te kunnen tegen de derde

kleuterklas en daarna het eerste studiejaar. Op het vlak van taalbad is dat toch belangrijker en sterker dan dat zij in de kinderopvang zouden blijven. Dat is een heel andere situatie.

De minister heeft ook terecht gesteld dat we de cesuur tussen kinderopvang en kleuterklas misschien iets duidelijker moeten stellen. Vroeger, toen zij begon, was dat probleem veel kleiner. Het probleem van de zindelijkheid is de laatste jaren enorm gegroeid. Vroeger werd er gewoon vlakaf tegen ouders gezegd: het kind is nog niet zindelijk, hou het nog een maand thuis en werk eraan. Daar zou echt op gehamerd moeten worden. Ik denk dat u dat ook wel al doet, maar ik heb nog geen antwoord gehoord of de ouderverenigingen daar echt al mee bezig zijn of daar iets concreets over op poten gezet hebben. Als het aan mij ligt, mag de directeur gewoon tegen de ouders zeggen: "Sorry, uw kind is nog niet zindelijk. Hou het nog een beetje thuis en oefen tot de volgende periode, want het is voor de kleuterleidsters echt wel te lastig om dat er nog bij te nemen."

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Collega's, laat er geen twijfel over bestaan, ook voor Vooruit is het heel duidelijk: iedereen die kan werken, moet werken. Ik herinner er de collega's van de meerderheid nog eens graag aan dat VDAB mensen die vandaag carrément werkonwillig zijn, ook kan schorsen. Dus: doe wat dat betreft uw huiswerk. U zult onze volle steun krijgen. Ik hoop ook dat VDAB dan inderdaad nog eens goed bekijkt of kleuteronderwijs niet op de knelpuntberoepenlijst gezet moet worden en dat er zoals mijn collega Caroline Gennez trouwens al een aantal keren gevraagd heeft, werk gemaakt wordt van een expliciete knelpuntberoepenstrategie waarbij mensen door VDAB actief warm gemaakt en toegeleid worden naar al de sectoren waar vandaag een schrijnend tekort is aan arbeidskrachten. Voor dat soort initiatieven staan wij altijd mee te springen.

Ten tweede, als het gaat over de organisatie van kinderopvang en kleuteronderwijs: opnieuw, het kind staat centraal. We moeten denken vanuit de kinderen en niet vanuit structuren. Minister, waarom zouden we gewoon niet durven na te denken – daarom vind ik die proefprojecten interessant – om de schotten er tussenuit te halen? Daarom sprak ik over de leeftijd van 0 tot 4 jaar. Een tijdje geleden werden we uitgenodigd op een school in Brugge die dat gedaan had. Die had de crèche en de eerste kleuterklas geïntegreerd. Het instapklasje bestond ook niet meer. Die zeiden gewoon: de kinderen beginnen hier, er zijn een aantal leefgroepen en de kinderen gaan over van leefgroep in functie van wat ze kunnen. Daar werd al heel vroeg niet alleen gedacht in termen van zorg, maar ook in termen van ontwikkeling, bijvoorbeeld taalontwikkeling. Het is zo belangrijk dat je kinderen vanaf 1 jaar begint voor te lezen, ook in de crèche, om dat Nederlands in hun brein te krijgen. Voor mij moeten we dat debat echt veel fundamenteeler durven te voeren, over hoe we ervoor kunnen zorgen dat crèches en kleuterscholen niet apart van elkaar functioneren, niet alleen in termen van personeelsbeleid, ook in termen van pedagogische ontwikkeling. Bon, ik kijk dus uit naar wat er uit die proefprojecten komt. Ik denk dat we daar nog een heel aantal interessante lessen gaan uittrekken om te kijken wat het beleid moet doen om wat vandaag al in de praktijk gebeurt – dat zeiden ze ook in de tandem – veel gemakkelijker te maken in termen van regelgeving.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Ik heb het geluk om een proefproject met een basisschool en een kinderopvang in Vleteren van heel nabij te kunnen volgen. *(Opmerkingen van minister Ben Weyts)*

Dat loopt heel goed. Ze stoten wel op een aantal problemen in de wetgeving, maar het is net de bedoeling van een proefproject om de drempels te gaan opzoeken.

Wat ik daar zie, is echt heel mooi. Je hebt daar de tweedeling tussen zorg en onderwijs bijna niet meer. Zelfs zorgmomenten zijn onderwijsmomenten en onderwijsmomenten zijn ook zorgmomenten. Minister, dat is het mooie. Dat is net die doorgaande lijn. Als je de onderwijsdoelen ziet die men in het kleuteronderwijs moet nastreven, zijn dat wel zaken die we kunnen meenemen in de Doorgaande Lijn.

Minister, ik blijf erbij dat we moeten inzetten op de leerladder. Daarover heb ik uw intenties niet gehoord. Ik geloof er nochtans heel sterk in, al was het maar omdat je ziet dat sommige mensen de ervaringen die ze tijdens hun job kunnen opdoen, kunnen meenemen in hun verdere studies. We kunnen mensen aansporen om aan het werk te gaan, maar we moeten mensen ook aansporen om levenslang te leren. Ik hoop dat u verder werk wilt maken van die leerladder.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het verband van niet-ingevulde lestijden en leerlingenkenmerken naar aanleiding van onderzoek in 1500 basisscholen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen – 706 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Ik hoop dat mijn stem het houdt, maar ik heb geen medelezer mee. Dat zou misschien toch handig zijn.

Onder meer via een artikel in De Standaard van 24 november 2022 maakten we kennis met de resultaten van een analyse van de niet-ingevulde lestijden – “niet-ingevulde schoolopdrachten”, staat in het artikel – in 1500 basisscholen van Katholiek Onderwijs Vlaanderen. De onderzoekers – de onderwijseconomen van de KU Leuven, Kristof De Witte en Letizia Gambi – geven volgende belangrijke inzichten aan die uit deze analyse naar voren kwamen.

Het eerste: het aantal uren dat niet ingevuld werd door leerkrachten is de laatste jaren fors gestegen. Een gemiddelde school vond in 2021 7 weken lang geen leraar om voor de klas te staan, in 2022 ging het al om 11 weken. In een schooljaar van 41 weken, betekent dat dat de directie zich een kwart van het schooljaar ergens moet behelpen. Bij de uitschieters bleef het equivalent van 5 fulltimevacatures een jaar openstaan.

Het opvallendst in de analyse is dat naarmate er meer kwetsbare jongeren op school zitten, meer opdrachten niet ingevuld raken. Scholen die kinderen hebben met SES-indicatoren (socio-economische status) zoals een laaggeschoolde moeder of een andere thuistaal hebben dus meer vacatures die blijven openstaan. *(Loes Vandromme heeft een hoestbui)*

Het zal niet lukken, denk ik, om mijn vraag af te maken.

De voorzitter: Ik zal meteen het woord geven aan de minister.

Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het onderzoek bevestigt ... *(Gehoest)*

Ja, maar zeg. *(Onverstaanbaar)*

... allemaal weg. (*Gelach*)

Een hoestkoor.

Dat onderzoek bevestigt trouwens eerdere analyses die ook onze administratie heeft verricht, op basis van de analyse van de arbeidsmarktrapporten. We weten dat het lerarentekort in grote steden en in centrumsteden groter is dan in de eerder landelijke gebieden en dat de grootstedelijke context daar ook een rol in speelt. Dit onderzoek bevestigt dat.

Het artikel bevestigt ook dat onderwijs de bredere tendens betreffende tekorten op de arbeidsmarkt volgt en dat onderwijs dus geen eiland is in de samenleving. Hoogopgeleide profielen zijn overal gegeerd en de concurrentie is scherp, zoals daarstraks ook is bediscussieerd.

De diverse maatregelen die we vandaag al nemen met betrekking tot het lerarentekort en het lerarenberoep bieden mijn inziens al heel wat mogelijkheden, ook voor scholen met leerlingen met veel SES-kenmerken. Ik denk dat een en ander wel toont dat we resultaten aan het boeken zijn. Ik geef u maar drie resultaten op basis waarvan we toch met enige voorzichtigheid gewag zouden kunnen maken van lichtpunten, namelijk dat maatregelen die we hebben getroffen vruchten beginnen af te werpen.

Een, de discussie die we hebben gevoerd rond het valideren van 10 jaar anciënniteit voor zijinstromers in knelpuntvakken en -ambten. Dat heeft geleid tot een extra instroom van 4500 leerkrachten.

De lerarenbonus die we dit jaar hebben ingevoerd met een systematiek waarbij je tot drie lesuren per week kunt worden vrijgesteld, wanneer je als startende leerkracht zonder pedagogisch bekwaamheidsbewijs toch voor de lerarenopleiding gaat en het behalen van een pedagogisch bekwaamheidsbewijs. Dat je dan drie uur vrijgesteld kunt zijn en 100 procent wordt verloond. Daar zijn ondertussen duizend leerkrachten ingestapt.

Een derde maatregel is de instroom in de lerarenopleiding. Heel hoopgevend, daar zien we een toename met 500 nieuwe inschrijvingen. Er zijn er 500 meer ingeschreven in de lerarenopleiding in vergelijking met vorig jaar. Nu zitten we dus op een cijfer van 23.270. Dat zijn er 500 meer dan verleden jaar. En nog bemoedigender is dat het aantal generatiestudenten – dus diegenen die het gewone traject volgen – gestegen is met 7 procent.

Drie hoopvolle resultaten, denk ik. Ik hoop dat die zich verderzetten. We gaan er alles aan doen opdat die tendensen zich verderzetten en nog sterker worden. Maar het zijn wel drie hoopvolle resultaten die er, met enige voorzichtigheid, toch op zouden kunnen wijzen dat de getroffen maatregelen wat vruchten beginnen af te werpen.

Naar volgend schooljaar toe plan ik nog een nieuwe reeks maatregelen die onder meer uitvoering geven aan de voorstellen die we al hadden opgenomen in de conceptnota inzake de herwaardering van het lerarenambt, waarover we al gediscussieerd hebben in deze commissie. Dat zijn dus de maatregelen op de korte en middellange termijn.

Voor de langere termijn, als het gaat over de discussie over de fundamenteën, de basisbouwstenen van onze schoolorganisatie en ons personeelsbeleid, hebben we de Commissie van Wijzen. Ik denk dat dat allemaal wel zijn plaats heeft in het geheel, waarmee we hopelijk kunnen komen tot een blauwdruk voor een modern beleid inzake HR, personeel en schoolorganisatie in ons onderwijs.

Ik wil u trouwens nog meegeven, mevrouw Vandromme, dat de heer Kristof De Witte ook deel uitmaakt van de Commissie van Wijzen. Ik denk dat de betrokken thematiek en de data dus wel aan bod zullen komen.

Wat het gelijke onderwijskansenbeleid (GOK-beleid) betreft, hangen in alle onderwijsniveaus de kansen van leerlingen op een succesvolle schoolloopbaan inderdaad samen met het sociaal milieu waarin ze leven. Het omkaderingssysteem en het systeem van de werkingsmiddelen in het basis- en secundair onderwijs zijn dan ook gebaseerd op de kenmerken van het sociaal milieu van de leerlingen. Net daarom is het gelijke onderwijskansenbeleid ook een belangrijk aandachtspunt in het onderwijs. Dat blijkt ook uit het Vlor-memorandum (Vlaamse Onderwijsraad) in het kader van de start van de huidige regeerperiode. De Vlor stelt in dat memorandum niet alleen voor om een conceptueel debat te voeren over het gelijke onderwijskansenbeleid – de passage waarnaar u verwijst. De Vlor geeft ook aan dat – en ik citeer – “de bestaande financiering van het gelijkekansenbeleid op grond van leerlingenkenmerken die al vele jaren een verworvenheid is, moet worden gecontinueerd”. Het lijkt me dan ook niet zo dat de Vlor de doelstellingen van het gelijke onderwijskansenbeleid in vraag stelt. Integendeel, ze bevestigt ze net.

Het lijkt me dan ook niet opportuun om ons te verliezen in een conceptueel debat over bijvoorbeeld de indicatoren van het omkaderingssysteem of het financieringssysteem, want dan is het einde zoek. We zijn daar sowieso al lang zoet mee. Wijzigingen aan de berekeningsmechaniek zullen immers altijd leiden tot winst en verlies: elke school zal ofwel winnen ofwel verliezen, al is er voor sommige scholen misschien ook een status quo. Maar de kans is nogal groot dat er, als er aan de knoppen gedraaid wordt en de parameters gewijzigd worden, in welke zin dan ook, altijd winnaars en verliezers zullen zijn. Ik weet dus niet in welke mate dat allemaal bijdraagt tot een versterking van het gelijkekansenbeleid. Het is wel aangewezen om ons gelijke onderwijskansenbeleid te versterken waar nodig. Dat is ook het beleid dat we voeren.

We doen dat op verschillende manieren. Ten eerste zetten we systematisch in op de kennis van het Nederlands als basis voor gelijke onderwijskansen. Ten tweede oormerken we de middelen zodat ze meer aangewend worden voor wie ze bedoeld zijn. Dat lijkt me de consequentie. Verder laten we de inspectie daarop een controle uitvoeren tijdens de doorlichtingen en werken we ook ambitieuze minimumdoelen – eindtermen dus – uit voor alle leerlingen.

Ik kom nog even terug op het oormerken van de middelen voor gelijke onderwijskansen. Het Rekenhof heeft er herhaaldelijk op gewezen dat de overheid scholen explicieter diende te vragen om hun gelijke onderwijskansenbeleid te verantwoorden zonder evenwel te veel administratieve lasten op te leggen en zonder de afstemming van het gelijke onderwijskansenbeleid op de lokale context te verhinderen. Ook de Vlor heeft altijd gewezen op – en ik citeer – “de nood aan een transparante verantwoording van het gelijkekansenbeleid”. Ik denk dat dat net is waarvoor we gezorgd hebben. We hebben sinds vorig schooljaar alle SES-middelen ook in het gewoon basisonderwijs geoormerkt. Dat betekent dat die middelen ingezet moeten worden voor die leerlingen die ze genereren.

Tezelfdertijd hebben we in het secundair onderwijs en het buitengewoon onderwijs de GOK-cyclus van drie jaar vervangen door een jaarlijkse berekening. Want ook dat was een punt van discussie. Men zei dat de middelen die men kreeg niet meer overeenstemden met de realiteit doordat de cyclus drie jaar bedroeg. Dit sluit trouwens ook aan bij de vraag van de Vlor naar een wijziging op dat vlak. Om te vermijden dat een meerjarig GOK-beleid in het gedrang zou komen door het wegvallen van de omkadering, is in de berekening voor het secundair- en buitengewoon onderwijs een gedoogjaar voorzien.

Het is de onderwijsinspectie die tijdens de reguliere schooldoorlichtingen het GOK-beleid evalueert. Er is dus ook in een controle voorzien. Maar ook dat proberen we op administratief vlak zo licht mogelijk te houden.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, u wijst op een aantal maatregelen en de Commissie van Wijzen. Ik hoop in elk geval dat de cijfers die ik vandaag aanhaalde in die Commissie van Wijzen worden besproken. Mijn heel concrete vraag is, minister, of er cijfers zijn die aantonen dat scholen waar er meer leerlingen zijn die aantikken op zes indicatoren, ook meer openstaande vacatures hebben. Natuurlijk, als er meer middelen of meer mogelijke vacatures zijn, is er ook meer kans dat die niet ingevuld geraken. Daar heb ik geen antwoord op gekregen. Misschien kunt u die vraag voorleggen aan de Commissie van Wijzen.

U had het over de grootstedelijke context waar er heel veel vacatures niet ingevuld raken, maar ik merk dat het Vlaanderenbreed een zeer verschillend probleem betreft. Als ik West-Vlaanderen bekijk, hangt het niet van het grootstedelijke of het eerder landelijke profiel af. Het gaat er gewoon over regio's waar er problemen zijn. Hoe zit het daar dan, minister, met het belang van een datagedreven beleid? Meten is weten. Ik ben benieuwd naar de opleidingen tot leerkracht. De opleidingen waren vroeger heel nabij in het volwassenenonderwijs. Het lijkt me belangrijk om te kijken hoe we de drempel van nabijheid nog meer kunnen benaderen.

Over het gelijke kansenbeleid: u hebt gelijk wat de Vlor betreft. Ik ken die passage, ik heb ze gisteren toevallig nog een keer goed nagelezen. Ik pleit zelf ook niet om het gelijke kansenbeleid of het aantikken zomaar met het badwater weg te gooien. Het moet gecontinueerd worden. Mijn vraag is vooral hoe we scholen nog kunnen versterken om dat beleid mogelijk te maken. Het moet een rode draad zijn door het hele beleid. Diversiteit is niet langer meer te vatten als een doelgroepenbeleid. Dat is een zinnetje uit het Vlor-memorandum. Het Rekenhof zegt dat we daar werk moeten van maken en dat we dat moeten verantwoorden. Maar het zegt natuurlijk niet dat we dat van bovenaf moeten gaan opleggen, maar dat men als school zelf moet gaan kiezen. Ik kom weer bij mijn punt van daarstraks, dat we de vrijheid moeten geven aan scholen om daar werk van te maken, meer dan dat we dat vanuit Vlaanderen organiseren.

Mijn vraag is of de extra vacatures in de scholen met kwetsbare leerlingen, procentueel verschillen met andere scholen. Ik vind dat we dat moeten onderzoeken, het wordt momenteel misschien nog niet onderzocht. Het is een belangrijk issue.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Ik sluit graag even aan omdat het inderdaad verontrustend is dat scholen met kwetsbare leerlingen moeilijker personeel zouden vinden. Dat verontrust ons. Ik denk dat we mogen aannemen dat, hoe idealistisch en gedreven een leerkracht ook is, het natuurlijk altijd veel leuker is om in een klas met modelleerlingen te staan dan wanneer je in een klas terecht komt met heel veel diversiteit en met heel veel moeilijkheden en kinderen met een complexe achtergrond. Dat maakt het lesgeven heel wat moeilijker.

Ik weet niet in hoeverre een klas met modelleerlingen nog bestaat. Maar er zijn toch grote verschillen in scholen en in klassen. Ik denk dat we erop moeten inzetten dat we leerkrachten voldoende wapenen tegen die grote diversiteit die ze in een klas tegenkomen en de complexe achtergronden waar sommige leerlingen mee worstelen, en die ze meenemen naar de klas.

We moeten ook durven nadenken over wat we kunnen doen aan de andere zijde, namelijk de zijde van de leerlingen. Ik verwijs dan naar het rapport van Beter

Onderwijs dat stelt dat leerkrachten hogere verwachtingen moeten stellen aan kansarme kinderen. Voor die stelling baseerde de commissie Brinckman zich op de cijfers van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) die aantoonde dat verminderde schoolprestaties samenhangen met een verlaagd verantwoordelijkheidsgevoel en het geloof in zichzelf van de leerling. Ik kan me voorstellen dat kansarme leerlingen misschien nog meer het gevoel hebben dat het moeilijk is om boven zichzelf uit te stijgen. En daarom, minister, zou ik willen vragen om werk te maken van maatregelen om de ambitie van deze leerlingen op te krikken. Mijns inziens gaat dat niet alleen een effect geven op die leerlingen, maar ook op de leerkrachten die voor die klassen staan. Als ze elkaar op die manier kunnen versterken, wordt het ook logischer dat er meer voldoening komt, zowel bij de leerling als bij de leerkracht. En zo kunnen we dan opnieuw staan voor sterke klassen, sterke leerkrachten en sterke scholen. We moeten naar de kant van de leerkracht kijken en maatregelen nemen om de ambities van alle leerlingen, maar zeker de kansarme, omhoog te trekken.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het is goed dat u die opmerking over de grootstedelijke context maakt. Enige nuance is daar aangewezen. Ik heb voorheen altijd gewezen op de studieresultaten die erop wezen dat er nog een veel sterkere factor is die determinerend is op dat vlak, bijvoorbeeld het retentiebeleid, het behouden van leerkrachten. Men wees erop dat die grootstedelijke, kleinstedelijke of plattelandscontext eigenlijk van veel minder belang was wat betreft het behouden van leerkrachten, maar dat vooral een sterk en verbindend personeelsbeleid op dat vlak de grootste vruchten afwerpt. We zouden een gelijkaardige conclusie kunnen formuleren wat betreft de vacatures. Ik kan niet onmiddellijk antwoorden op uw vraag over de relatie tussen vacatures en SES, maar ik vermoed dat de studie waaraan ik refereer ook als oogmerk werd meegenomen. Dat moeten we dan eens bekijken. De kans op een groot aantal leerlingen met SES-kenmerken is evident iets groter in een grootstedelijke context dan in een plattelandscontext.

Maar uw vraag ging over de nabijheid van de opleiding. Mochten we die weg inslaan, dan zouden we eigenlijk opnieuw de andere richting uitgaan dan de beweging die we toch ook in een vorige periode hebben ingezet, namelijk die van schaalvergroting. Als ik kijk naar het volwassenenonderwijs, heeft men in de vorige regeerperiode net gezorgd voor meer fusies, voor samenwerking, voor schaalvergroting en heeft men toen ook gezorgd voor de inkanteling van de specifieke lerarenopleiding (SLO) in het hoger onderwijs. Dat is een beweging die ik volledig onderschrijf. Ik stel het simplistisch voor: we moeten niet elk onze hogeronderwijsinstellingen hebben onder onze eigen kerktoren, maar we moeten eerder kijken naar specialisatie en professionalisering en meer keuzes maken. Zeker vanuit een internationaal perspectief is Vlaanderen een zakdoek groot. De afstanden worden alsmäär kleiner, ook voor studenten. Ik zou niet de weg willen opgaan om weer naar een decentralisatie en een grotere nabijheid van de opleiding te gaan.

Ten derde volg ik mevrouw Krekels. Dat was trouwens ook een van de bevindingen van een recente studiedag van een niet nader genoemde partij over onderwijs met overigens een sterke inleiding. *(Gelach)*

Er waren daarop internationaal gerenommeerde sprekers aanwezig. Een spreker van de OESO, die zich bezighoudt met het Programme for International Student Assessment (PISA) kwam er op grond van een OESO-brede analyse altijd toe dat ambitie en het creëren van verwachtingen cruciaal zijn voor leerlingen, ouders en leerkrachten. Hij stelde dat net diegenen met een lagere socio-economische kenmerken, een lagere SES in ons jargon, bij uitstek gebaat zijn bij het creëren van hoge verwachtingen en dat zij daar verhoudingsgewijs het sterkst op reageren, dat daar de grootste resultaten en de grootste vooruitgang worden geboekt. Dat

was dan ook een hoogtepunt in die dag. Daarna was het ook nog een fijne studiedag die op de website in zijn totaliteit kan worden herbekeken, mocht u toch nog verhinderd zijn geweest en het niet live zou kunnen hebben bijgewoond.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, ik dank u. Als u het hebt over schaalvergroting in de lerarenopleiding, dan betekent dit niet dat de lerarenopleiding ook nabij kan worden gevolgd. Mijn punt is vooral dat we de kwaliteit heel hoog moeten houden, maar dat we ook moeten uitzoeken hoe iedereen toegang kan vinden tot die opleiding. En ik merk toch dat de kloof daar wat groter is geworden.

Ik vermoed dat u het over uw eigen partij hebt. U hebt gelijk: het ergste wat je kunt doen, is geen verwachtingen stellen aan iemand. Prijs u gelukkig, minister, ik heb ook verwachtingen ten aanzien van u. Mijn lat ligt dan ook hoog. Ik hoop dat u in het vervolg ook antwoordt op mijn schriftelijke vragen naar data. Ik geloof immers heel sterk dat we als parlementslid de vinger aan de pols moeten houden. Als we vragen stellen over bijvoorbeeld niet-ingevulde vacatures moeten we die data ook krijgen, ook al is het schooljaar nog niet voorbij. Dat zou bijvoorbeeld vier keer per jaar, dus per kwartaal, kunnen. Bedrijven doen dat ook op die manier. Want als we een datagedreven beleid willen voeren, moeten we die data als parlementslid kunnen hanteren.

Minister, ik ben zeer benieuwd naar het werk van de Commissie van Wijzen die aan de slag gaat met de vragen die we hier hebben gesteld. De verwachtingen zijn hooggespannen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de stijging van het aandeel problematische afwezigheden in het onderwijs – 898 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de stijging van het aantal problematische afwezigheden in het onderwijs – 911 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Beste collega's, uit nieuwe cijfers van Statistiek Vlaanderen blijkt dat het aandeel problematisch afwezige leerlingen hoger ligt dan voor de coronacrisis. Voor het schooljaar 2021-2022 bedroeg het percentage leerlingen dat problematisch afwezig was in het secundair onderwijs 3,7 procent. Het gaat hierbij over leerlingen die dertig halve dagen of meer afwezig zijn zonder geldige reden. Voor het schooljaar 2020-2021 lag dit percentage op 2,3 procent. Er is dus een duidelijke stijging vast te stellen. Het aandeel problematische afwezigheden gaat zelfs naar een hoger niveau dan voor de coronacrisis: tijdens het schooljaar 2018-2019 lag het percentage op 2,6 procent.

Collega's, ik wilde dit toch nog even omzetten in absolute cijfers om daar een beter zicht op te hebben. In 2021-2022 ging het over 17.564 leerlingen, in 2020-2021 over 10.746 leerlingen en in 2018-2019 over 11.648 leerlingen. Dat zijn dus de verhoudingen. Het schooljaar 2019-2020 kunnen we beter buiten beschouwing

laten, omdat toen de coronacrisis uitbrak en we aan scholen gevraagd hebben om die cijfers niet meer door te geven, wat ook logisch is.

Binnen de onderwijsniveaus van het secundair onderwijs blijkt het deeltijds secundair onderwijs de koploper te zijn inzake de problematische afwezigheid van leerlingen in het schooljaar 2021-2022, met een percentage van 46 procent. Bijna een op de twee leerlingen was toen dus gedurende dertig halve dagen of meer afwezig zonder geldige reden. Voor het buitengewoon secundair gaat het om 11,8 procent en in het voltijds gewoon secundair onderwijs – waarin het merendeel van de leerlingen zit – om 2,9 procent. Dat wil dus zeggen dat het voor het gewoon secundair onderwijs nog 'aanvaardbaar' is, al is elke leerling die niet aanwezig is er een te veel. Dat blijf ik herhalen. Of het nu gaat om 1 procent, 2 procent of 0,5 procent afwezigheid zonder geldige reden, dat is te veel. Ik denk dat er vooral een grote uitdaging ligt in het deeltijds onderwijs.

Binnen het gewoon voltijds onderwijs zien we de hoogste cijfers in het bso en in de onthaalklassen voor anderstalige nieuwkomers (OKAN), met respectievelijk 11,3 en 16,7 procent.

Minister, reeds in de commissievergadering van 2 juni 2022 sprak u over een nieuw actieplan tegen schooluitval. U had toen het advies gekregen van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) en de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) en zou hieruit punten meenemen. U voegde daar onlangs aan toe dat er binnen dit plan gekeken moet worden naar de ouderlijke verantwoordelijkheid en naar de piste om de schooltoelage van leerlingen die wegblijven van school niet langer aan de ouders uit te betalen maar rechtstreeks aan de school waar de leerling ingeschreven is. Het toeval wil dat ik vorige zaterdag aanwezig was op dezelfde studiedag als u, minister. Ik heb daar niet alleen de inleiding maar ook het slot mogen verzorgen en heb ook nog wat kunnen meenemen uit wat de sprekers gebracht hebben. Daarin bleek inderdaad die ouderlijke verantwoordelijkheid, waarvoor we met de N-VA al lang pleiten, terug te komen. Ik hoorde daar een zinnetje dat ik zelf ook al een tijdje uitspreek: "Vraag niet aan uw kinderen: was het leuk op school? Vraag aan uw kinderen: wat heb je geleerd op school?". Op die manier geef je op zijn minst mee dat onderwijs belangrijk is en dat het ook gaat over de inhoud en dat het niet enkel leuk moet zijn. Dat is iets dat daar, samen met het ambitieniveau, naar voren kwam.

Minister, ik heb een aantal vragen inzake die problematisch afwezige leerlingen.

Welke verklaring hebt u voor de stijgende grote afwezigheid van leerlingen in het deeltijds secundair onderwijs?

Wanneer zal het nieuwe actieplan tegen schooluitval uitgewerkt worden? U hebt daar in juni al naar verwezen. Welke actiepunten zullen naar voren worden geschoven om de onwettige of problematische afwezigheid van leerlingen aan te pakken?

Ik heb nog een specifiekere vraag. Zullen er meer doelgerichte maatregelen genomen worden, specifiek gericht op de groepen in het deeltijds onderwijs, het beroepssecundair onderwijs en de onthaalklas voor anderstalige nieuwkomers?

Werden er al stappen ondernomen in het onderzoek naar de mogelijkheid om de schooltoelage van leerlingen rechtstreeks aan de school uit te betalen in plaats van aan de ouders? Op die manier zou de ouderlijke verantwoordelijkheid wat meer aangewakkerd kunnen worden.

Collega's, ik geef nog mee, bij de vragen die ik nu stel, dat ik me er wel degelijk bewust van ben dat het als ouder niet altijd evident is om in te grijpen bij een 17-jarige spijbelende leerling. Dat wil ik met zoveel woorden gezegd hebben. Maar we

zien toch ook wel dat die problematische afwezigheid al veel vroeger in de schoolcarrière start en niet plots opduikt op 17-jarige leeftijd. Dat begint zelfs al in het kleuteronderwijs, door op tijd op school te zijn. Ouders zijn er wel degelijk volledig verantwoordelijk voor dat hun kleuter op tijd aanwezig is.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): De heer Daniëls zei het al: de cijfers van het aantal problematische afwezigheden voor het schooljaar 2021-2022 werden onlangs vrijgegeven. Een stijging was te verwachten. Door corona werden een groot aantal scholen gesloten. Het is moeilijk om aanwezig te zijn als je gewoon niet op school kunt zijn. Toch zijn de cijfers structureel zorgwekkend. De stijging is nogal fors. In het schooljaar 2018-2019, het schooljaar voor corona, was in het voltijds gewoon secundair onderwijs 2,3 procent van de leerlingen minstens 30 halve dagen ongewettigd afwezig. In het schooljaar 2021-2022 is dat aantal gestegen naar 3,6 procent. Om daar een reëler beeld van te maken, is het interessant om, zoals de heer Daniëls zei, dat uit te drukken in absolute cijfers: 9854 leerlingen in 2018-2019 en 16.250 leerlingen in 2021-2022. Dat is echt veel. Nooit eerder waren er zoveel spijbelaars. Dan moeten de alarmbellen toch echt wel afgaan, omdat we uit onderzoek weten dat spijbelen een belangrijke voorspeller is van vroegtijdig schoolverlaten. Dit is problematisch, want leerlingen die zonder diploma de schoolbanken verlaten zijn vaak een vogel voor de kat op de arbeidsmarkt.

Minister, u beloofde in de vergadering van de commissie Onderwijs van 10 maart met een actieplan te komen tegen vroegtijdig schoolverlaten. Er ligt nu nog altijd niets. Nochtans is het uw verantwoordelijkheid om daar beleid rond te voeren. Inderdaad, mijnheer Daniëls, elke spijbelaar is er een te veel.

Minister, in de media konden we alvast lezen dat u wilt kijken naar de verantwoordelijkheid van de ouders. Daar is natuurlijk niets mis mee, maar ik heb toch vragen bij de piste die u daar naar voren schoof, namelijk dat u de schooltoelage van spijbelende leerlingen niet langer aan de ouders wilt betalen, maar aan de school. Dat is toch een beetje merkwaardig.

Ten eerste, de schooltoeslag is vandaag een participatieve toeslag. Dat houdt in dat hij wordt toegekend op basis van de aanwezigheid op school. Het is dus al zo, als je het in die termen wilt uitdrukken, dat spijbelaars gestraft worden via de schooltoeslag. Dat is trouwens iets wat Frank Vandenbroucke destijds heeft ingevoerd. Niet, zo blijkt uit de cijfers, dat dit vandaag spijbelaars tegenhoudt. Daarenboven is de schooltoeslag een selectieve toeslag. Dit houdt in dat deze toeslag enkel voorzien is voor de laagste inkomens. Als u de schooltoeslag nog meer wilt inzetten als een antispjibelinstrument, zult u enkel de kinderen raken die ouders hebben met een laag inkomen. De rest ontsnapt. Ook dat vind ik op zijn minst vreemd, en eigenlijk onrechtvaardig.

Tot slot begrijp ik niet goed waarom u de schooltoeslagen die worden ingehouden dan wilt doorsluizen naar de scholen. We hebben die discussie gevoerd toen het ging over de niet-begeleide minderjarigen. Daar kan ik u volgen. Maar dit is toch raar? Waarom zouden de scholen meer geld moeten krijgen? Dan is het principe: hoe meer spijbelaars, hoe meer middelen naar de school. Dat is een heel vreemd principe.

Minister, ik hoor graag uw bespiegelingen daarover. Maar daarnaast heb ik ook de volgende vragen. Ik heb vooral vragen over het actieplan tegen vroegtijdig schoolverlaten.

Hoe analyseert u de stijgende cijfers?

Hoever staat u met het nieuwe actieplan tegen schooluitval? Wanneer mogen we het actieplan verwachten?

De Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) en de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) gaven dit voorjaar een proactief advies uit over het nieuwe actieplan. Ze verwijzen naar de nood aan verankering van structurele initiatieven rond vroegtijdig schoolverlaten. Nu zijn acties al te vaak versnipperd. Hoe zult u deze versnippering aanpakken?

Wat zijn uw plannen met de provinciale netwerken 'Samen tegen schooluitval'? Krijgen zij een structureel karakter? Indien niet, wie zal de opdrachten opnemen die zij nu uitvoeren?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Eerst en vooral wil ik zeggen dat deze statistieken belangrijk zijn. In Vlaanderen hebben we een uniek systeem, waarbij de aan- of afwezigheden van leerlingen zeer gedetailleerd geregistreerd worden en dat ons in staat stelt om kort op de bal te spelen. Een spijbelproblematiek is inderdaad een goede voorspeller van vroegtijdig schoolverlaten. Achter die cijfers gaan veel verschillende lokale situaties schuil, maar ik denk dat corona toch een gemeenschappelijke factor was. De pandemie heeft een bijzonder grote impact gehad op zowel de leerlingen en de scholen als de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's).

Uit onderzoek blijkt dat schoolbinding een belangrijke beschermende factor is in het voorkomen van problematische afwezigheid. Door de schoolsluitingen, de omschakeling naar afstandsonderwijs en aanhoudende onzekerheid in de corona-periode is het ook niet verbazingwekkend dat jongeren zich minder verbonden voelden met het schoolleven. Dat zal onmiskenbaar een belangrijke factor geweest zijn en misschien nog zijn. Ook de scholen en CLB's worstelen met de nasleep van de pandemie.

De CLB's hebben tot eind januari van dit jaar contactonderzoek moeten opnemen in hun takenpakket, waardoor ze hun reguliere taken een beetje hebben moeten opzijschuiven. Ook de aanklampende begeleiding van leerlingen is op dat moment naar achteren geschoven. Scholen en CLB's werken momenteel echt hard om de opgelopen achterstand in te halen. Ik heb de CLB's hiervoor ook extra middelen gegeven: in het kader van het relanceplan 'Van kwetsbaar naar weerbaar' is 14 miljoen euro naar de CLB's gegaan voor de opdracht contactonderzoek en de opdracht detecteren van leerlingen met extra zorgnoden, de doelgroep waarop we gefocust hebben.

Het is niet verwonderlijk dat de scherpste stijgingen zich ook voordoen in die onderwijsniveaus die al te maken hadden met hoge spijbelcijfers: het bso, deeltijds beroepssecundair onderwijs (dbso) en het onthaaljaar anderstalige nieuwkomers. Die onderwijsniveaus hebben heel wat kwetsbare leerlingen die door een moeilijke schoolloopbaan, al dan niet in combinatie met een moeilijke persoonlijke situatie, een moeilijke band hebben met de school.

Ik denk dat, net door die grote verschillen tussen onderwijsvormen, scholen en gemeenten, een lokale aanpak belangrijk is, zowel gericht op het voorkomen van spijbelen als op de aanpak ervan, waarbij de ouders op hun verantwoordelijkheid gewezen worden en die ook nemen. Ook dat is essentieel om leerlingen aan boord te houden. Daar komen we straks misschien nog even op terug.

Scholen kunnen spijbelen voorkomen met wat men met een duur woord een 'autoritatief schoolklimaat' noemt. Daarmee bedoelt men – ik verwijs nog even naar de discussie van daarnet – dat je én hoge verwachtingen moet creëren, de lat hoog moet leggen én toch zorgzaam kunt zijn. Het ene sluit het andere niet uit. Integendeel, ze liggen in elkaars verlengde en versterken elkaar. Ook daar is er aandacht voor ouderbetrokkenheid.

In functie van de actualisering van het plan vroegtijdig schoolverlaten heb ik advies gevraagd aan de Vlor, die ook diezelfde focus legt op preventie en de rol die de school heeft om leerlingen te verbinden aan de school. De Commissie Beter Onderwijs maakt een gelijkaardige aanbeveling. Als het dan toch moeilijk loopt, moeten de school en de ouders alert zijn voor spijbelgedrag en kort op de bal spelen: een goed detectie- en registratiebeleid is noodzakelijk. Waar de registratie in tijden van corona, om begrijpelijke redenen, moeilijker verliep, is het van belang om nu opnieuw accuraat te gaan registreren. Wie onder de radar blijft, krijgt geen begeleiding of krijgt die te laat. We leggen momenteel de laatste hand aan een nieuw actieplan tegen schooluitval. De lokale samenwerking zal daarin net een belangrijk aandachtspunt zijn. Op die manier kan worden ingespeeld op de diverse lokale noden en de uiteenlopende behoeftes.

Sommige leerlingen zijn echter de binding kwijt met de school. Dan is school-overschrijdend werken noodzakelijk. Ik ben dan ook verheugd dat de CLB's vanaf 1 januari volgend jaar gaan samenwerken in regionale ondersteuningscellen om niet alleen de spijbelproblematiek in de regio beter te begrijpen, maar ook om leerlingen met een schoolcarrière met spijbelen en met schoolwissels beter op te volgen en te begeleiden, en om, ten derde, bemiddelend op te treden tussen ouders, school en leerling als de communicatie moeilijk loopt.

Wat de politieke discussie betreft en de vraag waarom ik, in het kader van de ouderlijke verantwoordelijkheid, wil ingrijpen op bepaalde overheidstoelagen, vind ik dat je dat het best kunt doen wanneer ouders tekortschieten in hun ouderlijke verantwoordelijkheid, dat je wel degelijk kunt ingrijpen op overheidstoelagen, of ze nu specifiek of algemeen zijn. U noemt dat de piste-Vandenbroucke. Prima, laat ons dan vooral doorgaan op de piste-Vandenbroucke. Ik vind dat heel goed. 'What's in a name.' Het is maar kwestie van het aan elkaar te koppelen. Als je vaststelt dat ouders tekortschieten in hun ouderlijke verantwoordelijkheid, verbind je daar ook consequenties aan met betrekking tot overheidsbetoelaging. Ik vind dat een goede ratio. Ik denk dat, als u die onderschrijft, we verder kunnen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Dank u wel, minister.

Ik sluit mij toch wel heel sterk aan bij uw antwoord. Het is inderdaad niet alleen de leerling, het gaat ook om de ouders, de school, maar ook om het lokale beleid.

Heel concreet stelde ik deze week in de gemeenteraad bij mij nog een vraag bij de NAFT-trajecten (naadloos flexibel traject) die worden uitgerold – als gemeente subsidieerden wij die NAFT-trajecten mee. Ik stelde de vraag op welke manier er terugkoppeling was van die leerlingen in dat NAFT-traject naar het Welzijnshuis en naar het OCMW. Want die leerlingen hebben natuurlijk ook een thuis. En we weten dat er jammer genoeg een vrij hoge correlatie is tussen leerlingen die problematisch spijbelen en die thuissituatie waar het OCMW, het Welzijnshuis en dergelijke al dan niet al bij betrokken zijn, en waar die info vlot wordt gedeeld.

En plots kwam daar het woord waar je vandaag de dag elke discussie mee kunt stoppen. Op het moment dat je gezond, logisch verstand denkt van het zo te doen, is er allicht wel iemand die het vierletterwoord GDPR (General Data Protection Regulation) zegt, en dan stopt het. We stoppen met het gezond, logisch verstand. Dat gaat niet, want we moeten oppassen. En dan krijg je creatieve situaties: zorg dat je belt en dat die telefoon dan niet traceerbaar is, en dat de maatschappelijk assistent van het Welzijnshuis het zeker niet in het dossier zet dat hij telefoon heeft gekregen van de school. Want dan weet je het. Ik wil toch eigenlijk echt een oproep doen, ook in het kader van het spijbelactieplan: daar moeten we echt over. We moeten ervoor zorgen dat we op zulke zaken niet vastlopen en dat mensen die zich

daarmee bezighouden, om die problemen op te werpen, dan ineens ook de oplossing op tafel leggen over hoe we daar dan wel kunnen ingrijpen.

Ten tweede moeten we snel ingrijpen. We spreken altijd over de cijfers in het secundair onderwijs. En dat is waar, want dat zijn de hoogste. Maar je ziet – zoals ik ook zag in mijn vroegere school – dat die leerlingen ook in het lager onderwijs al heel dikwijls te laat waren. Dat waren de leerlingen bij wie de afwezigheidsbriefjes in de agenda in het lager onderwijs al vlot op waren. Dus ik denk dat we daar sneller moeten ingrijpen.

En dan is er, ten derde, de ouderverantwoordelijkheid. Het is, wat mij betreft, collega's, op dat vlak vrij eenvoudig. Toelage van de gemeenschap komt van de andere belastingbetalers. We verwachten daar iets van, namelijk dat kinderen op school zijn. Ik vind dat dat een verankering is die we absoluut mogen vragen.

En er is nog een laatste iets. In die regio zei u daarnet beter samen te werken, minister. Die regio, zijn dat dan die eerstelijnszones in de zorgregio's? Of zit dat meer in die onderwijszones? Want het is soms zo, zeker in het secundair onderwijs, dat een leerling niet altijd woont in de eerstelijnszone waar de school gevestigd is. Die combinatie is er niet altijd, zeker niet in het secundair.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Minister, schoolbinding, ouderbetrokkenheid, hoge verwachtingen voor elk kind: in een zorgzaam schoolklimaat zijn dat allemaal termen waarin wij ons volmondig kunnen vinden. Want inderdaad, school hoeft niet leuk zijn. Op school moet er worden geleerd, maar er moet wel aandacht zijn voor het mentaal welzijn van kinderen, want dat is cruciaal als voorwaarde om tot leren te komen. Op zich kunnen wij ons allemaal vinden in de concepten die u hier naar voren schuift.

Maar de vraag is: hoe gaat u die nu vertalen in een visie? Want die heb ik vandaag opnieuw niet gehoord. Er is vandaag vooral nood aan een plan met een aantal concrete acties, waarin ook een antwoord komt over wat u gaat doen om de versnippering van acties samen te brengen binnen zo'n visie. Bon, wij wachten vooral op dat plan tegen schooluitval, zodat we daar de discussie ten gronde kunnen voeren, op basis van de concrete acties die u daar, als minister, voorstelt. Dat is waar we nood aan hebben, niet – met alle respect – aan het zoveelste ballonnetje waarover, wat ons betreft, eigenlijk toch niet zo goed is nagedacht.

Ik zei het daarnet al: de schooltoelage is participatief. De logica van Vandenbroucke was – en ik denk, terecht – dat de schooltoelage bedoeld is om ouders te ondersteunen om hun kinderen goed naar school te kunnen laten gaan. En heel eerlijk: als kinderen niet naar school gaan, moeten ze natuurlijk minder recht hebben op die schooltoelage, want ze zijn gewoon minder aanwezig op school. Dus wij staan volmondig achter dat principe, maar dat bestaat dus al.

En daarnaast onthoud ik toch ook vooral dat er meer moet gebeuren dan dat. Want ik heb ook de heer Daniëls hier horen zeggen dat er ouders zijn die hun verantwoordelijkheid moeten nemen, omdat hun kinderen spijbelen. En ouders hebben daar een cruciale rol in te spelen. Maar er zijn ook 17-jarigen waar de ouders misschien alles uit de kast halen om ervoor te zorgen dat hun kinderen niet spijbelen, en het gebeurt toch. Dus er is zoiets als ouderlijke verantwoordelijkheid, maar er is ook de verantwoordelijkheid van de overheid. En dan kijk ik naar u, dan kijk ik naar uw plan. Ik heb dus eigenlijk niet echt veel extra vragen. Ik kijk er vooral naar uit om de discussie te kunnen voeren over uw visie en uw plan.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Er werd nooit eerder zoveel gespijbeld als in het schooljaar 2021-2022. Dat zijn cijfers die ons zorgen moeten baren. Problematisch spijbelen voorspelt dat men in zeer veel gevallen geen diploma zal halen. Steeds meer ouders nemen blijkbaar minder hun verantwoordelijkheid op als het over het schoolse gebeuren gaat. Het is niet louter meer een schoolse crisis, maar ook een opvoedcrisis. We horen dat steeds vaker bij de leerkrachten.

Het is ook een feit dat er bij bepaalde allochtone nieuwkomers veel minder cultureel belang wordt gehecht aan een goede schoolcarrière. Uit cijfers, die ik onder andere terugvond via Dataloep, blijkt dat de groep problematische spijbelaars vier keer zo groot is bij niet-Belgen als bij leerlingen die wel over onze nationaliteit beschikken.

Nu, vanuit de Vlaams Belangfractie vinden wij het zeker positief dat u strenger wilt optreden ten opzichte van de ouders. Maar we stellen ons ook de vraag of het doorsluizen van die toeslag naar de school wel de juiste oplossing is. Scholen worden op die manier in zekere zin 'beloond', want hoe meer spijbelaars ze hebben, hoe meer financiële middelen ze krijgen. Spijbelen is ook een kwestie van preventie in onze scholen. Ik denk dat er daarom meer middelen zullen moeten worden vrijgemaakt voor de CLB's. Er zijn al meer middelen vrijgemaakt, maar ik vraag me af of het voldoende zal zijn. Want zij kampen nu al met bakken werk en er zijn momenteel heel veel leerlingen met zorgvragen.

Minister, preventie kan ook niet zonder repressie. Daar moet het beleid volgens ons verstrengd worden. De schooltoeslag zou al na een jaar problematisch spijbelen moeten worden teruggevorderd, in tegenstelling tot de huidige vastgelegde twee jaar. Iemand die halverwege het vijfde middelbaar zit en er lustig op los spijbelt, kan dat zo goed als ongestraft doen, als het gaat over het terugvorderen van die schooltoeslag. En er moet ook verder gekeken worden dan enkel de schooltoeslag. Want ook bij meer kapitaalkrachtige gezinnen komt de spijbelproblematiek voor. Ik denk dan eerder aan een soort boetesysteem. Als aan de leerplicht verzaakt wordt, is dat uiteindelijk ook een wetsovertreding.

Minister, wat is uw reactie op het terugvorderen van de schooltoeslag na een jaar problematisch spijbelen? Hoe staat u tegenover een boetesysteem: zult u dat bepleiten of niet?

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Ik heb al meerdere keren vragen gesteld over het bevorderen van verbindend schoolklimaat op school. Ik heb telkens gewezen op de ouderlijke verantwoordelijkheid. Hoe kunnen we daarin ondersteunen? Als er wordt gevraagd om een onderzoek te doen naar de schooltoelage, denk ik dat daar geen onderzoek hoeft naar te gebeuren. Het is inderdaad een participatieve toeslag. Er zijn financiële voorwaarden, niet iedereen heeft er recht op. En er zijn ook pedagogische voorwaarden, de 29 halve dagen. Het is een onvoorwaardelijk recht van het kind. Het is zeer selectief en het zou juridisch ook geen stand houden om dit aan de scholen toe te sturen. *(Opmerkingen)*

Je kunt bovendien niet ingrijpen op het recht van een kind om de ouders te responsabiliseren. Dat wil niet zeggen dat we daar geen werk van moeten maken, minister. Ik kijk in elk geval heel sterk uit naar het vernieuwde actieplan, waarvan u zegt dat u er de laatste hand aan legt. Ik kreeg onmiddellijk een aantal vragen van collega's die zeer benieuwd zijn en zeggen dat ze er nog niets van gezien hebben. Ik ben zeer benieuwd wanneer u bereid bent om in overleg te gaan met de betrokkenen. Ook vanuit Welzijn is dat belangrijk.

Ten laatste is het heel belangrijk om de lokale binding te behouden. In de lokale context kun je gaan zoeken naar instanties die zeer nabij zijn – Huizen van het

Kind, OverKopuizen – om ouders te ondersteunen om hun kinderen naar school te sturen. Ik ben zeer benieuwd naar het vernieuwde actieplan.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: We zullen natuurlijk de discussie nog ten gronde kunnen voeren op grond van het actieplan. Als u zegt dat u vreest dat er ter zake nog weinig gebeurd is, kan ik u zeggen dat er toch al input gevraagd is van Agodi, de onderwijsinspectie, de netwerkcoördinatoren, de strategische transformatiesteun (STS), de InternettenSamenwerkingsCel (ISC), VDAB, Werk en Sociale Economie (WSE), Welzijn, het flankerend onderwijsbeleid, de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) en de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV), het Kinderrechten-commissariaat en onderzoekers van de VUB. En momenteel zegt men mij dat er wordt afgestemd tussen het Departement Onderwijs en Vorming en Werk enerzijds, en Welzijn en VDAB anderzijds. De problematiek van de NAFT komt daar natuurlijk ook ter sprake. Ik denk dat een evaluatie daar zeker op zijn plaats is, na de overdracht richting het beleidsdomein.

Ook wat betreft die praktische samenwerking: dat kunnen we zeker ook meenemen. En als het gaat over sanctionering: ik geloof echt wel in een lokale samenwerking die verdergaat dan zuiver de school en het CLB. Ook het OCMW moet daartussen zitten, net zoals politie en parket. Ik denk dat de vroegere samenwerking met het parket wat verwaterd is. We willen dat zeker opnieuw opnemen.

Ten gronde, wat de discussie betreft over de koppeling van overheidstoelagen aan spijbelen: ik beperk de actieradius van die ratio niet tot schooltoelagen, schoolbonussen of groeipakketten. Ik denk dat dat allemaal overheidstoelagen zijn die worden toegekend aan ouders om hen te stimuleren, te ondersteunen in het uitoefenen van hun ouderlijke verantwoordelijkheid. Dus als men op dat vlak tekortschiet, dan vind ik ook dat je de mogelijkheid moet hebben om daar van overheidswege op te kunnen ingrijpen. Dat is eenvoudigweg de ratio die ik zou willen hanteren.

Wanneer ouders verstek laten gaan in de uitoefening van hun verantwoordelijkheden, dan vind ik dat de belastingbetaler ook iets meer in verstek moet gaan als het gaat over de toekenning van overheidsmiddelen, van belastingsmiddelen aan betrokken ouders. Dat is ongetwijfeld nog een discussie die zich zal aandienen. Maar ik vind dat een gezonde ratio.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, collega's, ik onthoud een paar zaken. Er is het eerste antwoord, dat de schoolsluitingen allerlei negatieve effecten hebben gehad. Maar het heeft ook de binding tussen school, leerling en ouders minder sterk gemaakt, met bijgevolg dus ook een aantal ongewenste effecten op het vlak van spijbelen, op het vlak van problematische afwezigheden.

Ten tweede, ik sta toch een beetje versteld van de toch wat cynische bedenking van de collega's van het Vlaams Belang, dat scholen dan zouden inzetten op meer spijbelaars om dan meer schooltoelagen te krijgen. Nu, u zult allicht wel begrijpen dat als een school een schooltoelage krijgt, dat enkel en alleen ten belope van de betaling van de factuur van de school is. Het is niet een of andere cashkoe om extra middelen ... *(Opmerkingen)*

Tussen aanhalingstekens, oké. Dan zet ik die cynisch ook tussen aanhalingstekens. Maar het blijft wel wat cynisch dat scholen zo zouden denken. Ik ben ervan overtuigd dat dat niet het geval is.

Ten derde, het gegeven van lokale verbondenheid, en mensen maximaal daarbij betrekken, daar ben ik het absoluut mee eens. Ik denk dat dat een driehoek is die we veel sterker moeten opzetten, en dat niet het OCMW en de welzijnshuizen in hun koker zitten, dat NAFT en begeleidingen in hun koker zitten, en dat onderwijs iet of wat in hun koker zit – niet noodzakelijk met allemaal langdurende verslagen en dossiers, maar wel met snelle lijnen. En dat is voor mij een telefoon.

Ik heb nog even gezocht naar de inhoud van het groeipakket. Er staat wel degelijk zo dat je het recht op toeslag verliest, maar het gaat er inderdaad om dat dat pas voor het tweede jaar is. De collega's hebben erop gewezen. En dat is natuurlijk vrij lang; die duurtijd is te lang. Het moment waarop er wordt ingegrepen versus het moment waarop het misgaat: als dat te ver van elkaar ligt, dan heeft dat minder impact. Daar treed ik de minister wel bij.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Collega's, ik denk dat we er allemaal alle belang bij hebben dat we de spijbelproblematiek aanpakken, en dat we zo weinig mogelijk jongeren kwijtraken in ons onderwijssysteem. We hebben hier de discussie over de krapte op de arbeidsmarkt al een aantal keren gevoerd. We gaan gewoon iedereen nodig hebben; we kunnen het ons eenvoudigweg niet permitteren om te morsen met talent.

Dus ja, collega's, dan moet iedereen zijn verantwoordelijkheid nemen. Dat gaat over ouders, dat gaat over scholen, maar dat gaat ook over het beleid. En dat beleid mag wat ons betreft gerust streng maar rechtvaardig zijn. Maar dan moet het ook wel eerlijk zijn.

Minister, ik heb u op geen enkele manier horen antwoorden hoe het bijvoorbeeld rechtvaardig zou zijn dat een school de schooltoelage krijgt van kinderen die spijbelen, want dat betekent dat ze meer geld gaan krijgen als er meer scholen spijbelen. Ik heb u ook niet horen antwoorden wat die scholen daarmee moeten doen. Ik vind dat een compleet onzinnig idee.

Ik denk dat er vooral nagedacht moet worden over hoe scholen aanklampend en met een netwerk – ouders, OCMW, eventueel lokale overheden – nadenken over hoe je kinderen en jongeren zoveel mogelijk op school houdt. Maar zoals gezegd, ik kijk heel erg uit naar uw actieplan, dat we hopelijk asap hier in de commissie kunnen bespreken als het over de concrete invulling gaat.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het rapport over de bevraging door de onderwijsinspectie van scholen over hun samenwerking met CLB's – 849 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Collega's, minister, recent publiceerde de onderwijsinspectie een rapport met de resultaten van een bevraging bij scholen over hun samenwerking met de centra voor leerlingenbegeleiding (CLB's). Naast deze resultaten formuleerde de onderwijsinspectie ook een aantal aanbevelingen ten aanzien van de overheid die CLB's kan ondersteunen zodat ze hun dienstverlening nog kunnen verbeteren.

Zo raadt de onderwijsinspectie aan om ervoor te zorgen dat iedere actor die een opdracht heeft in het versterken van de brede basiszorg en verhoogde zorg, voldoende inzicht heeft in leerling- en schoolgebonden factoren die impact hebben op het verloop van het leerproces en de schoolloopbaan van de leerling. Daartoe is een systeem voor het bijhouden en analyseren van relevante en betrouwbare data over het welbevinden, het leren en het verloop van de onderwijsloopbaan van leerlingen nodig.

Daarnaast vraagt de inspectie om de toegang tot hulpverlening makkelijker te maken. Vandaag zijn er nog te veel drempels om tot een vlotte samenwerking met de welzijnssector te komen, zo stelt men. Deze drempels remmen het versterken van het schoolteam en het proactief handelen af. De inspectie stelt daarom voor om de drempels in kaart te brengen, weg te werken en daarnaast ook te kijken hoe Onderwijs en Welzijn samen de middelen op het vlak van preventie en proactief handelen effectiever kunnen inzetten.

Om de expertise en continuïteit in het uitvoeren van hun opdracht te verzekeren, wordt voorgesteld om een grotere flexibilisering te creëren op het vlak van personeelsbeleid. Concreet adviseert men om de centra meer mogelijkheden te geven op het vlak van aanwerving en vervanging.

Tot slot vraagt men om de extra middelen van de CLB's, die in het kader van de Vlaamse Veerkracht ter beschikking gesteld werden, verder aan te houden.

Omtrent dit rapport heb ik de volgende vragen, minister.

Hoe gaat u aan de slag met de adviezen die de onderwijsinspectie in hun rapport meegaven? Zijn er ondertussen al bepaalde acties opgezet?

Uit de bevraging bleek dat scholen secundair onderwijs en scholen buitengewoon onderwijs merkbaar kritischer waren over hun samenwerking met de CLB. Hoe denkt u over de extra zorgen die deze scholen hebben over hun samenwerking met de CLB's? Welke extra inspanningen voorziet u voor hen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik heb uit het rapport geleerd dat de meeste scholen tevreden zijn over hun samenwerking met het CLB. Dat is maar goed ook, gelet op het belang van hun samenwerking in het kader van het uitbouwen van een kwaliteitsvol beleid in leerlingenbegeleiding. Ik hoop dan ook dat iedereen aan de slag gaat met de aanbevelingen die werden geformuleerd.

Ik denk dat ikzelf al een aantal maatregelen genomen heb die tegemoetkomen aan de aanbevelingen van de onderwijsinspectie.

Wat betreft het toegankelijk maken van relevante en betrouwbare data over het welbevinden, over het leren en over het verloop van de onderwijsloopbaan van de leerlingen, heb ik ervoor gezorgd dat de CLB-sector voor dit en volgend schooljaar extra middelen heeft gekregen, namelijk 86.000 euro, voor de ontwikkeling van een digitaal schooldossier. Zo kunnen de CLB's gegevens over de school centraal verzamelen en vergelijken. Ze kunnen ook gegevens uitwisselen met scholen. Dat zal de CLB's ook sterker maken om de brede basiszorg van de school te versterken via hun signaalfunctie en de verhoogde zorg van de school via hun consultatieve leerlingenbegeleiding.

Daarnaast hebben scholen en ondersteuners toegang tot de verslagen en de gemotiveerde verslagen van hun leerlingen via het IRIS-CLB onlineplatform. De CLB's hebben via het digitaal multidisciplinair dossier van de leerling zicht op de schoolloopbaan van elke leerling.

Tot slot kunnen scholen het welbevinden van hun leerlingen bevragen via tools zoals de Appwel. Die hebben we gratis ter beschikking gesteld voor alle scholen van het secundair onderwijs en kan vanaf volgend schooljaar ook gebruikt worden voor leerlingen uit het lager onderwijs. Ook daarvoor hebben we een financiële tussenkomst gedaan, van bijna een half miljoen euro. Ik heb ook de opdracht gegeven om de werkzaamheden wel wat af te stemmen met de initiatieven van onder andere de onderwijsinspectie.

Er wordt ook ingezet op de samenwerking met Welzijn. De CLB's zijn een actief betrokken partner in de 1G1P-samenwerkingsverbanden (één gezin - één plan). Die zorgen voor een gedeelde verantwoordelijkheid tussen de diverse basisvoorzieningen zoals de CLB's en de meer gespecialiseerde hulp, met een engagement om binnen de maand na aanmelding van een hulpvraag, minstens een gesprek te organiseren met het gezin.

Ook op niveau van de administraties en de kabinetten van Welzijn en Onderwijs wordt er rond verschillende thema's samengewerkt. We hadden het daarnet over vroegtijdig schoolverlaten en over naadloze flexibele trajecten (NAFT's). Dat hoeft ik niet te herhalen.

De onderwijsinspectie beveelt ook aan om de CLB's meer mogelijkheden te geven op het vlak van aanwervingen en vervangingen. Zij beschikken over een aantal ambten waarin ze personeel kunnen aanstellen in functie van de omkaderingsgewichten. Die ambten bieden een breed gamma van mogelijke expertise. De verplichte personeelsformatie is met het decreet Leerlingenbegeleiding losgelaten. Daarmee ligt bij het centrumbestuur de verantwoordelijkheid om een autonoom personeelsbeleid te voeren. Wat de vervangingen betreft, is er, zeker in het kader van continuïteit, geen reden om af te wijken van het principe waarbij een persoon aangesteld in een bepaald ambt vervangen wordt in datzelfde ambt, omdat je hier toch over een heel specifieke invulling spreekt. Het ambt van een arts kan nu eenmaal niet ingevuld worden door het ambt van een paramedisch werker. Daarom ben je wel genoopt tot het in rekening brengen van de specialismen.

Al die maatregelen komen ook deels tegemoet aan de bevindingen van de onderwijsinspectie dat het secundair onderwijs en meer specifiek het buitengewoon secundair onderwijs, kritischer is over de samenwerking met het CLB. Scholen buitengewoon onderwijs kregen expliciete vragen over hun samenwerking met het CLB binnen een handelingsplanmatige aanpak. Met het decreet Leersteun willen we daar specifiek concreter op inzetten.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Het is goed om te wijzen op dit zeer interessant rapport met een goede beschrijving van de huidige situatie. Binnenkort hebben we twee weken reces. Wie nog leesvoer zoekt om naast de kerstboom te lezen, raad ik dit zeker aan. Want het gaat over de verwachtingen inzake het proactief werken van de CLB's. Het formuleert ook echt een aantal goede aanbevelingen. Het is meer dan een rapport over de realisatie van de doelstellingen van de leerlingenbegeleiding.

Minister, ik hoor het goed dat u werk maakt van een aantal manieren om data te ontsluiten. Ik kijk ook uit hoe we daar samen met de pedagogische begeleidingsdienst, de CLB's en de scholen naar kunnen kijken. De inspectie wijst toch op een aantal punten. Die geeft aan dat de CLB's echt wel noodzakelijk zijn. Ik weet dat daar heel veel discussies over geweest zijn op het einde van vorige legislatuur, maar we hebben er toch voor gekozen om de CLB's verder te ondersteunen. Corona heeft ons ook geleerd dat ze noodzakelijk zijn, een noodzakelijke schakel zijn. Maar de druk zit wel heel hoog. Als ik de verhalen hoor, staat het water echt wel aan de lippen.

Men vraagt ook in dit verslag om structureel te investeren in de CLB's. Dat loopt ook. De koopkracht van de scholen van de CLB's staat onder druk. Men vraagt heel uitdrukkelijk om de budgetten die voorzien zijn via de Vlaamse Veerkracht, te behouden. Ik weet dat er heel veel mensen aan uw deur kloppen voor extra middelen, maar ik denk gezien de vorige vraag en de andere vragen die vandaag geagendeerd staan, dat de CLB's een belangrijke rol spelen. Het is belangrijk om toch echt goed te monitoren hoe we hen nog veel meer kunnen ondersteunen en hun opdrachten kunnen laten waarmaken. Ik kijk ernaar uit. Ik hoop dat u daar ook in kunt meegaan.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Ik wil nog even ingaan op het feit dat uit de bevraging toch wel blijkt dat de scholen voor buitengewoon onderwijs minder tevreden zijn – al zijn veel andere scholen wel tevreden. Het buitengewoon onderwijs brengt veel aandacht op voor zijn brede basiszorg en zijn verhoogde zorg. Zeker in die scholen is dat een heel belangrijke basis om kwaliteitsvol onderwijs te kunnen organiseren, om voor de kinderen doelen te kunnen opstellen die zij moeten bereiken. De onderwijsinspectie heeft in het verleden aangekaart dat de scholen voor buitengewoon onderwijs daar tekortschieten. Dat heeft natuurlijk te maken met de brede basiszorg en de verhoogde zorg waarin zij blijkbaar de ondersteuning van de centra voor leerlingenbegeleiding missen.

In dat kader wil ik nog even onder het licht brengen dat ik, als ik met scholen praat, niet alleen met scholen voor buitengewoon onderwijs, soms hoor dat de CLB's met het nieuwe decreet Leerlingenbegeleiding van enkele jaren geleden in een kramp zijn geschoten. Dat decreet moest verduidelijking en afbakening brengen met betrekking tot waarvoor ze verantwoordelijk zijn. De CLB's hebben dan blijkbaar gedacht dat bepaalde zaken niet meer binnen hun verantwoordelijkheid vielen. Misschien moet daarvoor de nodige opvolging worden voorzien.

Minister, ik zag dat u, waarschijnlijk op uw initiatief, binnen de regering hebt beslist dat er een professionalisering van het CLB wordt opgestart. Zal die professionalisering bijdragen tot deze onderwerpen?

U had het over een overkoepelend platform voor de CLB's, om een betere communicatie te hebben met de scholen en om bepaalde informatie gemakkelijker te kunnen vrijgeven. Zij werken op het LARS-platform (leerlingenactiviteiten en registratiesysteem). U had het ook over het IRIS-platform. Als ik het goed heb begrepen, komt er nu nog een nieuw overkoepelend digitaal platform. Zijn die drie platformen gelinkt? Als je informatie op het ene platform plaatst, komt deze dan ook automatisch op het andere? Of zijn er telkens verschillende inputs nodig? Met LARS en IRIS is dat wel zo. Wat op LARS staat, komt niet automatisch op het IRIS-platform. Als er nog eens een derde platform is waarop zij handmatig de input moeten geven, vrees ik dat dit planlast met zich kan meebrengen. Ik hoop dat dit niet het geval is. Ik hoop dat het wel op een of andere manier gelinkt zal zijn.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik ga natuurlijk uit van het principe van datadeling. Met die drie platforms moeten we het delen van data faciliteren, eerder dan nieuwe schotten te plaatsen.

We zullen de hele discussie met betrekking tot het buitengewoon onderwijs zeker hernemen in het kader van het Leersteundecreet. Daar proberen we een invulling aan te geven. In dat kader zullen de handelingsplannen worden vervangen door een individueel aangepast curriculum. Ik noteer dat we op al die punten van kritiek maximaal een antwoord moeten formuleren. Het Leersteundecreet is op dat vlak een uitgelezen mogelijkheid.

De professionalisering moeten we zo ruim mogelijk opvatten. Dat geldt ook voor het buitengewoon onderwijs zelf. Daar kunnen we met de hoge doelen die we formuleren, concreet op inzetten.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, het Leersteundecreet zal volgens u heel wat opportuniteiten met zich meebrengen. Ik hoop het want de verwachtingen zijn heel groot.

U ging niet in op mijn vraag naar het blijvend ondersteunen van de CLB's. Er zijn ook de middelen voor Veerkracht die nu zijn voorzien. Men voelt gewoon dat die nodig zijn om het beleid van de CLB's te kunnen voortzetten. Ik hoop dat daar de vinger goed aan de pols wordt gehouden en dat we goed monitoren, zodat ze het bakje dat nu al vol zit, kunnen waarmaken met de middelen die zij nu krijgen.

Vanmorgen hadden we overleg met de inspectie. Men kon daar mijn vraag niet beantwoorden of er al duidelijkheid is over de inspectie van de leerlingenbegeleiding, als voorwaarde voor de scholen om erkend te kunnen blijven. Zijn er vanuit de inspectie al signalen of scholen daar op bepaalde vlakken niet goed op scoren? We hebben het dan over de brede basiszorg en de verhoogde zorg. Ik heb die vraag nu ingediend als schriftelijke vraag. Mij lijkt het belangrijk dat we daar niet alleen met het Leersteundecreet aan kunnen sleutelen, maar dat ook de CLB's daar een heel belangrijke partner in kunnen zijn. Als we hen droogzetten, kunnen we niet verwachten dat ze hun taken kunnen uitvoeren. Vandaar mijn vraag om dit zeker te blijven monitoren.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het inschrijvingsrecht in het buitengewoon onderwijs – 851 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): In het Vlaams regeerakkoord kondigde de Vlaamse Regering aan om voor het buitengewoon onderwijs de uitrol van het nieuwe Inschrijvingsdecreet te evalueren, waarbij de vraag centraal staat of een leerling terechtkan in een school met de gepaste expertise. In uw beleidsnota herhaalde u die belofte en voegde u eraan toe te voorzien in "een pragmatische oplossing voor de leerlingen die nood hebben aan buitengewoon onderwijs en niet onmiddellijk een plaats vinden".

We kennen de projectoproep die u net voor de zomer lanceerde, waarmee 330 extra plaatsen zijn gecreëerd. Ook weten we dat het nu mogelijk is om een nieuwe school met type 2 of 3 met slechts één onderwijstype te programmeren als er sprake is van een capaciteitstekort voor dat onderwijstype.

Intussen liet u verstaan dat u, om het buitengewoon onderwijs midden in de capaciteitsproblematiek niet te confronteren met nieuwe inschrijvingsregels, het huidig kader, dat zij al kennen sinds 2012, wilde verderzetten voor de komende schooljaren. Een nieuw Inschrijvingsdecreet op maat van het buitengewoon onderwijs zou er komen voor de inschrijvingen vanaf het schooljaar 2025-2026.

Volgens die timing gaat het nieuwe Inschrijvingsdecreet voor het buitengewoon onderwijs dus het best van kracht op 1 september 2024. Het nieuwe decreet zou dan ook het best in het Vlaams Parlement in het voorjaar van 2024 ter bespreking en ter stemming voorliggen.

Dat het geen eenvoudige oefening is, blijkt uit het feit dat ook de vorige minister van Onderwijs er niet in slaagde de beloftes uit haar beleidsnota waar te maken. In die beleidsnota luidde het immers dat het buitengewoon onderwijs nood heeft aan een eigen kader voor inschrijvingen. De minister gaf aan het nieuwe kader samen met de koepels, het onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap (GO!) en andere betrokkenen uit te werken.

Minister, kunt u verduidelijken hoe u, conform de beleidsnota, zult voorzien in een pragmatische oplossing voor de leerlingen die geen plaats hebben in het buitengewoon onderwijs? Gaat dat dan over die projectoproep of mogen we nog iets anders verwachten, aangezien de wachtlijsten absoluut nog niet verdwenen zijn?

Hoever staat het met het nieuwe Inschrijvingsdecreet buitengewoon onderwijs? Kunt u de contouren van het nieuwe kader verduidelijken? Welke knopen dienen nog te worden doorgehakt? Wanneer plant u om het ontwerp van decreet voor de eerste keer naar de Vlaamse Regering te brengen?

Hoe staat u tegenover het feit dat scholen voor buitengewoon onderwijs een inschrijving vaak linken aan een inschrijving in het multifunctioneel centrum (MFC) op de campus, iets wat nu volgens de regelgeving niet kan?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Wanneer we een oplossing willen voor kinderen die geen plaats vinden in het buitengewoon onderwijs, moeten we uiteraard de capaciteit verhogen. Het Inschrijvingsdecreet zal dat niet veranderen. Net daarom zetten we volop in op extra capaciteit in het buitengewoon onderwijs, wat dan weer niet in dank wordt afgenomen.

In 2018-2019 hadden we ongeveer 47.000 leerlingen in het buitengewoon onderwijs, vorig schooljaar waren dat meer dan 52.000 leerlingen. Intussen hebben we nog extra plaatsen gecreëerd. In 3 jaar tijd waren dat 5000 extra plaatsen.

Op korte termijn voorzag ik voor dit schooljaar in een subsidie van bijna 5 miljoen euro, wat goed is voor 330 plaatsen, die meteen gerealiseerd konden worden in 24 scholen. Het ging daarbij over type 2, 3 en 9.

Wat de capaciteitsmiddelen betreft, zijn er dit jaar al twintig projecten buitengewoon onderwijs geselecteerd in een eerste selectieronde. Het gaat dan over de verdeling van de capaciteitsmiddelen 2022-2024, en dat is goed voor nog eens meer dan duizend extra plaatsen in het buitengewoon onderwijs. Vrijdag hoop ik via de Vlaamse Regering de toewijzing van de capaciteitsmiddelen 2022-2024 in een tweede selectieronde te laten goedkeuren, waarin ook nog enkele projecten buitengewoon onderwijs opgenomen zijn.

We hebben ook de regelgeving op verschillende plaatsen versoepeld. Zo kunnen onderwijsverstrekkers nu basisscholen met slechts één type programmeren. Vroeger waren er altijd twee types verplicht. Men kan makkelijker leerlingen met een verslag inschrijven in het gewoon onderwijs. Daarnaast hebben we de procedure voor modulaire units vereenvoudigd, zowel voor het gewoon als voor het buitengewoon onderwijs.

Extra capaciteit creëren kost natuurlijk wel wat tijd. We zijn daarbij ook afhankelijk van lokale initiatieven. De onderwijsverstrekkers moeten ook zelf bereid zijn om

extra capaciteit te verzorgen. Ik ben blij en dankbaar voor alle initiatieven die lokaal ondernomen worden om het capaciteitstekort tegen te gaan, zoals bijvoorbeeld de inspanningen in Antwerpen. Ik denk dat we daar met heel korte lijnen werken. Om het een beetje oneerbiedig te zeggen, gaat het soms echt over wat bricoleren en met elkaar bellen over wie wat kan doen en over hoe iemand creatief kan zorgen voor extra middelen.

Ik was nog vergeten te zeggen dat het bijkomend telmoment voor het buitengewoon onderwijs een tijdelijke crisismaatregel was. Dat bijkomend telmoment gebeurde dan niet alleen in februari, maar ook in oktober. Dat hebben we nu structureel verankerd. In de toekomst is dat voor het buitengewoon onderwijs ongelooflijk belangrijk. Zo worden scholen die na februari extra capaciteit creëren, daarvoor nog altijd gevalideerd. Ze krijgen daarvoor ook de middelen.

Ik wil er, tot slot, voor zorgen dat de keuze voor het buitengewoon onderwijs minder snel nodig is en minder permanent moet zijn. Vandaag is dat nogal een eenrichtingsverkeer van gewoon onderwijs naar buitengewoon onderwijs en geen weg terug. Daarom hebben we die notie opgevat in het Leersteundecreet. Zoals u ook zelf aangaf, wil ik deze piste volop bewandelen om eerst en vooral het prioritaire probleem aan te pakken, zijnde het capaciteitstekort.

We hebben het Inschrijvingsdecreet uitgesteld tot het schooljaar 2025-2026. U vraagt naar een nieuw Inschrijvingsdecreet vanaf 1 september 2024. Dat is er natuurlijk al. In 2019 werd er al een nieuw Inschrijvingsdecreet voor het buitengewoon onderwijs goedgekeurd. U vraagt naar het koppelen van de inschrijving voor een school en een welzijnsvoorziening. Daar voorziet het huidige decreet enkel in een overcapaciteitsgroep voor internen, voor semi-internen en voor voorzieningen van residentiële opvang, waar multifunctionele centra onder vallen. Die nieuwe regelgeving, die al goedgekeurd werd in 2019, wil aan die bezorgdheid tegemoetkomen en in een voorrangsgroep voorzien van maximaal 50 procent voor internen, zodat zij een plaats kunnen verwerven.

Maar ik moet u zeggen dat ik geen voorstander ben van een automatische koppeling. We moeten streven naar een evenwichtige oplossing. Het kan niet de bedoeling zijn dat een inschrijving in een welzijnsvoorziening een absolute voorwaarde is om te worden ingeschreven in een school. Ik begrijp dat het wenselijk is voor alle betrokkenen om zo'n band tussen een voorziening en een school te behouden, maar ik zou het niet als een absolute voorwaarde gaan invoeren.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Minister, ik weet niet of u op mijn tweede vraag hebt geantwoord. Wanneer plant u het ontwerp van decreet en wanneer zult u het voor de eerste keer op de ministerraad brengen? Misschien heb ik erover geluisterd. Voor ik mijn repliek geef wil ik dat graag weten.

Minister Ben Weyts: Ik heb gezegd dat we het decreet hebben uitgesteld tot het schooljaar 2025-2026.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Het mag dan ook niet verwonderen dat we met zulke grote wachtlijsten zitten voor het buitengewoon onderwijs. In uw beleidsnota zegt u letterlijk dat u het M-decreet afschaft. Het buitengewoon onderwijs blijft, gezien zijn grote deskundigheid, voor veel leerlingen met specifieke noden, het meest geschikt om hun de best mogelijke omkadering te bieden. Dat staat er letterlijk in. Dan moeten we niet verbaasd zijn dat er massaal veel leerlingen naar het buitengewoon onderwijs gaan, dat er wachtlijsten zijn en dat bussen kilometers en uren moeten omrijden.

We waren al koploper in Europa wat het aantal leerlingen in het buitengewoon onderwijs betreft, terwijl de Verenigde Naties duidelijk stellen dat het recht op inclusief onderwijs betekent dat het in stand houden van apart onderwijs voor leerlingen met een handicap, buitengewoon onderwijs dus, in strijd is met het VN-verdrag. In een niet zo lang geleden verleden vond uw partij een VN-pact, dat minder bindend is dan een verdrag, zelfs zo belangrijk om er een regering voor te laten vallen. Ik verwijs naar het Marrakeshpact. Het zou mooi zijn mocht u ook zoveel belang hechten aan het VN-verdrag voor mensen met een handicap.

Nu het Leersteundecreet bijna ter bespreking zal liggen in het Vlaams Parlement, kondigt u ook nog een commissie aan die advies zal geven over de evolutie naar inclusief onderwijs en de rol van gewoon en buitengewoon onderwijs. Wij vinden het als fractie wel vreemd dat u eerst in uw beleidsnota zegt dat voor veel leerlingen het buitengewoon onderwijs het beste is, dan massaal gaat investeren in bijkomende plaatsen in het buitengewoon onderwijs, dan een Leersteundecreet gaat maken, en dan een visie op inclusief onderwijs laat uitwerken. En terwijl die commissie met een advies moet komen over de plaats van gewoon en buitengewoon onderwijs, zult u naar het parlement komen met een inschrijvingsrecht voor het buitengewoon onderwijs.

Tot slot willen wij met onze fractie nog een keer terugkomen op het aanmeldingssysteem dat u ter beschikking zult stellen aan de scholen. Wat is de stand van zaken daarvan? Zal dat tijdig klaar zijn voor de aanmeldingen in 2023? Tijdens de bespreking van de begroting op 1 december 2022 was u verbaasd dat er op de website van de administratie stond dat voor wie niet zal werken met het ter beschikking gesteld aanmeldingssysteem, er ook financiële ondersteuning mogelijk zou zijn. U zei dat u het zou nakijken. Dat staat vandaag nog steeds op de website. Is het dus effectief zo dat men een systeem ter beschikking stelt en een financiële ondersteuning voorziet? Wat is de reden voor die keuze? Is er geen vertrouwen in het systeem dat u ter beschikking stelt? Als dat zo is, wat is daar dan de reden voor?

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Er worden vandaag veel interessante vragen gesteld, en daarom kom ik regelmatig tussen.

Ik wil graag verder ingaan op de koppeling van het multifunctioneel centrum en de scholen voor buitengewoon onderwijs, die collega Vandenberghe terecht aankaart. Ik was onlangs op werkbezoek in het MFC Het GielsBos. Zij vertelden daar over hun werking en op welke wijze zij samenwerken met scholen voor buitengewoon onderwijs in de buurt. Hun kracht zit er vooral in dat ook scholen voor buitengewoon onderwijs niet altijd in staat zijn om kinderen voor 100 procent, gedurende de volledige schooluren, van ongeveer 8.30 uur tot 15.30 uur, op school te houden. Dat kan allerlei redenen hebben, zoals de mentale of fysieke problematiek van de kinderen. Er is een heel versterkend element tussen beide factoren. Tegenwoordig is er dan ook een mogelijkheid om vanuit een bepaalde school thuisonderwijs aan te bieden in het MFC, zodat sommige kinderen die misschien wat langer op de bus moeten zitten of kinderen voor wie het zelfs niet mogelijk is om een halfuur op de bus te zitten, niet de weg naar school moeten overbruggen. Er is dus een heel goede samenwerking tussen die twee zaken.

Minister, ik heb daarbij wel een vraag. Onlangs kreeg ik een mail van iemand die werd geweigerd op een school op basis van het feit dat er geen plaats was in een naburig MFC waarmee de school samenwerkt. Welk recht hebben die ouders dan om toch een plaats voor hun kind in die school voor buitengewoon onderwijs op te eisen? Want er is dus wel plaats in die school, maar de school acht het niet mogelijk om voor 100 procent in te staan voor dat bepaald kind. Welk recht hebben die ouders op dat moment?

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Ik houd het kort en verwijs graag naar de geschiedenis en de vragen die we in het verleden al hebben gesteld, namelijk het antwoord op de vraag van 21 april. Daarin gaf ik aan dat cd&v ervoor pleit om de regeling van 2019 niet zomaar uit te stellen, maar creatief bij te sturen. Ik had op 13 januari 2022 al gezegd dat onze fractie er zeker toe bereid was om zich te buigen over mogelijke bijstellingen op het vlak van ordeningscriteria, het platformprincipe en de campusvoorrang. Minister, we blijven daar de hand uitsteken en wijzen er graag op dat het aanbod blijvend is.

Collega's, wat op de website vermeld staat, klopt volgens onze fractie, en dat is ook wat er door de meerderheid werd afgesproken. Wat ons betreft, moet dat dus niet worden aangepast.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik wil graag nog kort tussenkomen op collega Vandenberghe. Want hij begint hier over een Marrakeshpact en ik heb echt geen flauw idee waarom hij dat hierbij haalt.

Ten tweede, er is het VN-verdrag. Het hele debat gaat over de 'general comment'. Maar u weet evengoed als ik dat de 'general comment' een invulling geeft aan het VN-verdrag, maar de 'general comment' is nooit verdragsrechtelijk afgesloten, goedgekeurd en geratificeerd. Dat weet u. En daar zit net het probleem, in die 'general comment'. Dat is de reden waarom de N-VA steeds heeft gezegd: gewoon onderwijs als het kan en buitengewoon onderwijs als het nodig is om te komen tot leren. Want als we kijken naar het lerarentekort, merken we dat ook leerkrachten in de scholen voor gewoon onderwijs zeggen dat er bij hen grenzen zijn aan wat ze kunnen en doen. Daar moet u eerlijk in zijn.

Wil dat zeggen dat het voor iedereen die vandaag in het buitengewoon onderwijs zit de beste leerplaats is? Dat zeggen we niet. Ik denk dat er wel degelijk leerlingen zijn, zowel in het type 9 als in het type basisaanbod, die mits de juiste en gerichte ondersteuning in gewoon onderwijs terechtkunnen. Dat kan absoluut. Dat is de bijsturing in de ondersteuningsnetwerken: zoveel mogelijk in de klas en op de vloer. Maar dat heeft werkelijk nul komma nul met het Marrakeshpact te maken en dat heeft ook nul komma nul te maken met het feit dat er nu extra plaatsen worden gecreëerd in het buitengewoon onderwijs.

Want, collega Vandenberghe, geef toe: indien we geen extra plaatsen zouden creëren in het buitengewoon onderwijs zou u hier komen vragen wat we daaraan zullen doen. In elk geval heeft uw Antwerpse schepen Jinnih Beels het wel begrepen, want daar worden wel degelijk extra plaatsen en zelfs een noodschool ingericht. Ik ben zeer blij dat mevrouw Beels daar namens Vooruit wel de noodzaak inziet van die bijkomende plaatsen.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Dank u wel. Misschien eerst punctueel, want anders ga ik dat straks vergeten: welke rechten hebben ouders indien zij worden geweigerd bij de inschrijving? Als men oordeelt dat dat een onterechte weigering is, is er natuurlijk de mogelijkheid om verhaal te halen bij de Commissie inzake Leerlingenrechten. Dat is de beroepsinstantie ter zake.

Mijnheer Vandenberghe, wat u niet begrijpt, vind ik een vrij samenhangende logica en ratio. We zeggen: ja, er is zoiets als het recht op inclusie. Ik stel alleen vast dat men dat soms verabsoluteert. Het moet immers ook haalbaar zijn, het moet behapbaar zijn in de praktijk. Het is nu eenvoudigweg niet mogelijk om elk kind

met elke beperking in elke klas in elke school op elk moment te kunnen opvangen. Daar zijn we het toch over eens? Er zal dus altijd buitengewoon onderwijs nodig zijn. Als je dat recht op inclusie verabsoluteert, dan is er gewoon geen buitengewoon onderwijs mogelijk, zelfs niet denkbaar. We zijn het er met zijn allen over eens dat dat niet de interpretatie is die wij eraan geven. Het stoort mij soms dat de praxis in het buitenland dan wel wordt geïdealiseerd. Daarbij brengt men in grote lijnen vooral de woordvoerders van het systeem zelf naar voren. Ik denk dat ons beleid wat ondersteuning betreft wel de vergelijking met buitenlandse voorbeelden kan doorstaan.

Maar goed, ik keer dus terug. Wat is de ratio, de visie? In beginsel gaan we uit van het recht op inclusie, maar we weten dat dat niet altijd praktisch mogelijk is. Elk kind met een beperking heeft recht op kwaliteitsvol onderwijs, maar dat geldt evenzeer voor alle andere kinderen in de klas in dat gewoon onderwijs. Net om dat beginsel maximaal te kunnen huldigen dat we zorgen voor opvang in het gewoon onderwijs, zorgen we dus voor een versterking van de basiszorg en de verhoogde zorg. Daar werd nog nooit zo veel in geïnvesteerd. We versterken dus eigenlijk de opvang in het gewoon onderwijs. Verder versterken we die opvang in het gewoon onderwijs ook nog eens met het Leersteundecreet, waarbij we zorgen voor de clustering van expertise, kennis en ervaring in een 45-tal centra in plaats van de honderden die vandaag bestaan. We zorgen daar ook voor nóg eens extra middelen. Aangezien we aanvaarden dat in sommige gevallen voor sommige kinderen de beste oplossing het buitengewoon onderwijs is, zorgen we er ook voor dat daar de nodige capaciteit, en extra capaciteit, voorhanden is. Dat lijkt me een heel consistente logica die we ter zake hanteren.

Dan was er uw vraag over de aanmeldingssystemen. Voor alle duidelijkheid: in januari moeten we klaar zijn met het algemene aanmeldingssysteem, maar we hebben ook altijd voorzien in de mogelijkheid voor die scholen die zich nog niet zeker voelen om daaraan mee te doen, om gebruik te maken van een eigen aanmeldingssysteem. We kunnen daarvoor ook in de nodige financiering voorzien. Ik denk dat vooral twee steden daaraan vasthouden, alleszins in eerste instantie – of een beetje de kat uit de boom kijken, zo kun je het ook bekijken. Dat zijn Antwerpen en Gent. Ik denk dat men daar zal voorstellen om vast te houden aan het eigen aanmeldingssysteem 'as is'. Dat blijft dus een mogelijkheid. Er moeten een paar goedkeuringsprocedures worden doorlopen, maar we zorgen desgevallend ook voor een financiering daarvan.

De voorzitter: De heer Vandenberghhe heeft het woord.

Steve Vandenberghhe (Vooruit): Dit blijft een dossier waarover ik mij zorgen blijf maken. Net als collega Krekels ga ik ook veel de baan op. Wat dat betreft, is onze werkwijze een beetje dezelfde. Ik merk echter dat er een enorm groot verschil is in het gewoon onderwijs als we het hebben over inclusie. Collega's, dat is ook ons standpunt: zo veel mogelijk inclusief als het kan, maar als het niet kan, is er uiteraard nog het bijzonder onderwijs. We merken echter dat er enorme verschillen zijn tussen de scholen inzake hoever men staat als het over inclusie gaat: van scholen waar dat sterk geïmplementeerd is, zoals we er met de commissie eens een hebben bezocht, tot scholen die eigenlijk nog nergens staan. Minister, dat is toch een enorm grote bezorgdheid die ik blijf meenemen. Uiteindelijk, zo veel mogelijk inclusie als dat kan, maar dan moeten de scholen daar ook de pedagogische visie voor hebben, en ook de tijd en ook de middelen. Dan heb ik het niet altijd over centen, maar ook over personele middelen, want daar loopt het soms ook mis. Dat zullen wij dus zeker en vast in het oog houden.

U zegt dat er voldoende middelen zijn, maar als wij scholen in het buitengewoon onderwijs bezoeken, merken wij toch veelal dat ook daar de leerkrachten, de directies, de teams op hun tenen lopen en vooral overeind blijven door een enorm

en ongezien engagement. Ze werken veel extra in de vakanties, in de weekends om erdoor te geraken. Ook in de scholen in het buitengewoon onderwijs heeft men dus een gebrek aan middelen en ondersteuning. Ik denk dus dat men dat niet te veel mag idealiseren.

Dit is in ieder geval een dossier dat wij verder heel sterk zullen opvolgen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

**VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de uitstroom van beginnende leerkrachten
– 857 (2022-2023)**

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Minister, dit is een beetje een vreemde situatie. Deze vraag was eind september schriftelijk ingediend. Je verwacht dan ongeveer tegen eind oktober een antwoord, maar in november kwam er nog altijd niets. Ik heb dan eens gebeld naar het kabinet. De persoon in kwestie was er niet, maar men zou het doorgeven. Daar bleef het bij. Dan heb ik een mailtje gestuurd ter herinnering. Geen antwoord. Men heeft mij dan verwezen naar de directie Decreetgeving, omdat zij de schriftelijke vragen bijhouden. Zij hebben dan ook het kabinet gecontacteerd. Na een paar dagen hebben ze gezegd dat ze geen enkele reactie kregen van het kabinet-Weyts op de vraag van dinsdag 29 november, maar ze lieten weten dat ik reglementair de mogelijkheid had om mijn schriftelijke vraag om te zetten in een vraag om uitleg. Dat is blijkbaar de enige mogelijkheid, als stok achter de deur, om dan toch nog een antwoord te krijgen. Ik weet niet wat er aan de hand was. Was er een medewerker ziek of had men geen zin in die vraag, of had men er geen tijd voor? Maar goed, vandaar dat ze hier nu opnieuw geprogrammeerd staat.

Ik zal het wat inkorten. Het gaat over de uitstroom van startende leerkrachten. We vinden het allemaal van het grootste belang dat we die, meestal jonge, leerkrachten in het onderwijs kunnen houden. We stellen echter vast dat, binnen de vijf jaar na afstuderen, veel te veel van die mensen het onderwijs verlaten. Waarschijnlijk is het onzekere statuut een van de grootste oorzaken, maar er kunnen ook andere factoren meespelen. Daarover had ik eigenlijk een opvolgingsvraag, want we hadden in 2021 een gelijkaardige vraag gesteld. Toen liet u weten dat 37 procent van de leerkrachten die in het schooljaar 2015-2016 voor een onderwijs carrière kozen, tegen 2020-2021 het onderwijs opnieuw had verlaten. Dat was ongeveer stabiel. In het basisonderwijs lag het verloop wat lager. Daar stroomde 30 procent van de leerkrachten in het kleuteronderwijs en 26 procent van de mensen in het lager onderwijs binnen de vijf jaar uit. Deze cijfers toonden wel een stijging ten opzichte van de cohorte van een jaar eerder.

Vandaar dat ik een aantal vragen heb. Als u de cijfers bij hebt, zal ik proberen ze te noteren. Dat is een beetje een ongebruikelijke wijze, maar kom.

Hoeveel leerkrachten verlaten binnen de vijf jaar na hun eerste indiensttreding het onderwijs afgemeten op basis van de uitval tegenover het schooljaar 2020-2021? Ik zou dit graag horen in absolute cijfers en in percentages, per onderwijsniveau, en indien mogelijk ook met een onderscheid per provincie. Maar dat was vorig jaar blijkbaar 'te arbeidsintensief'.

Twee: welke evolutie is hier waar te nemen ten opzichte van de eerdere jaren? Hoe evalueert u deze cijfers?

Drie: de gevraagde cijfers behelzen natuurlijk alle startende leraren die binnen een periode van vijf jaar na aantreden het onderwijs verlieten, ongeacht welke leeftijd ze hadden bij het moment van intrede of op het moment van uitstroom. Deze statistieken bevatten dus bijvoorbeeld ook zijinstromers die op latere leeftijd startten in het onderwijs en het onderwijs binnen de vijf jaar verlieten. Om specifiek de problematiek van de jonge startende te kennen, had ik ook graag deze cijfers uit hetzelfde overzicht, maar dan enkel voor startende leraren die op het moment van uitstroom uit het onderwijs jonger dan 30 waren.

Vier: welke evolutie is er hier waar te nemen ten opzichte van eerdere jaren? Hoe evalueert u deze cijfers?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: U hoeft zich niet geïrriteerd te voelen, mijnheer Laeremans. Ik denk dat ik naast de mondelinge vragen zowat honderd schriftelijke vragen per week verwerk. Ik probeer die ook allemaal persoonlijk te bekijken, en in dit geval had ik een eerste antwoord afgewezen en tot twee keer toe teruggestuurd naar af. Maar dat heeft te maken met de complexiteit, waar ik zo dadelijk op terug kom. Maar ondertussen was wel al een schriftelijk antwoord bezorgd, maar blijkbaar is het zo dat als je die omgezet hebt naar een mondelinge vraag, je het schriftelijk antwoord niet meer kan opladen. Daarom dacht ik dat die vraag al lang beantwoord was. Eenmaal ingediend als mondelinge vraag, blokkeert het opladen van het schriftelijk antwoord.

Maar het is complex en tijdrovend om het concept 'startende leerkracht' uit de databanken te halen. Onze databanken bestaan immers enkel uit gegevens die nodig zijn om de salarissen uit te betalen. In het verleden hanteerde mijn administratie daarom een pragmatische aanpak, door na te gaan of leerkrachten in het voorgaande schooljaar al dan niet een aanstelling hadden om te bepalen of het om startende leerkrachten gaat of niet.

Maar die aanpak is helemaal niet zuiver en mijn inziens ook niet correct, omdat bijvoorbeeld ook oudere personeelsleden die dan tijdelijk naar het onderwijs terugkeren ook daarin worden meegenomen. Dat vertekent je cijferreeks volledig omdat ze ook als startende leerkrachten worden gemerkt. Door middel van een koppeling van de databanken hoger onderwijs en de personeelsdatabank zal het in de toekomst wellicht wel mogelijk worden om dat begrip 'starter' veel eenduidiger, veel fijnmaziger en veel correcter af te bakenen.

Voorlopig lijkt het correcter en zinvoller om de uitstroom in kaart te brengen voor alle leerkrachten basis- en secundair onderwijs jonger dan 30 jaar binnen een periode van vijf jaar en die te gebruiken als parameter. Ik heb die cijfers eigenlijk al meegegeven in een schriftelijk antwoord aan collega Grosemans. Tussen de periode 2016-2021 en de periode 2015-2020 zijn de verschuivingen inzake uitstroom eerder beperkt. De totale uitstroom van jonge leerkrachten, met opnieuw dat criterium van onder de 30 jaar en binnen een periode van vijf jaar, bedroeg voor beide periodes 14 à 15 procent. Dat is enigszins vergelijkbaar met andere sectoren. Vandaag moet je ook in rekening brengen – maar dat geldt ook voor alle sectoren – dat die druk en die concurrentie groter zijn. De eerste vijf jaar krijgt iedereen wel aantrekkelijke aanbiedingen van andere werkgevers en kan er ook meer worden geboden in een krappe arbeidsmarkt.

In het antwoord op de schriftelijke vraag nr. 616 van collega Grosemans werden de uitstroomcijfers ook opgesplitst naar provincie en statuut, tijdelijk of vast. Ik geef mee dat je daaruit wel kunt afleiden, zoals je kunt verwachten, dat de uitstroom heel wat hoger is bij tijdelijke personeelsleden dan bij vaste personeelsleden, wat logisch is. De uitstroom is over het algemeen het hoogst in het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en het laagst in West-Vlaanderen.

Omdat de uitstroom van startende leraren mij ook na aan het hart ligt en het belangrijk is om die op een correcte manier in kaart te brengen, zal ik ook op korte termijn een oproep lanceren voor een onderzoeksopdracht over instroom en uitstroom in het lerarenberoep. We hebben dat in het verleden al wel gedaan. De VUB-onderzoekers Ilse Laurijssen en Ignace Glorieux deden in 2018 een soortgelijk onderzoek en stelden vast dat de uitstroom van de afgestudeerden aan een lerarenopleiding relatief beperkt was. Van alle afgestudeerden met een professionele bachelor kleuteronderwijs die in de onderwijssector startten in 2008 – daar zit ook nog altijd een verlies op, we hebben het over de uitval van diegenen die wel starten, niet de uitval uit de lerarenopleiding –, bleek 94 procent nog steeds in onderwijs actief in 2013. Voor de professionele bachelors lager onderwijs, professionele bachelors secundair onderwijs en masters met de specifieke lerarenopleiding bedroeg de retentie in diezelfde periode respectievelijk 92 procent, 84 procent en 79 procent. De uitstroom bij de masters is verhoudingsgewijs het grootst.

Daarbij is het de bedoeling om nauwgezet in kaart te brengen in welke mate afgestudeerden van een lerarenopleiding in het lerarenberoep stappen en er vervolgens blijven. Ook de zijinstromers verdienen hierbij een bijzondere aandacht, aangezien we er in toenemende mate in slagen om deze groep aan te trekken maar het vervolgens ook uitermate belangrijk is om ze in het beroep te houden.

Ik ben ervan overtuigd dat veel aspecten een carrièrewissel kunnen veroorzaken. De onderzoeksopdracht kan op dat vlak wel wat meer klaarheid scheppen. Ik moet niet herhalen welke maatregelen we zelf al hebben genomen. Ze kunnen zeker bijdragen tot het behoud van leerkrachten en het inzetten op de werkzekerheid van startende leerkrachten. Ik verwijs daarvoor naar de meest recente cao. Ik kan ook verwijzen naar de campagne 'Lesgeven is alles geven' en naar de geldelijke anciënniteit voor nieuwe zijinstromers.

Ik sluit af met een oproep aan eenieder om zeker de mooie kanten van het beroep te blijven belichten en de negatieve beeldvorming rond het beroep enigszins in balans te brengen. Dit vond ik natuurlijk bij uitstek een van die antwoorden waardoor we de facto en eigenlijk onrechtmatig, door niet-gezuiverde cijfers te gebruiken die de realiteit vertekenen, onze eigen ruiten ingooien. Als dat niet overeenstemt met de realiteit, dan moeten we die cijfers niet brengen. Daarom heb ik ze tot tweemaal toe teruggefloten, met dit antwoord en de onderzoeksopdracht die we in de plaats zullen zetten tot gevolg.

Karolien Grosemans (N-VA): Mijnheer Laeremans, ik heb de cijfers al gekregen. U moet dat zeker niet persoonlijk opvatten.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Ik blijf nog altijd op mijn honger zitten met betrekking tot de cijfers die ik heb gevraagd. Minister, u hebt gezegd dat ze in 2008 zijn begonnen. Maar het ging over die die in 2016-2017 zijn gestart. Wat is er daarmee gebeurd in 2020-2021? Ik begrijp al uw overwegingen, dat we met zuivere cijfers moeten werken, dat die ouderen daar het best worden uitgefilterd, en dat we dat in het vervolg met enkel de jongeren voor 30 zullen bekijken in die cijfers. Het is ook goed dat u een onderzoeksopdracht zult geven. Het is belangrijk dat we dat cijfermateriaal hebben. Maar ik heb geen cijfers gekregen met betrekking tot wat er vorig schooljaar is uitgestroomd uit het kleuteronderwijs. Het jaar ervoor was dat 593, 850 in het lager onderwijs en 2082 in het secundair onderwijs: 30 procent, 26 procent en 37 procent. Dat zijn de niet-gezuiverde cijfers, want daar zitten nog een aantal ouderen tussen en zo. Die cijfers had ik graag gekregen. Als u ze hebt gekregen, mevrouw Grosemans, dan is het voor mij goed. Dan kan ik ze gewoon kopiëren. U zegt dat u het antwoord hebt teruggestuurd. Dan moet

dat toch ergens rondhangen. Het mag niet in het systeem worden ingevoerd. We zijn al tevreden als u het mij op papier kunt bezorgen, want nu sta ik nog nergens.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Doet u maar eerst, dan kom ik straks wel tussen.

Karolien Grosemans (N-VA): Minister, ik wil positief beginnen. Ik las gisteren dat er vijfhonderd extra studenten zijn gestart in de lerarenopleiding. Dat zijn er vijfhonderd meer dan het vorige academiejaar. Dat is niet alleen bijzonder positief, dat is ook bijzonder hoopvol.

Wat betreft de uitstroom wil ik verwijzen naar iets wat ook de heer Daniëls al een aantal keren heeft aangehaald in deze commissie: de exitgesprekken, waarvan ik denk dat ze belangrijk zijn omdat we op dit ogenblik niet goed weten waarom die startende leerkrachten er de brui aan geven. Ik wil daarbij wel beklemtonen dat ik absoluut niet wil dat we de scholen en de directies meer planlast bezorgen. Maar nu varen we wel voor een stuk blind. Gaat het om een samenraapsel van uren? Is het de administratie? Waarom stoppen ze ermee?

Minister, u werkt aan de vermindering van de planlast. Ik denk dat planlast een grote rol speelt. Maar ik wil daarbij toch ook nog eens zeggen dat natuurlijk niet alles administratieve planlast is. Als je een heel gerichte commentaar schrijft op een rapport om een leerling verder te helpen, dan is dat uiteraard geen planlast. Of als je in een leerlingvolgsysteem voor bepaalde leerlingen een verslag schrijft om die leerlingen extra op te volgen, dan is dat uiteraard ook geen planlast. Het is maar planlast als je het ervaart als iets wat heel zinloos is, iets wat de onderwijskwaliteit niet ten goede komt. Wat dat betreft ben ik heel tevreden met die onderzoeksopdracht die u geeft, minister.

U hebt al een aantal initiatieven aangehaald. Ik verwijs ook nog naar de Commissie van Wijzen, ook het Leerpunt, maar ook de onderwijsambassadeur. Wat betreft die laatste heb ik eigenlijk een vraag. Kunt u nog iets meer vertellen over de werkzaamheden die zij tot nu toe heeft ondernomen? Hebt u op regelmatige basis een overleg met de onderwijsambassadeur?

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Voorzitter, u hebt de vraag gesteld die ik wou stellen over de onderwijsambassadeur, maar dat spaart mijn stem.

Maar ik wou, minister, dit nog een keer afzetten tegen de andere sectoren, want ik merk ook dat in andere sectoren – in de zorg, in gelijk welke job die men doet – jongeren, mensen die starten op de arbeidsmarkt, meer dan vroeger van job verwisselen. Ook dat moeten we, denk ik, meenemen in hoe we kijken naar het onderwijs. Waar mensen vroeger meer honkvast waren en de job startten en jarenlang in die job bleven, merken we dat jongeren nu meer gaan shoppen en ook van andere oorden willen genieten. Ik denk dus dat dat ook wel meegenomen moet worden, als we het onderwijs afzetten tegen andere sectoren.

Wat ik ook graag zou meegeven, minister, in het onderzoek, is hoe zijinstromers naar de job kijken. Voldoet het wel aan de verwachtingen? Hebben ze een goede ervaring in hoe ze opgeleid zijn? En als laatste: hoe wordt de aanvangsbegeleiding ervaren door die zijinstromers en wat kunnen we daar nog uit leren?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik denk dat al die elementen die u aanhaalt, net het voorwerp dienen uit te maken van dat onderzoek dat ik in het vooruitzicht stel.

Twee, mijnheer Laeremans, ik heb dus verwezen naar het antwoord dat mevrouw Grosemans destijds heeft gekregen. Blijkbaar is dat al een vraag van juni. Daarin staan de cijfers vermeld, die cijfers die ik bij dezen ook vermeld. Als je twee periodes van vijf jaar gaat vergelijken, enerzijds de periode 2016-2021 – dat is vijf jaar – en anderzijds de periode 2015-2020, dan kun je de verschuivingen zien. En de totale uitstroom van jonge leerkrachten bedroeg voor die twee periodes rond de 14 à 15 procent.

Vervolgens heb ik ook de variatie naargelang het statuut en de provincie meegegeven, maar die ga ik u nu niet geven. Maar het schriftelijk antwoord is gepubliceerd. Dat staat te uwer beschikking.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Ik heb geen bijkomende vragen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de stijgende kosten voor studenten hoger onderwijs en hun ouders – 882 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het verhogen van het inschrijvingsgeld in het hoger onderwijs – 900 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): De inflatie heeft op iedereen in de samenleving een grote impact, dus ook op de studenten en hun ouders. Dat bleek uit het Kotkompas 2022. Daarin kon je duidelijk zien dat de studentenkoten vorig academiejaar met gemiddeld 6 procent zijn gestegen. Dat is uiteraard minder dan de inflatie, maar het blijft een grote brok uit een gezinsbudget. De gemiddelde kotprijs bedraagt nu ongeveer 440 euro per maand. Intussen werd ook duidelijk dat de inschrijvingsgelden zullen verhogen. Ze worden met 11 procent geïndexeerd, naar 1092 euro. We hoorden intussen stemmen in de media, van onder andere rector Luc Sels, die pleiten voor een gedifferentieerd tarief, waarbij gezinnen met een groter inkomen meer zouden moeten betalen.

Daarnaast blijkt dat de afgelopen 5 jaar het aantal leefloonstudenten in Vlaanderen met meer dan de helft is gestegen, tot 8691 studenten in 2021. Dat blijkt uit cijfers van de Federale Overheidsdienst Maatschappelijke Integratie en een bevraging bij de provinciehoofdsteden. Ik wil dat graag positief bekijken, in die zin dat het misschien betekent dat steeds meer studenten uit kwetsbare gezinnen toegang vinden tot het hoger onderwijs en verder studeren. We zien dat OCMW's meer een meer een actieve rol opnemen en studenten ondersteunen. Zo heeft men in Gent en Hasselt zelfs specifiek een onderwijsexpert aangesteld binnen de sociale dienst. Maar aan de andere kant is dit ook een grote alarmbel. Als je weet dat een leefloon voor een alleenstaande student op ongeveer 1100 euro per maand komt, dan weet je dat het niet evident is om rond te komen.

Bovendien mogen we niet vergeten – ik vind dat de media dat te weinig belichten – dat ook de studentenvoorzieningen (stuvo's) een heel belangrijke rol opnemen. Uit

recente cijfers van de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) blijkt dat de ondersteuningsaanvragen bij de stuvo's met meer dan 35 procent zijn gestegen in vergelijking met vorig jaar. Het aantal voorschotten op studietoelagen stijgt met 16 procent, het aantal leningen met 28 procent. Voor de studentenvoorzieningen is dit geen evidente extra opdracht, zowel op het vlak van personeel als op het vlak van werkingsmiddelen. Het is ook een opdracht die we niet hadden verwacht. Het is een crisis boven op een crisis, want er was al eerder de coronacrisis, waarbij stuvo's 1,5 miljoen euro extra kregen voor hun extra opdracht. Dat is in deze energiecrisis nog niet het geval.

We zien ook dat studenten zich roeren. De Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS) heeft een heel duidelijk standpunt gepubliceerd, met concrete aanbevelingen. De toegankelijkheid van ons hoger onderwijs is iets waar we in Vlaanderen heel trots op mogen zijn. We moeten er blijven voor vechten en waakzaam zijn. De financiële drempel mag nooit een reden zijn om een student een onderwijskans te ontnemen.

Ik heb een aantal eenvoudige vragen.

Hoe kijkt u zelf naar de stijgende kosten voor studenten en hun ouders?

Bent u recent in gesprek geweest met de studentenvoorzieningen? Wilt u onderzoeken hoe u hen extra kunt ondersteunen naar aanleiding van deze energiecrisis?

Hebt u hierover recent gesproken met de Vlaamse Vereniging van Studenten? Zo ja, welke elementen neemt u mee uit het overleg met de studentenverenigingen omtrent dit thema?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega Warnez heeft al geschetst wat er voorligt. In onze Codex Hoger Onderwijs wordt bepaald dat het inschrijvingsgeld voor universiteiten en hogescholen gelijk is en jaarlijks wordt geïndexeerd op basis van de gezondheidsindex.

Ik wil toch meegeven, collega's, dat het Vlaamse hoger onderwijs nog steeds een toegankelijk hoger onderwijs is, en wel op twee vlakken. Eén, op het vlak van toegankelijkheid, hoe je erin komt. Dat is heel eenvoudig: iedereen kan eraan beginnen, behalve voor twee opleidingen waar er een verplicht toelatingsexamen is, zijnde diergeneeskunde en geneeskunde. Twee, dat kan aan een lage private kost die ongeveer 10 procent is van de werkelijke kost. Moeten we daarom niet letten op de stijging van de kosten? Absoluut niet. Maar ik wilde het toch even in dit grotere verhaal kaderen. In landen waar men veel minder of niets betaalt, is de toegang beperkter of zit men met een ander socialezekerheidssysteem. Collega's die daarnaar verwijzen, moeten dan wel het volledige verhaal mee overnemen.

In september 2022 was het verschil tussen de indexwaarden 11,25 procent. Dat wil zeggen dat het inschrijvingsgeld zal stijgen met 11,25 procent. Voor een niet-beursstudent die 60 studiepunten opneemt, stijgt het inschrijvingsgeld van 979 euro naar 1092 euro. Dat inschrijvingsbedrag stond in de krant. Dat is een stijging van 113 euro. Ik vind het alleen wat jammer dat men laat uitschijnen dat er maar één tarief zou zijn in ons hoger onderwijs voor iemand die 60 studiepunten opneemt. Dat is uiteraard niet zo. Want de geachte collega's in deze commissie weten natuurlijk beter, ze weten dat er ook het bijna-beursstudententarief is. Dat stijgt van 517 naar 576 euro. Dat stijgt met 59 euro. Maar er is ook het beursstudententarief. Dat stijgt ook – men moet eerlijk zijn – een beetje, van 115 euro naar 128 euro. Daar komt 13 euro bij. Daarnaast hebben ze natuurlijk ook een studiebeurs.

Ik steek niet onder stoelen of banken dat alles stijgt. Want het gaat niet alleen over dat inschrijvingsgeld. Het gaat ook over de boeken, over het kot, over voeding in de studentenrestaurants. De cumulatie van al die zaken zijn de werkelijke studentenkosten.

De indexering is natuurlijk niet nieuw. Ik neem aan dat de mensen hier aanwezig het ook normaal vinden dat de lonen van de mensen die werken in onze instellingen hoger onderwijs geïndexeerd worden. Toch vreest de Vlaamse Vereniging van Studenten dat dit de drempel voor een studie aan het hoger onderwijs verhoogt en dat een deel van de studenten hun kosten niet zal kunnen dragen. Er zijn nu al studenten – de collega heeft er net naar verwezen – die hun inschrijvingsgeld spreiden, die voorschotten vragen enzovoort.

In Vlaanderen hebben we ook een uitgebouwd studietoelagesysteem. Ik verwijs er toch nog even naar dat die bedragen variëren tussen 281 euro en 5862 euro. Dat gaat alleen over de studietoelage. Dat gaat niet over het groeipakket, niet over participatietoelagen enzovoort. De studietoelagen volgen dezelfde gezondheids-index als de inschrijvingsgelden, alleen zit daar twee jaar vertraging op. Dat is omdat men bij de berekening rekening houdt met het inkomen. Dat gaat over het fiscaal vastgesteld inkomen, waarbij ik ook alleen maar kan vaststellen dat de fiscus daar altijd twee jaar over doet. Want dit jaar dien je de belasting in van vorig jaar en dan krijg je je afrekening. Het lijkt me goed dat we daar inderdaad ook rekening houden met het eigenlijk vastgesteld inkomen. Dat spreekt voor zich.

Minister, toen het indexmechanisme werd ingevoerd voor de inschrijvingsgelden, werd dit bepaald op één moment. Door de vrij grote schokken die zich nu voordoen in de index, krijg je ook dergelijke relatief grote sprongen in het inschrijvingsgeld. Minister, overweegt u eventueel een aanpassing van de indexformule? We kennen heel veel soorten van indexsprongen. We hebben gemiddelden, klikmechanismen, dingen die voortglijden, over een grotere afstand, procentuele stijging: er zijn heel veel variaties. Overweegt u dergelijke aanpassing?

De bedragen van de studietoelage hoger onderwijs worden ook geïndexeerd met dezelfde index. Zullen er door de inkomensgrenzen meer studenten in aanmerking komen voor een studietoelage en dus ook het corresponderende lagere inschrijvingsgeld, dan wel met het bijna-beurstarief?

Door het verlengen van de studieduur af te remmen, dienen studenten minder lang het inschrijvingsgeld, een kot of transport te betalen. Dat wordt heel dikwijls vergeten in het debat. De doorgeslagen studieduur verkorten is een onwaarschijnlijke besparing voor de ouders en voor de student in kwestie. Dan heb ik het nog niet over zijn studiecarrière in het licht van zijn pensioen. Minister, welke maatregelen voorziet u daar eventueel nog?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: De hoge inflatie heeft natuurlijk een impact op alle segmenten van de samenleving, ook op studenten en hun ouders. Een deel van de studenten komt in de problemen door de prijsstijgingen in de samenleving. Dat is nog iets anders dan prijsstijgingen in het onderwijs. Ik begrijp de ongerustheid van studenten en hun ouders, maar we moeten ons de vraag stellen of we onderwijsmiddelen moeten gebruiken om prijsstijgingen in de samenleving op te vangen: de stijging van de prijs van de mobiliteit, van de huurprijzen, van de voedingsprijzen. Dat maakt mee deel uit van de totale prijsstijging in globo.

Ik wil benadrukken dat de verhoging van de studiegelden, die daar trouwens aan gekoppeld werd, geen actieve overheidsbeslissing is. Dat is gewoon de continuïteit. De lonen zijn geïndexeerd en hetzelfde geldt voor de inschrijvingsgelden. Dat is nooit anders geweest. Zonder die indexeringen zouden hogescholen en universiteiten

trouwens moeten besparen op hun werking en kwaliteit. De inschrijvingsgelden maken ook deel uit van de werkingsmiddelen van de hogeronderwijsinstellingen.

Intussen hebben we wel, ten voordele van de onderwijskwaliteit, de basisfinanciering van ons hoger onderwijs versterkt, onder andere door vanaf volgend jaar te voorzien in een correcte indexering. Vroeger werkten we met een fictieve index, een virtuele index, die spijtig genoeg in de realiteit niet overeenstemde met de werkelijke index. Nu werken we dus met een indexprovisie en hebben we – heel belangrijk – de basis verhoogd, wat een financiële impuls inhoudt ten voordele van de hogeronderwijsinstellingen van 64 miljoen euro. We hebben ook nog eens 8 miljoen euro voorzien aan recurrente middelen voor energie. Daarnaast was er 20 miljoen euro in het kader van de onderwijsbelastingseenheden, 26 miljoen euro in het kader van de cao en waren er ook nog andere tussenkomsten. Alles samen hebben we daarmee een serieuze extra financiële inspanning geleverd voor het hoger onderwijs.

De discussie over de indexering van de studietoelagen is vrij complex, omdat de berekening van die studietoelage gekoppeld is aan het standaardinkomensjaar, namelijk het inkomensjaar twee jaar voor de start van het academiejaar. Dat is het inkomensjaar waarmee het overgrote deel van de studietoelagen wordt berekend. Daardoor wordt gegarandeerd dat de inkomens van de ouders en studenten worden vergeleken met de geïndexeerde maximumbedragen die voor het standaardjaar van toepassing zijn.

Het effect van de stijgende inflatie is dus complex en hangt af van het type inkomsten van de ouders en studenten en van het paritair comité waaronder tewerkgestelden vallen. Werkende ouders en studenten die niet vallen onder een paritair comité waarbij rekening wordt gehouden met een spilindex, hebben doorgaans profijt bij die werking. Hun inkomen wordt dus pas het jaar volgend op de indexstijging bijgesteld en zij zullen dus een relatief lager inkomen hebben ten opzichte van de reeds geïndexeerde inkomensgrenzen. Voor het academiejaar 2023-2024 zullen de inkomensgrenzen met 5,3 procent worden geïndexeerd. Voor 2024-2025 wordt dat eind december van dit jaar bepaald.

Daarbij aansluitend wil ik nog meegeven dat het bedrag dat de grens vastlegt voor een bijna-beursstudent – dus ten hoogste 3000 euro boven het referentie-inkomen van de financiële maximumgrens voor een studietoelage – op dezelfde manier geïndexeerd wordt als de studiegelden. Als je aan de ene knop draait, is het systeem dus volledig uit balans. Het klinkt wel aannemelijk wat u zegt, maar daarmee wordt ingegrepen op de totaliteit.

Al sinds de eerste signalen in september is mijn kabinet in dialoog met de voorzitters en beleidsmedewerkers van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) en de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) en van de werkgroepen studentenvoorzieningen om een vinger aan de pols te houden. Al sinds september vraagt mijn kabinet ook naar cijfers en meer informatie. Er werd aangekondigd dat die in januari zullen volgen.

Maandag lanceerde de Vlaamse Vereniging van Studenten in de pers haar veertig voorstellen om studeren betaalbaar te houden. Ik heb daarop contact opgenomen met VVS met de vraag hun voorstellen te komen toelichten, en dat is ook gebeurd. Ze lieten weten dat vele van hun voorstellen gericht zijn aan de studentenvoorzieningen (stuvo's) en de instellingen voor hoger onderwijs zelf.

Mijnheer Warnez, wat de studentenvoorzieningen betreft, wil ik u nog meegeven dat in Vlaanderen de studenten voor 50 procent vertegenwoordigd zijn in de stuvo-raad. De stuvoraad is een formeel adviesorgaan voor het beleid van de studentenvoorzieningen en stelt een beleidsplan en een begroting op voor de werking en organisatie van studentenvoorzieningen. De studenten beslissen dus wel voor de

helpt mee over de prijzen in de studentenrestaurants, over het beleid rond zorg en mentaal welzijn, over de huisvesting van de eigen hogeronderwijsinstelling en andere praktische zaken. De studentenvertegenwoordigers keuren de begroting, jaarrekeningen en beleidsplannen mee goed. Ik denk dat die vorm van meebeslissen, meebeheren, meebesturen vrij uniek is. Ze geven dus zelf het sociale beleid mee gestalte.

De prijsstijgingen op het vlak van mobiliteit, huur en dergelijke staan los van het onderwijs op zich en het kan niet de bedoeling zijn dat het onderwijsbeleid gebruikt wordt om die op te vangen. Wel vind ik dat we meer moeten kijken naar de prijs van het onderwijs zelf. Daarom heb ik aangeboden om ter zake te fungeren als een intermediair figuur tussen studenten en hogeronderwijsinstellingen en om de prijs van het studeren en van de leermiddelen zelf eens kritisch onder de loep te nemen. We moeten de reflex hebben om in vraag te stellen of de leermiddelen die opgelegd worden, wel altijd nodig zijn in de vorm waarin ze worden aangeboden en of er geen alternatieven zijn. Ik denk dat we daar wel mee aan de slag kunnen en ik wil een intermediaire rol spelen om altijd de kritische reflex te hebben om facturen tegen het licht te houden, specifiek wat betreft de kost van het onderwijs zelf.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Bedankt voor uw antwoord. Ik weet uiteraard dat studenten mee participeren in de studentenvoorzieningen, maar ik wilde toch vooral de rol van die stuvo's in deze benadrukken, en het belang van het grote werk dat zij zelf in de praktijk leveren, beklemtonen.

Mijnheer Daniëls, mocht het verkeerdelijk overgekomen zijn, ik ben er zeker en vast van overtuigd dat ons hoger onderwijs vandaag nog steeds zeer toegankelijk is en dat we daar ook trots op moeten blijven. Dan gaat het uiteraard ook vooral over die studietoelagen die wij geven, die bijna-beursstudententarieven in het kader van de laagste inkomens.

Nu, we zagen die oproep van rector Sels, die eigenlijk zegt dat we misschien moeten kijken naar de andere kant van het spectrum, namelijk de gezinnen met de hoogste inkomens. Misschien moeten we hen meer inschrijvingsgeld laten betalen. Ik ben wel eens benieuwd naar het standpunt van de minister ter zake daar.

En ik denk dat u ook wel gelijk hebt, minister, dat we naar de leermiddelen moeten kijken. Ik vermoed dan dat u bedoelt of al die boeken nog wel nodig zijn; kunnen we dat ook niet allemaal digitaal ter beschikking stellen, en dat allemaal goedkoper doen? Kunt u dat misschien nog wat concretiseren? Want ik vind die doelstelling zeker terecht en legitiem. Maar ik denk wel dat het niet zo evident is om dat allemaal te gaan monitoren, wat welke prof nu doet, en hoe we dat aan banden gaan leggen bij wijze van spreken. Is dat sensibiliserend, is dat regelgevend? Dat lijkt mij niet zo evident; daarom ben ik wel benieuwd naar hoe u dat concreet ziet.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Bedankt voor uw antwoord en voor uw intermediaire rol. Dat lijkt mij inderdaad niet onbelangrijk.

Ik wil toch nog even verder gaan op de werkelijke studiekosten. In mijn tijd, toen ik studeerde, hadden wij van die groene Accocursussen en gekopieerde cursussen. Die waren eigenlijk relatief goedkoop, en proffen werkten die bij. En dat was eigenlijk de netto kopiekost. Meer was dat eigenlijk niet.

Maar toen deed de prof die boeken schreef zijn intrede. De prof schrijft een boek in de boekhandel, en de prof schrijft elk jaar een nieuw boek. Want elk jaar zijn er

nieuwe ideeën, een nieuwe kافت en uiteraard ook nieuw wetenschappelijk onderzoek. Dat is goed. Maar dat was een boek met een mooie kافت en met een uitgever die zich natuurlijk op de commerciële markt richt. En die was in vergelijking met die groene Accocursus twee tot drie keer duurder. Maar op een groene Accocursus kreeg de prof 0 euro, en op dat boek had hij wel nog een extra inkomst. Dat is toch echt iets wat ik aan de kaak wil stellen. Als dat een goed boek is, zal de wereld buiten de studenten, die het verplicht moeten kopen, het ook wel kopen. Maar om dergelijke cursussen uit te geven? Het lijkt mij toch wijs dat ook het zelfstandig academisch personeel (ZAP) daar eens in de spiegel kijkt. Ik denk dat u daar inderdaad een intermediaire rol kunt spelen.

Ten tweede, de website centenvoorstudenten.be – ik vind dat eigenlijk wel een goede website – is een website waar heel veel nuttige informatie voor studenten op te vinden is. En ik raad dat eigenlijk aan, omdat daar heel veel mogelijkheden voor studentenvoorzieningen op staan, maar ook allerlei andere niet onzinnige info.

Een derde punt is iets waar we studenten echt op moeten sensibiliseren, denk ik. Dat is de studie-efficiëntie. Als je voor je thesis een volledig jaar extra op kot moet, dan kost je dat niets aan inschrijvingsgeld voor die tien studiepunten, maar dan kost je dat wel gigantisch veel aan levensonderhoud voor dat jaar. En dat geldt ook als je nog heel weinig studiepunten hebt. Op dat vlak is de studie-efficiëntie ook een belangrijk onderdeel.

Een laatste punt is dat ik hoor dat u overleg hebt gehad met de Vlaamse Vereniging van Studenten. Het ene idee is al creatiever dan het andere, en het ene is inderdaad al meer ingrijpend. Maar ik denk dat zij daar inderdaad de boer mee op moeten, ook langs de Vlaamse Interuniversitaire Raad en de Vlaamse Hogescholenraad, om te kijken wat daar mogelijk is, en wat we op ons niveau nog kunnen doen.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Minister, ook vanuit onze fractie maken wij ons zorgen over de stijgende kosten in ons hoger onderwijs. Ik deel zeker en vast heel wat bezorgdheden. Maar er is inderdaad ook de inflatie.

Het aantal leefloonstudenten is inderdaad fors gestegen. Als we die cijfers wat meer zouden gaan analyseren, valt op dat 28 procent van de studenten die zowel een leefloon als een studietoelage ontvangen, niet-Belgen zijn en dat een groot deel daarvan van buiten Europa komt. Daar stel ik mij toch de vraag of de Vlaamse belastingbetaler voor die groep nog zou moeten betalen. Vlaamse studie-uitkeringen moeten in de eerste plaats toch gaan naar mensen die over onze nationaliteit beschikken en die moeten ook voldoende hoog zijn, zeker in de huidige crisistijden.

Minister, hebt u ook een zicht op het afstudeerpercentage van studenten die een leefloon en een studietoelage ontvangen? Ik vraag mij af of dat systeem van deze financiële tegemoetkomingen uiteindelijk ook zijn vruchten afwerpt. Een financiële drempel mag zeker en vast geen reden zijn om jongeren hun onderwijskansen af te nemen, maar zomaar een blanco cheque geven lijkt me ook niet correct ten aanzien van de belastingbetaler, toch als zou blijken dat het afstudeerpercentage zeer laag zou zijn of als er zich bepaalde misbruiken zouden voordoen louter en alleen maar om financiële tegemoetkomingen binnen te rijden.

Dus ook in dezen blijft het streng bewaken van de instroom in ons hoger onderwijs voor alle betrokken partijen zeker aangewezen. Beginnen aan een opleiding is immers niet hetzelfde als slagen voor een opleiding. Bent u dus bereid om het afstudeerpercentage waarover ik het zonet had, te laten onderzoeken? Ik denk niet

dat men daar al een zicht op heeft. Het kan interessant zijn om daar een duidelijk beeld over te krijgen. Dank u.

De voorzitter: Mijnheer Verbeurgt, proficiat en welkom in de commissie Onderwijs.

De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Dank u, voorzitter.

Voor mijn eerste tussenkomst is er meteen een thema dat mij zeer hard boeit, namelijk de toegang tot ons hoger onderwijs. Ik heb een verleden als studenten-begeleider voor werkstudenten. De thematiek is mij dus zeer bekend.

Ik denk dat het belangrijk is dat we in deze discussie niet alleen kijken naar het inschrijvingsgeld, maar naar de totale studiekosten. Ik ben blij dat collega Daniëls daarnaar verwijst. Dan is het toch wel een ander beeld dan het vaak geciteerde internationaal lage inschrijvingsgeld. Als we kijken naar de totale kosten, is het toch wel een stuk hoger dan enkel het inschrijvingsgeld. Ik herinner me nog dat bij de verhoging van het inschrijvingsgeld de toenmalige minister van cd&v zei: "Het zal niet boven de 1000 euro gaan, daar leg ik mijn kop voor." En kijk, we zitten boven de 1000 euro. Tot daar die belofte.

Ten tweede hoor ik collega Daniëls zeggen dat het toch logisch is dat de lonen geïndexeerd worden. Neen, wat ik logisch vind, mijnheer Daniëls, is dat wanneer de kosten stijgen, ook de inkomsten stijgen. Dat is natuurlijk wel de politieke keuze die deze regering maakt. Deze regering kiest ervoor om de hogeronderwijsinstellingen niet te geven waar ze recht op hebben. Ik verwijs naar het Vlor-advies (Vlaamse Onderwijsraad) op de begroting: 82 miljoen euro die men misloopt door het niet volledig indexeren van de looncomponent in de werkingsenveloppe en het niet indexeren van de werkingsgedeelten en de investeringstoelagen. 82 miljoen euro minder. Men kiest er dus wel voor – en dat is wel een politieke keuze – om de kosten door te schuiven naar de ouders en de studenten zelf. Men had er ook voor kunnen kiezen om de middelen voor de hogeronderwijsinstellingen te verhogen, en dan zouden ze niet hoeven te besparen. Want dat zegt de minister hier, ik heb het genoteerd: "Als we het inschrijvingsgeld niet laten stijgen, zouden de hogeronderwijsinstellingen moeten besparen." Dat is natuurlijk niet waar als je de middelen geeft waar het hoger onderwijs recht op heeft. Onze fractie is dus zeer bezorgd over de tendens waarbij de hogeronderwijsinstellingen niet krijgen waar ze recht op hebben en de factuur vervolgens wordt doorgeschoven naar de ouders.

Ik heb twee heel concrete vragen. Ten eerste: de stuvo's zien zich geconfronteerd met steeds meer vragen. Wanneer zou blijken dat de middelen die de Vlaamse overheid voorziet voor die stuvo's, onvoldoende zijn, is de Vlaamse Regering dan bereid om nog in 2023 extra middelen te voorzien voor de stuvo's? Want ook daar verwijst u naar: ze beslissen zelf over wat ze betalen, natuurlijk binnen het budgettaire kader dat hun gegeven is. Wanneer je een taart geeft en je zegt ze in zoveel stukken te snijden, is het niet hun schuld dat de taart niet groter is, natuurlijk.

Ten tweede: om toch studenten tegemoet te komen die moeten werken om het te betalen – er is vandaag een bepaalde grens om in aanmerking te komen voor het werkstudentstatuut –, is de Vlaamse Regering eventueel bereid om die drempels te verlagen, waardoor meer studenten in aanmerking zouden kunnen komen voor het werkstudentstatuut? Dank u.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Mijnheer Verbeurgt, eerst wil ik verduidelijken dat de koppeling van het inschrijvingsgeld aan de inflatie geen nieuw gegeven is. Dat

principe is bij alle ministers van Onderwijs, van welke kleur dan ook, gehuldigd. Dat is niet nieuw.

Wat nieuw is, is dat deze Vlaamse Regering mijns inziens een ongelooflijke inspanning doet ten voordele van de financiering van het hoger onderwijs. Alles kan beter, maar wij hebben onmiskenbaar eindelijk een einde gemaakt aan die regeling waarbij men werkte met een virtuele index, dat systeem waarbij op grond van een schatting van de inflatie de dotatie voor de volgende jaren werd bepaald. Dat is eigenlijk altijd in het nadeel uitgedraaid van de hogeronderwijsinstellingen. Dat systeem hebben we fundamenteel voor heden en toekomst vervangen door een indexprovisiesysteem met een serieuze budgettaire impact en daar nog eens aan gekoppeld een verhoogde vertrekbasis, want als je indexeert, is een vertrekbasis van cruciaal belang. Dat betreft een gevoelige extra structurele financiering voor onze hogeronderwijsinstellingen. Dát is wat deze Vlaamse Regering heeft gedaan, en wel heel recent.

En dan heb ik het nog niet gehad over de eenmalige middelen die werden overgemaakt in het kader van het Voorsprongfonds en dergelijke en die natuurlijk ook een recurrent aspect hebben. Alleen al dat Voorsprongfonds betekende een injectie van 60 miljoen euro.

Ik denk dat de Vlaamse Regering, ook als we terugkijken naar het verleden, naar wat andere regeringen vóór ons hebben gedaan op het vlak van de financiering van het hoger onderwijs, hier niet met rode kaken hoeft te zitten.

Wat de democratisering van ons onderwijs of de toegang tot het hoger onderwijs betreft, heb ik mij wel wat gestoord bij sommige reacties of commentaren op dat pleidooi van VVS en dat de toegang tot het hoger onderwijs in het gedrang zou zijn. Sorry hoor, maar ook op dat vlak hoeven wij geen rode kaken te hebben in internationaal perspectief. Vandaag opnieuw hebben we records gebroken. 280.000 inschrijvingen bij hogeronderwijsinstellingen. 280.000, dat is opnieuw een stijging ten opzichte van vorig jaar, opnieuw een doorbreken van het record. Qua democratisering van ons hoger onderwijs zit het dus echt wel snor. We hoeven onszelf echt geen verwijten te maken op dat vlak. En dat geldt zowel voor deze regering als voor de vorige regeringen. Er zijn dus 2700 inschrijvingen bij gekomen. De grootste stijging bevindt zich bij de graduaatsopleidingen en ook bij de zogenaamde generatiestudenten zie je een hoge toename van het aantal inschrijvingen. Qua democratisering en de toegang tot ons hoger onderwijs, dat zit echt wel goed.

Desondanks mogen we niet blind en doof zijn voor de noden die worden vertolkt door VVS. Daarom ook heb ik dat initiatief genomen. Wil ik zover gaan als mee treden in suggesties zoals Luc Sels deed en een apart inschrijvingsgeld gaan toepassen, een hoger inschrijvingsgeld voor de hogere inkomenscategorieën? Ik weet niet waar men dan de lat zou willen leggen, maar dat zou opnieuw een herverdelingssysteem zijn. En je moet als student maar de pech hebben dat je ouders een hoger inkomen hebben, ook al heb je daar zelf als twintigjarige geen enkel profijt van, terwijl dat er wel voor zorgt dat je gestraft wordt en dat je daardoor hoger inschrijvingsgeld zult moeten betalen. Dat staat nog los van de meer principiële overwegingen in welke mate we nog eens een systeem van herverdeling moeten installeren, zoals er al herverdelingen bestaat in de fiscaliteit, in de sociale zekerheid. Daarbovenop nog eens een extra herverdelingsmechanisme tot stand brengen, daar word ik nu toch niet zo warm van.

Mijnheer Slagmulder, u zegt dat ik toch eens de relatie moet nagaan tussen het leefloon en de afstudeerkansen. Stel nu dat we dat zouden doen. 'Et alors'? Om dan wat te doen met die informatie? Om dan te zeggen dat we van wie aanspraak maakt op een leefloon, maar de eerste 80 procent of zo zullen laten starten?

Nee, ik denk dat we met deze regering heel duidelijk op basis van prestaties gaan toelaten en desgevallend heroriënteren. We hebben heel de discussie gevoerd over het decreet Hoger Onderwijs, waarbij we net de studie-efficiëntie willen verhogen en niet op basis van inkomen, maar op basis van prestaties zeggen aan iemand dat we hem geen verder perspectief kunnen bieden op een loopbaan in ons hoger onderwijs omdat de resultaten gewoon tegenvallen, dat hij meer inspanningen zal moeten doen. Dat is een goed criterium om via die weg te zorgen voor een verhoging van de studie-efficiëntie, trouwens een maatregel die verhoudingsgewijs het meest diegenen ten goede komt die een lagere sociaal-economische status hebben. Studie-efficiëntie is altijd in het voordeel van diegene met een lagere sociaal-economische status. Daarom begreep ik ook absoluut niet waarom partijen ter linkerzijde daar zo tegen stormliepen, hoewel dit losstaat van de discussie over een democratische toegang tot ons hoger onderwijs. Integendeel, dit zorgt ervoor dat we diegenen die absoluut baat hebben bij een zo kort mogelijke studieperiode, daartoe net gaan aanmoedigen met onze systematiek.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Minister, dank u wel voor uw antwoord. Ik wil toch nog eventjes reageren op twee collega's. Collega Slagmulder, ik vind uw opmerking eigenlijk echt wel verwerpelijk, in dit zin dat u eigenlijk vindt dat wie als oorlogsvluchteling naar hier, naar België komt, geen steun kan krijgen van een OCMW om te gaan studeren, terwijl die eigenlijk wel zin heeft om zijn talenten te ontwikkelen en zich op die manier te kunnen inzetten op de arbeidsmarkt.

Collega Verbeurgt, uw opmerking is uiteraard niet verwerpelijk, maar wel niet helemaal correct. Minister Crevits heeft in 2014, toen er binnen de Vlaamse Universiteiten en Hogescholen Raad (VLUHR) een discussie was over het verhogen van het inschrijvingsgeld tot meer dan 1000 euro, tot 1100 euro, daar neen op gezegd. Ze heeft gezegd dat ze die inschrijvingsgelden niet tot boven 1000 euro zou laten verhogen, maar dat ging over een discussie waarbij de universiteiten zelf voorstelden om die inschrijvingsgelden te verhogen. Dat is wel een discussie van 2014. Vandaag hebben we een indexering. *(Opmerkingen van Thijs Verbeurgt)*

Ik denk dus dat die uitspraak niet helemaal correct was, dat u die uit de context hebt getrokken.

Maar welkom in de commissie, collega. Ik ben in elk geval heel blij dat u erbij komt. Dat betekent dat hoger onderwijs een belangrijke rol zal spelen in deze commissie.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Mijnheer Verbeurgt, inderdaad, de mensen die u voor de eerste keer hoorden spreken en niet zouden weten tot welke partij u behoort, wisten het direct. U zei immers: "Geef gewoon 82 miljoen euro bij, klaar." Vanwaar dat dan moet komen, dat doet er niet toe. Dat is natuurlijk typisch socialistisch. *(Opmerkingen van Thijs Verbeurgt)*

Gewoon 82 miljoen euro erbij. Klaar is kees, hoppa. Bij dezen is het duidelijk tot welke partij u behoort.

Dan was er het tweede dat u zei. Ik sluit me enigszins aan bij collega Warnez. Dat was een heel ander discours, wat in de vorige legislatuur is geregeld. Dit is het indexmechanisme dat al jaren bestaat in de Codex Hoger Onderwijs. Ik denk dat het nog is van toen wij allebei nog aan het studeren waren. Het is toch al een tijdje dat dat er op die manier in staat.

Ik wou nog even terugkomen op twee zaken. Wat rector Sels zegt, daar zijn we als N-VA-fractie geen vragende partij voor. We hebben dat systeem al. Er is het

inschrijvingsgeld, met een vast stuk en een stuk per studiepunt. Dan zijn er de tarieven voor bijna-beursstudenten en voor beursstudenten. Wat gaan we dan maken? Een inschrijvingsgeld van de 'meer andere', weet ik veel? Ik ben daar persoonlijk geen vragende partij voor. Ik vraag me dan ook af welk bedrag dat dan wel moet zijn. Hoe hoog moet dat dan zijn? Als we de totaliteit bekijken van de inkomsten van hogeronderwijsinstellingen, dan is dat toch niet een groot deel, denk ik.

Minister, wel wil ik mijn oproep van daarnet herhalen over die boeken en proffen die eigen materiaal met winstmarges aan studenten verkopen, die hen verplichten om die boeken te kopen. Ze werken die dan jaarlijks bij met hier en daar een tabel met een aantal cijfers, zodat men die boeken ook niet meer kan doorverkopen. Op die manier verhoogt men de studiekosten. Dat is toch wel iets waarover ik mij wel zorgen maak. Daarnaast zijn er een aantal andere zaken, een aantal creatieve zaken die VVS naar voren brengt. Daar moeten we echt nog wel naar kijken. Met 'we' bedoel ik zowel het hoger onderwijs als alle instellingen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de resultaten van het peilingsonderzoek naar de eindtermen wiskunde en Nederlands in de eerste graad secundair onderwijs – 883 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de resultaten van de peilingproeven Nederlands en wiskunde in de eerste graad van het secundair onderwijs – 910 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de resultaten van de peilingproeven in het tweede jaar van het secundair onderwijs – 914 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik heb inderdaad een vraag over de peilingsonderzoeken, die toch wel belangrijk zijn voor de onderwijskwaliteit. Collega's, dit is een belangrijk peilingsonderzoek, waarbij ik over een aantal dingen 'op mijn gemak' ben, maar waar ik me over andere zaken echt zorgen maak.

Op 14 december werden de resultaten van het nieuwe peilingsonderzoek naar de eindtermen voor wiskunde en Nederlands in de eerste graad secundair onderwijs voorgesteld door het Steunpunt Toetsontwikkeling en Peilingen (STEP). Voor de eindtermen van het vak wiskunde namen 1654 leerlingen van 53 scholen uit de A-stroom deel aan de peiling. Voor de B-stroom ging het om 2086 leerlingen uit 65 scholen. Voor de eindtermen van het vak Nederlands namen 1520 leerlingen deel, uit 60 scholen in de A-stroom en 4048 leerlingen uit 134 scholen in de B-stroom. Dat zijn dus opvallend meer leerlingen uit de B-stroom dan uit de A-stroom.

Wanneer we kijken naar de algemene resultaten, dan zien we dat de percentages op het behalen van de eindtermen basisgeletterdheid voor Nederlands goed zitten.

We zien daar, zeker voor de A-stroom, dat zowel voor luisteren als voor lezen 98 procent gehaald wordt. Ik herhaal nog eens dat het hier over basisgeletterdheid gaat. We gaan er eigenlijk van uit dat basisgeletterdheid bij alle leerlingen bereikt moet worden. Dat hebben we in dit parlement met alle partijen vastgelegd.

Als we echter kijken naar wiskunde, dan zien we lagere percentages, ook in de A-stroom. Getallenleer: 84 procent, meetkunde: 82 procent, metend rekenen: 92 procent. Dat is toch al niet meer dicht bij de honderd procent. Maar als je kijkt in de B-stroom, voor zowel wiskunde als Nederlands, dan komen we percentages tegen zoals 41 procent voor meetkunde, 51 procent voor getallenleer, 59 procent voor metend rekenen en 82 procent voor lezen. Dat is de B-stroom.

Een deel van de verklaring is terug te vinden in de leerlingenkenmerken, maar ook in schoolkenmerken. Zo speelt onder andere de attitude ten opzichte van het Nederlands een rol, maar ook de basisoptie, het al dan niet zittenblijven in het lager onderwijs en dyslexie. Er zijn ook nog een aantal andere factoren die een rol spelen. Ook omgevings- en schoolkenmerken kunnen een invloed hebben op de resultaten.

Voor het feit dat de resultaten in de B-stroom zo laag zijn, is er vooral een relatie met een andere thuistaal dan het Nederlands, of met een leerprobleem. Dat maakt het voor de leerlingen in de B-stroom nog uitdagender om de eindtermen te behalen. Toch mogen we niet op onze lauweren rusten, collega's, en 'ça va' zeggen, want dit gaat over de basisgeletterdheid en niet zozeer over de eindtermen. Het zijn de minimumdoelen.

Hoe reageert u op de resultaten van het peilingsonderzoek? We hebben uiteraard uw reactie in de pers kunnen lezen.

Werden de digitale toetsen afgenomen in de school? Kan het digitaal afnemen een invloed gehad hebben op de testresultaten?

Er is een zeer groot verschil tussen de A-stroom en de B-stroom. Wat is de verklaring voor het feit dat de B-stroom zo laag scoort, terwijl we in die B-stroom eigenlijk net zo hard inzetten op het behalen van die basisgeletterdheid? Daar zit, wat mij betreft, een zekere contradictie in.

Welke verklaringen kunnen er nog gevonden worden, buiten de reeds opgenomen verklaringen, voor het grote verschil tussen de resultaten in de A-stroom en B-stroom? In hoeverre worden deze cijfers beïnvloed door leerlingen die vanuit het vierde of vijfde leerjaar lager onderwijs louter op basis van leeftijd de overstap maken naar het secundair onderwijs in de B-stroom, en die dus bijgevolg hun basisonderwijs niet volledig doorgelopen hebben? Zij missen dus eigenlijk een stukje. Krijgen we dat dan nog dichtgetimmerd in de B-stroom, of blijven we dat verder meeslepen?

In welke mate zult u deze resultaten meenemen bij de ontwikkeling van de nieuwe eindtermen voor de eerste graad, de toekomstige ontwikkeling van de nieuwe eindtermen basisonderwijs en de ontwikkeling van Vlaamse toetsen?

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Dank u wel, collega Daniëls, om mijn inleiding te geven. Dat bespaart mij een hele bladzijde inleiding die eigenlijk over hetzelfde ging. Dus ik ga direct naar de vragen, wat al meer dan voldoende is op dit late uur.

Ten eerste, hoe evalueert u deze resultaten, en ook de verschillen en de verklarende factoren? In hoeverre spelen, volgens u, corona en de daardoor ontstane leerachterstand nog een rol? Leerlingen die in mei 2022 in het tweede middelbaar

zaten, zijn in regel die leerlingen die in het zesde leerjaar zaten toen de eerste coronagolf en de grote scholenlockdown plaatsvonden.

Ten tweede zijn deze peilingsproeven ook de eerste leerresultaatsindicatoren sinds de start van de hervorming van het secundair onderwijs vanaf 1 september 2019 en de invoering van de nieuwe eindtermen en basisgeletterdheidsdoelen in die eerste graad. Vallen er uit dit onderzoek volgens u lessen te trekken omtrent die nieuwe eindtermen en basisgeletterdheidsdoelen van de eerste graad?

Ten derde, situeert het grootste probleem, zoals collega Daniëls ook al aangehaald heeft, zich in de B-stroom. Op de huidige opzet van dat onderwijssegment sedert de hervorming klinkt dan ook nogal wat kritiek. Volgens sommigen is dit nu te vaak een vergaarbak van niet-geslaagden uit het basisonderwijs die men toch laat overgaan, met als gevolg dat heel wat leerlingen in de klassen het niveau vierde leerjaar hebben of zelfs niet eens bereiken. Volgens sommigen wordt de B-stroom door de overheid aanzien als een aso-light met een opstroomoptie richting A-stroom als heilige graal, terwijl dat eigenlijk een quasi-utopie is.

Is er volgens u een herziening nodig van de huidige visie op de B-stroom, zoals dat nu de facto wordt gepercipieerd als de reserve-afdeling van de A-stroom, een beetje een A-stroom light, zo je wilt, in plaats van het vroegere idee van een voorbereiding op beroepsonderwijs? Zult u eventueel een diepgaand overleg starten over deze kwestie en de positie van die B-stroom?

Ten vierde toont het peilingsonderzoek opnieuw dat thuis een andere taal spreken dan het Nederlands of Nederlands combineren met een andere taal een negatief effect heeft op de leerresultaten ten opzichte van die groep leerlingen die wel exclusief Nederlands spreken als omgangstaal. Hoe evalueert u deze correlatie?

U hebt natuurlijk al heel wat kruit verschoten, niet in negatieve zin, op de KOALA-test (Kleuteronderwijs Luistervaardigheid), die afgenomen wordt in de derde kleuterklas. Tegen dat die leerlingen in het eerste middelbaar zitten, zijn we minimum vijf jaar verder. Welke initiatieven gaat u nog nemen om op korte termijn de beheersing en vooral het gebruik van het Nederlands te versterken bij leerlingen in dat tussentraject? In de vraag stond het secundair onderwijs, omdat het ook over het eerste en tweede middelbaar gaat, maar het gaat ook over heel die aanloop in het lager onderwijs. Ik denk dan vooral aan spelling, dat toch een beetje het zorgenkind blijft, als je op Twitter of Facebook kijkt hoe slordig mensen spellen. Ik denk dat we ons op dat vlak geen verdere achteruitgang kunnen permitteren.

Ten vijfde blijkt uit het peilingsonderzoek ook een grote correlatie tussen de leerresultaten en de kunde en ervaring van de leraar. Ook wordt hier door experts opnieuw de grote nood aan professionalisering vastgesteld. Hoe zit het met het plan dat u in de praktijk zou willen brengen? Want dat is toch ook wel een grote noodzaak. Wat is daar de stand van zaken?

Ten zesde, wat doen we nu uiteindelijk met al die leerlingen in de B-stroom die zelfs het minimum minimum, die basisgeletterdheidsdoelen, niet halen? Velen onder hen krijgen inderdaad een A-attest van de delibererende klassenraad op het einde van de eerste graad. Maar indien de klassenraad dat niet doet, dan nog kunnen dat soort leerlingen gemakkelijk doorstromen naar de tweede graad door het systeem van overgang op basis van leeftijd. Dat is daarnet al gezegd. Wie uiterlijk op 31 december 14 jaar is, kan automatisch van het eerste naar het tweede leerjaar B van de eerste graad. Wie uiterlijk op 31 december 15 jaar is, kan naar het eerste leerjaar van de tweede graad bso/arbeidsmarktfinaliteit, ongeacht wat die dan in die eerste graad heeft uitgevoerd of behaald en los van wat de desbetreffende klassenraad daarover denkt.

Wordt het niet eens tijd om die bepalingen te herzien en eventueel volledig te schrappen, zodat leraren in het bso en de B-stroom niet telkens geconfronteerd moeten worden met klassen waar de helft eigenlijk niet eens de absolute basis-kennis en -vaardigheden heeft gehaald uit het voorgaande onderwijsniveau?

Dan was er nog een vraag over het lerarentekort, maar daar hebben we het daarstraks ook al even over gehad bij de commissie-Van Damme. We zullen zien wat zij daarmee zullen doen.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): We wijzen op de kloof tussen de A-stroom en de B-stroom. Maar de tweet van professor Jan Vanhoof werd niet aangehaald. Hij had het over het Steunpunt Toetsontwikkeling en Peilingen, dat in principe eind december 2022 zou ophouden te bestaan. De Vlaamse overheid heeft dat recent wel door middel van een beheersovereenkomst verlengd tot het najaar van 2023. Dat geeft het steunpunt de kans om in het basisonderwijs de paralleltoetsen te blijven aanbieden en alle informatie te analyseren, feedbackrapporten op te stellen en het nodige te doen om de data die uit de 35 peilingen die sinds 2002 werden uitgevoerd, te bundelen en aan te bieden voor toekomstige gebruikers, en dan nog verdere analyses te maken van de plannen. Er zou ook een event zijn rond twintig jaar peilingen. De bevindingen uit de lopende studies rond feedbackgebruik en betekenisgeving worden vertaald voor het gebruik door toekomstige feedback-ontwikkelaars en -gebruikers.

Minister, werden de resultaten van de peilingsproeven al met de onderwijs-verstrekkeers besproken? Staat dit op de planning?

Die resultaten zijn belangrijk, dat is wel duidelijk. Het is immers de eerste grote test voor de modernisering van het secundair onderwijs. Worden deze analyses meegenomen in de ontwikkeling van de eindtermen van de tweede en derde graad, die nu worden herwerkt?

Wat is de impact van die peiling op de eindtermen van de eerste graad? Nopen deze resultaten ons er niet toe om zeker voor de B-stroom een grondigere analyse te maken van het feit dat zoveel leerlingen de lat niet halen? Ik verwijs hierbij graag naar het onderzoek van het Vrij Centrum voor Leerlingenbegeleiding (VCLB) van West-Vlaanderen over de leerlingen in de B-stroom.

Ik leg dan graag de link met de Vlaamse toetsen, het onderhouden en het uitbreiden van de opdracht van het STEP met de plannen van het steunpunt, ten overstaan van de Vlaamse toetsen. Wat is daar precies de planning? Waarom is nu toch de mogelijkheid geboden om het STEP langer in leven te houden?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik zal de resultaten niet herhalen. U weet dat dit onderzoek voor het eerst peilt naar hoe scholieren op het einde van de eerste graad secundair onderwijs scoren voor de eindtermen wiskunde en Nederlands. U kent het onderscheid tussen de eindtermen basisgeletterdheid, te bereiken door de individuele leerling, en de eindtermen basisvorming, te bereiken op het niveau van de leerlingenpopulatie.

De peilingsresultaten Nederlands en wiskunde in de eerste graad bevatten eindelijk een aantal lichtpunten. We maken ons al lang zorgen over de kwaliteit van ons onderwijs en de evolutie daarvan, maar alleszins inzake Nederlands kun je maar hopen dat dit een voorzichtige vrucht is die wordt afgeworpen na enkele maatregelen die nu net uitgaan van de focus op Nederlands. Maar anderzijds zijn er toch ook belangrijke knipperlichten die aantonen dat we moeten blijven doorgaan

op de ingeslagen weg en dus moeten blijven inzetten op een betere onderwijskwaliteit en zeker op de focus op de essentiële vakken: Nederlands en wiskunde.

Uit de peiling blijkt dat scholieren op het einde van het tweede jaar secundair onderwijs voldoende scores voor de eindtermen basisgeletterdheid Nederlands, maar nog onvoldoende voor de eindtermen basisgeletterdheid wiskunde. Deze gemiddelden worden vooral bij wiskunde negatief beïnvloed door de resultaten van leerlingen in de B-stroom, die over de hele lijn minder goed scoren. Daar kom ik op het einde op terug.

Sommige groepen van leerlingen scoren trouwens ook beter dan andere. Jongens scoren op wiskunde beter dan meisjes. Leerlingen uit de A-stroom basisoptie 'klassieke talen' doen het beter voor zowel wiskunde als Nederlands.

Opvallend: de leerkracht doet er toe. Het maakt echt een verschil wanneer leerlingen les hebben gekregen van leerkrachten die hoge verwachtingen durven te stellen of van leerkrachten die al lang voor de klas staan. Dit houdt verband met ons vorige debat over het stellen van uitdagingen en verwachtingen, over het laten excelleren. Ook hier komt dat dus naar voren als een bevinding van de onderzoekers.

Leerlingen met een andere thuistaal, leerlingen die al schoolse achterstand opgelopen hebben en leerlingen uit gezinnen met een lagere sociaaleconomische status (SES) scoren dan weer iets minder goed en halen minder vaak de eindtermen. Ook dit illustreert dat we moeten doorgaan op de ingeslagen weg, met de focus op Nederlands.

De verschillen die er zijn tussen scholen verkleinen dan ook als je rekening houdt met het aantal leerlingen met een andere thuistaal of met lagere SES-kenmerken. Het is ook van belang dat je hierop controleert, zodat we geen appels met peren vergelijken.

Wat doen we hier nu mee? Deze resultaten sterken mij in de overtuiging dat we moeten doorgaan op de ingeslagen weg op het vlak van onderwijskwaliteit, met de focus op Nederlands en wiskunde. Focussen op wiskunde gaat overigens niet zonder te focussen op Nederlands, want veel van die wiskundige vragen zijn heel talig. Je kunt geen wiskundig vraagstuk oplossen zonder afdoende kennis van het Nederlands.

Uiteraard houd ik met die resultaten rekening bij toekomstige beleidsinitiatieven. Ik sta even stil bij de ontwikkeling van enkele grote initiatieven: de ontwikkeling van de nieuwe minimumdoelen, de eindtermen dus, met de focus op Nederlands en wiskunde, en, als het even kan, als we snel zouden kunnen gaan met de afwerking van de eindtermen-slash-minimumdoelen voor de tweede en derde graad en vervolgens ook de eerste graad, met de focus op het basisonderwijs, dat toch echt de essentie is en nog veel belangrijker dan de eindtermen in het secundair onderwijs.

We hebben trouwens ook, wat betreft dat secundair onderwijs, een beetje van de nood een deugd gemaakt. Als we moeten versoberen en er keuzes moeten worden gemaakt, dan gaan we in eerste instantie focussen op sleutelcompetenties 2, 3 en 6, namelijk op wiskunde, Nederlands en andere talen.

Wat de Vlaamse toetsen voor het basisonderwijs betreft, zie ik hier bevestiging van de nood. Want de resultaten van de Vlaamse toetsen houden ons net een spiegel voor en bevestigen eigenlijk de nood aan toetsing op permanente basis, met een vaste periodiciteit en niet louter op basis van een steekproef, maar op basis van de volledige populatie.

De KOALA-screening – dat hoeft niet gezegd – de Nederlandse taalbeheersing, is essentieel. Dus het is goed dat we op die weg doorgaan.

Ook de oprichting van het Leerpunt is in functie van de onderwijskwaliteit. Welke didactische methodieken werken? Stop met de discussies over nieuwlichterij, over pretpedagogie, over wat dan ook, en beschouw de klas niet als een soort laboratorium waarop je een keer allerlei nieuwe pedagogische inzichten kunt loslaten. Nee, ga gewoon uit van datgene wat de deugdelijkheid heeft bewezen, empirisch, wetenschappelijk onderbouwd.

En er is ook het Leesoffensief (LOF). Ik denk dat dat allemaal elementen zijn op grond waarvan we met nog meer volharding kunnen doorzetten, met deze resultaten in de hand.

Wat betekent dat dan heel concreet voor de B-stroom? De regeling waarbij de cesuur op 14 jaar komt te liggen, bestond bij mijn weten al van voor de modernisering van het secundair onderwijs. Dat kun je daar niet aan wijten. Wel vind ik het – maar ik laat mijn administratie een goede analyse maken van de data – bespreekbaar om eens te kunnen kijken of we, in plaats van te moeten werken met absolute leeftijdscesuren, niet meer vertrouwen moeten geven aan de klassenraad en het oordeel daarover. Daar kan men misschien meer inschatten wat de beste keuze zou kunnen zijn. We hebben de afgelopen jaren, denk ik, meer vertrouwen gegeven aan de klassenraad op velerlei vlakken. Misschien moeten we dat ook op dit vlak doen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Dank u wel, minister, voor uw antwoord.

Er zijn een paar zaken waar ik toch verder op wil ingaan. Voor de eindtermen basisgeletterdheid moeten we echt gaan voor die volle 100 procent. Ik denk ook dat dat voor scholen belangrijk is, dat ze weten dat die eindtermen, eindtermen basisgeletterdheid zijn. Ik stel vast dat ze dat ook niet altijd weten. Maar ook in de richting van het basisonderwijs is het minstens even belangrijk om te weten wat de basis is die in het secundair van hun leerlingen verwacht wordt. Ik kijk dan ook samen met u uit naar de eindtermen basisonderwijs, waarvan ik hoop dat we die concreet genoeg kunnen formuleren, en ook voldoende nadruk kunnen leggen op Nederlands en wiskunde.

Twee, wat u aanhaalt over nieuwlichterij: ik ben zelf ook pedagoog en wat heel regelmatig naar voren komt is dat men iets nieuws probeert en ontdekt dat het werkt. De leerlingen doen het beter. Maar er is een zaak die in onderzoek onderzoek helaas heel dikwijls wordt vergeten, en dat is achteraf opnieuw onderzoek doen. Want als je tegen leerlingen zegt dat je iets nieuws gaat doen, zijn ze, één, allemaal enthousiast. En, twee, wie zoek je in je school om het nieuwe te doen? Dat is de leerkracht die geëngageerd, gedreven en gemotiveerd is, die ambitie heeft. De vraag is wat je aan het meten bent: de nieuwe pedagogiek, het feit dat het nieuw is – dat is gewoon het onderzoekseffect – of het feit dat je een geëngageerde, gemotiveerde leerkracht voor de klas hebt staan? Ik vrees dat er in het verleden te veel op dat laatste is gewerkt, en dat er dan telkens is gezegd dat het werkte en dat dat fantastisch was. Maar dan gaat men eigenlijk voorbij aan de pedagogisch-didactische basiselementen vakkennis, vakdidactiek en klasmanagement – om het model van van Gelder toch nog eens opnieuw vanonder het stof te halen. Maar deze uitsprong terzijde.

Wat u aangeeft over het overgaan op leeftijd in het kader van de B-stroom, minister, dat is, denk ik, inderdaad iets waar we naar moeten kijken, omdat je leerlingen gaat toelaten in de eerste graad – weliswaar in de B-stroom –, maar daar komt van alles samen. En welke basis zij al dan niet hebben verworven, dat

is iets wat, denk ik, te veel op de achtergrond zit, wat dan ook in die B-stroom de uitdaging zeer groot maakt om erop te werken. Ik denk dat wat u daar voorstelt, echt iets is waarmee we aan de slag moeten gaan.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Minister, dank u wel voor uw antwoord. Het is natuurlijk een hele boterham. Het waren ook heel wat vragen. Ze zijn niet allemaal beantwoord.

Ik pik er eentje uit: heeft corona nog echt sporen nagelaten in dit rapport? Gaat u dat ook laten onderzoeken? Want het zijn echt wel kinderen die daar in hun lagere school mee geconfronteerd waren. Ik vind het niet onbelangrijk om na te gaan of dat hier een rol gespeeld heeft, om dat met uw administratie verder te onderzoeken. Dat u ervoor pleit om liever de klassenraad te laten beslissen dan louter de leeftijd, daar ben ik het volledig mee eens. Maar u zegt dat u dat dan kunt bekijken. Collega Daniëls geeft dat ook aan, maar op welke manier dient dat te gebeuren? Is dat bij een eenvoudige decreetwijziging of is dat een complexere zaak?

Dan is er de perceptie van de B-stromen. Laat u dat over aan de Commissie van Wijzen? Of is dat iets wat toch nog herbekeken kan worden als men de eindtermen van de eerste graad in heroverweging neemt? Wij vinden dit geen goede manier van werken. Dit is om mensen bij te werken en voor te bereiden op een beroepsopleiding en niet om hun de illusie te geven dat ze nog naar de A-stroom zouden kunnen gaan, tenzij bij hoge uitzondering, maar dan moet de klassenraad daar maar over beslissen.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Ik ben eigenlijk wel hoopvol als ik deze cijfers van naderbij bekijk, vooral als ik zie wat de impact is van het geleverde werk door scholen, leerkrachten en pedagogische begeleidingsdiensten (PBD's) op het vlak van taal en lezen. We zien dan dat het effect heeft als we daarop inzetten. Dat mag hier benadrukt worden.

Wat betreft de eindtermen basisonderwijs: we moeten leren uit deze data en we moeten kijken hoe we die verder vorm geven. Heel specifiek wil ik nog even stilstaan bij de B-stroom. Er is bijkomend onderzoek nodig. Minister, als ik u hoor, dan wilt u ook zeker checken hoe we kunnen nagaan of het overgaan op leeftijd de beste keuze is. Dat we de klassenraad daar alle vertrouwen in willen geven, kan ik alleen maar ondersteunen. Chapeau voor iedereen die in de B-stroom het beste van zichzelf geeft. Want de woorden die gevallen zijn over de B-stroom waren niet altijd de meest positieve, terwijl die leerkrachten echt ook hun beste beentje voorzetten.

Het is belangrijk om heel specifiek twee dingen te doen: de aanpassing die u zelf voorstelt, maar ook de positieve keuze voor het beroepsonderwijs onderschrijven. Uit de onderzoeken blijkt ook dat de leerkracht ertoe doet. Het pleidooi om een personeelsbeleid te voeren dat flexibel is, dat kan responsabiliseren, past daar ook in. U kent ook mijn pleidooi: meten is weten, maar met alleen het varken op de weegschaal te zetten, wordt het niet zwaarder. Ik kijk in elk geval uit naar hoe we scholen kunnen blijven ondersteunen op het vlak van taal, wiskunde en zoveel meer.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Ik wil de aandacht vestigen op twee dingen die me frapperen in dit onderzoek: extra zorg binnen of buiten de school en redelijke

aanpassingen op leerlingenniveau en ook de aanwezigheid van binnenklasdifferentiatie op schoolniveau hebben een negatieve invloed op de resultaten. Die twee conclusies vielen onder het wiskundegedeelte. Ik vind het toch heel belangrijk om dat onder de aandacht te brengen, te meer omdat juist die zaken, die extra zorg, die redelijke aanpassingen, die binnenklasdifferentiatie de pijlers zijn waarop we steunen om kinderen die het moeilijk hebben, mee te nemen om die basis, dat gemeenschappelijk curriculum te kunnen bereiken. Maar, we missen daar blijkbaar iets.

Daarom vind ik de vraag van collega Laeremans niet onbelangrijk: welke invloed heeft corona mogelijk nog gehad op de resultaten van dit onderzoek? Want juist die kinderen hebben mogelijk tijdens corona misschien wel een aantal van de redelijke aanpassingen, van de extra zorg, van de binnenklasdifferentiatie gemist. Ik weet niet in welke mate het misschien belangrijk is om dat eens nader te bekijken. Want als deze conclusie klopt en verder getrokken gaat worden op volgende onderzoeken, dan missen we iets in onze aanpak. Dan moeten we daar ook beleidsmatig naar kijken in de toekomst.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Wat de toekomst betreft, hebben we gelukkig de Vlaamse toetsen om op regelmatige basis en in heel Vlaanderen de vinger aan de pols te houden. Daarmee kunnen we het corona-effect ook isoleren. Dat stemt me ook wel hoopvol, want ongetwijfeld zal hier het corona-effect spelen. Desondanks zijn de resultaten voor Nederlands bemoedigend. Je moet ook in een plas water de zon kunnen zien schijnen.

Verder denk ik dat de resultaten in de B-stroom zeker extra aandacht vragen. Ik heb ook de opdracht gegeven aan een onderzoeksteam van de KU Leuven om te bekijken hoe de leeromgeving in de B-stroom van de eerste graad secundair onderwijs eruit zou moeten zien om effectief te zijn en welke voorwaarden noodzakelijk zijn om dat te kunnen realiseren. Dat onderzoek moet enerzijds kijken naar de literatuur en anderzijds ook een kritische analyse uitvoeren van de bestaande praktijken, met het oog op een professionaliseringstraject. De onderzoekers zullen daarbij natuurlijk ook dankbaar gebruik kunnen maken van de data. Ik denk wel dat dit een langdurig onderzoek zal zijn.

Voor de iets kortere termijn loopt er momenteel al een evaluatie van de eindtermen basisgeletterdheid. Daarvan worden de resultaten normaal gezien in het najaar van volgend jaar opgeleverd. Dan kunnen we daarmee aan de slag gaan. De peilingresultaten zullen een belangrijke bron van informatie, maar niet de enige, zijn voor de herwerking van de eindtermen basisgeletterdheid van de eerste graad.

Ter aanvulling wil ik nog meegeven dat dit mijns inziens absoluut niet behoort tot de taakstelling van de Commissie van Wijzen. Daar is de onderwijskwaliteit niet de focus maar wel de onderwijsorganisatie, de personeelsorganisatie, het personeelsbeleid, hr en dergelijke.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Die wijziging van de leeftijd, vergt dat een zwaar decreet?

Minister Ben Weyts: Het is uitzonderlijk dat zoiets geen decretale wijziging impliceert. Hopelijk worden de Verenigde Naties daar nu niet bij betrokken. *(Gelach)*

Ik veronderstel dat dat wel een decretaal ingrijpen zal vergen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Zowel decretaal als BVR-gewijs (besluit van de Vlaamse Regering) – op beide niveaus dus – moeten we daarop ingrijpen omdat dat gaat over toelatingsvoorwaarden. Ik vernoem niet graag mensen, maar een vroegere collega van mij was een krak op het vlak van de B-stroom. Ze zei: "Ons 1B'kes!" Ze bedoelde die 'kes' positief want ze keek met veel liefde naar die gasten omdat dat leerlingen waren – zo zei ze – waarvoor je alles niet een keer, niet twee keer, niet drie keer, niet vier keer, maar vijf keer moest herhalen om hen belangrijke zaken in te prenten. Dat moest telkens opnieuw ingeoefend worden.

Ik vind die twee zaken belangrijk. Het gaat over klasmanagement. Het gaat over die gasten in 1B en over daar liefdevol mee omgaan, zonder je geduld te verliezen om toch die basisgeletterdheid mee te geven. Ik vind dus dat mensen die daaraan werken, zeker beloond moeten worden.

Wat ik ook belangrijk vind – en collega Krekels verwees er al naar – is het gemeenschappelijk curriculum. Dat gemeenschappelijk curriculum houdt in dat je ambitieus bent en dat je iedereen mee wil trekken. Ik hoor soms dat men pleit voor de idee 'iedereen zijn eigen doelen en iedereen zijn eigen niveau', maar daardoor worden leerlingen niet meegetrokken. Dan blijven ze namelijk zitten op het niveau waarop ze al zaten. De communistische pedagoog Vygotsky zei altijd dat de zone van de naaste ontwikkeling cruciaal was, namelijk dat wat je zelf net niet kunt maar waar men je wel naartoe wil leiden. Als je iemand doelen aanbiedt op zijn niveau en zegt dat dat is wat hij kan, dan stopt het daar ook mee. Dat is iets wat hier voor mij duidelijk naar voren komt: ervaren leerkrachten doen inderdaad weinig aan klasdifferentiatie. Dat betekent dat men leerlingen een gemeenschappelijk curriculum geeft. Dat vind ik toch belangrijk, minister. U zet nu in op Nederlands. Dat is belangrijk en we zien daar nu ook de effecten van. Ik denk dat elke school in Vlaanderen vandaag inzet op meer tijd voor begrijpend lezen en voor Nederlandse grammatica. Dat is heel goed. Ik denk dat we hetzelfde moeten doen voor wiskunde.

Binnenkort zijn het weer solden. We zullen weer van alles zien. Iets kost 150 euro, je krijgt 10 procent korting. Hoeveel betaal je aan de kassa? Mensen zullen hun rekenmachine moeten nemen. En dan iets uitkomen. 150 min 15 gedeeld door 100, en die komen dan iets heel raar uit en hebben geen idee wat het is. Dus dat is iets dat we moeten meepakken. In het kader van het Leerpunt – want daartoe wou ik komen, minister –: dit zijn zaken die we ook heel bewust in ons Leerpunt moeten steken.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Ik zal heel kort zijn, mevrouw de voorzitter. Ik sluit me volmondig aan bij de bemerkingen van collega Daniëls. Ik vind het heel belangrijk dat de leerkrachten die daar in die 1B lesgeven, ik bewonder die, en het is heel belangrijk dat we daar weer leerkrachten naartoe sturen.

Dan wil ik nog onze collega's een stemmig kerstfeest toewensen.

De voorzitter: Een 'stemmig', mevrouw Vandromme ... (*Gelach*)

Lukt het nog om een repliek te geven?

Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Neen, ik wou nog eens benadrukken dat ik echt veel appreciatie heb voor iedere leerkracht, maar zeker voor die leerkrachten die op weg willen gaan met leerlingen die niet altijd het gemakkelijkste pad kiezen voor zichzelf binnen het onderwijs. En als je dan als leerkracht een doel kunt bereiken met die leerlingen – ik denk dat collega Daniëls dat kan beamen – dan is dat des

te mooier. Dus: een pleidooi voor het onderwijs, om leerkracht te worden, maar zeker ook voor die leerlingen die het soms wat moeilijker hebben, of niet altijd het gemakkelijkste parcours kiezen.

En bij dezen kunnen we denk ik afsluiten.

De voorzitter: Dan dank ik de minister, en ik dank ook de vier volhardende commissieleden voor de aanwezigheid, en de vele kijkers. *(Gelach)*

Koen Daniëls (N-VA): Voorzitter, ik heb hier nog een stukje tekst van collega Vandaele, uit zijn speech van gisteren. Maar dat zijn de grove stukken waarvan we vonden dat het ongepast was om dat publiek te brengen, dus misschien kunnen we daarmee de commissie Onderwijs afsluiten. *(Gelach)*

Nee, ik wens iedereen een goed nieuwjaar en een goed reces.

De voorzitter: Ja, fijne feestdagen en een goede start van 2023.

De vragen om uitleg zijn afgehandeld.